

ARGIA

la 79

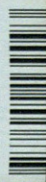
Trantsizioko haurren Euskal herria

GATAZKA HUMANO ETA KRITIKOAGOAREN BILA

ITSASOKO AUTOPISTAK
Lehorreko garraioaren
eta La Navalen
soluziobidea?

euskarazko kazetaritzaren I. kongresua

2004ko azaroaren 9tik 12ra |
euskalduna jauregian |
bilbo | www.ehu.es/kongresua

Atzale eta babesleak:

Babesleak:

Laguntzaileak:

asteko gaia

- **Itsasoko autopistak: Lehorreko garraioaren eta La Navalen soluziobidea?** DANIEL UDALAITZ **4**

pertsonaia

- **Mattin Irigoien: "Inportanteena ez da heltzea, pentsatzen den bidean ibiltzea baizik".** AMETS ARZALLUS **11**

gaiak

- **Kilometroak 2004. Itsaso zahar, olatu berri.** AINHOA LENDINEZ **17**

iritziaren leihoa

- **Gora Pro Nobis:** ASISKO URMENETA **23**
 • **Lagunak-ak elkarrekin-kin.** ANUNTXI ARANA **24**
 • **Manifesta.** ISMAEL MANTEROLA **25**
 • **Luparekin:** BW eta La Naval: Gainerako kaltetuak. JUAN MARI ARREGI **26**
 • **Txandan:** Argi bila. ITXARO BORDA **27**
 • **Hiruko txikian:** Astillero. J.M. OSTOLAZA **27**
 • **Kurtso politiko berria hasi da baina "soto" usainarekin.** JOSE LUIS ELORZA **28**

erdiko kaiera

- **Jazza: Inprobisatzera kondenatuta.** EIDER GARAIOETXEA **29**
 • **Bill Viola: Zentzumenak hausnarketarako.** NAGORE IRAZUSTABARRENA **34**
 • **Ezpalak:** KATIXA GARATE **36**
 • **Argitalpenak:** Antton Kazaboni galdezka. PILAR IPARRAGIRRE **38**
 • **Denbora-pasak** **40**
 • **Ihesi:** Sobron. Harkaitz arteko osasun zentroa. AINHOA OIARTZABAL **42**
 • **Makina bat kontu.** JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA **46**
 • **Sukaldean:** Angurria angurri-izotzarekin. HASIER ETXEBERRIA/DAVID DE JORGE **48**

termometroa

- **Euskaltegiak: Uhartetako eremu erdaldunetan.** UNAI BREA **49**
 • **Jose Antonio Urbiola: "Sozialista Abertzaleek baiezkoa eman behar diote Ibarretxe Planari, derrigorrez".** XABIER LETONA **51**
 • **Bero-beroan** **54**
 • **Net hurbil: John Kerry 1971n: "Herriak askatzeko hil egin ditugu".** PELLO ZUBIRIA **56**

azkena

- **Elkarrekin amnistiaaren alde.** EMILIO LOPEZ ADAN **58**

Europako merkantzien garraioaren %92 errepidez egiten da. Horrek Euskal Herriari eragiten dio, Europa, Afrika eta Amerikaren arteko errepide bidezko garraiorako gune estrategikoa baita. Irtenbide gisa, itsasoko autopistak ari dira sustatzen

European, eta Euskal Herrian ere bai. Baina itsas autopista horietan ibiltzeko oso itsasontzi azkarak eta egokituak behar dira, eta horiek egiteko prestatuta dauden ontziolak. Sestaoko La Navalek badiu baldintza horiek. Eta hori izan daiteke bere salbamena. **4**

Itsasoko autopistak

Mattin Irigoien

Politikan,
kulturaren bidetik

Beti sortzen ari den horietakoa da Mattin Irigoien. Denetarik egin du. Antzerkian aktore eta idazle ibilia, ikastolen mugimenduko militante, euskal prentsako zutabegile, AFOG Laborari Elkartearen animatzaile eta formatzaile... Politikan ari dela dio berak. Eta politikan sinesten du, baina kulturaren bidetik. **11**

Luparekin

Juan Mari Arregi

26

Jazz musikariak Inprobisazioaren erritmoan

Euskal Herrian lau jazzaldi izateak irudi lezake jazzak hemen eta orain garai onak bizi dituela. Gauzak ez dira horrela, ordea, eta bertako jazz musikariak kexu dira. Kexu urtean zehar babes gutxi dutelako eta jazzaldietan nahi adina leku eskaintzen ez dietelako. Taula gainean bezala, egunerokoan ere inprobisatzera behartuta daude. **29**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estixu Elizagirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Sustapena: Kike Amonariz. Harpidetak: Aratz Aranburu. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Kortá, Publizitatea: Iñigo Txintxurrueta, Aloña Sorluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 118 euro. Ipar Euskal Herria: 143 euro. Espainia: 118 euro. Beste atzerriak: 150 euro. Airez: 235 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko partaidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Jagoba Manterola / Dani Blanco.

• ASTERO GAIA •

Europar Batasunaren barruko merkantzien garraioaren %92 errepidez egiten da eta, Europa osoko autopista eta errepideak itotzen ari dira, Euskal Herrikoak bereziki, Europa, Afrika eta

Amerikaren arteko errepide bidezko garraiorako gune estrategikoa baita. Egoera horri buelta emateko, jadanik hasiak dira, baita Euskal Herrian ere, errepideko garraioa saihesten lagunduko duten itsasoko autopistak sustatzen. Itsasoko autopista horiek eraginkorrak izan daitezen, oso itsasontzi azkar eta espezializatuak beharko dira. Sestaoko La Navalen etorkizuna kolokan dago oraindik, eta ontziola ez ixteko irtenbidea itsasoko autopistetan ibiltzeko beharrezkoak diren itsasontzi azkar eta egoki horiek ere eraikitzen hastea izan daitekeela uste du hainbat erakundek, eta baita Eusko Jaurlaritzak ere.

DANIEL UDALAITZ

METRO BILBAO

BAYQUE

Itsasoko au Lehorreko garrai La Navalen soluz

Autopistak aren eta bidia?

MERKANTZIEN LEHORREKO garraioa arintze-ko asmoz Europar jarri nahi dituzten itsaso-ko autopistek, lehorreko garraio hori arindu eta istripuak gutxitzeaz gain, gaur egun kinka larrian dagoen Sestaoko La Naval ez ixten lagunduko al lukete? Batzuek hala pentsatzen dute. Lakuako Gobernuak, besteak beste; izan ere abuztuan bertan baieztatu behar izan baitzuen hipotesi horrekin lanean dabilela. Eta ez dirudi zentzugabekeria denik; ikusi besterik ez dago Europar seriotasun handiz heldu zaiola itsasoko autopisten gaiari, lehorreko trafikoa arintzeko eta hainbesteko istripu kopurua saihesteko helburuarekin. Itsasoko autopistak eraginkorrak eta azkarrak izan

Baionak autopista zabalduko du Liverpool eta Dublinekin

Euskal Herrian Baionako portua izango da itsasoko autopista bataiatuko duen lehena. 1999an egin zuen lehenengo saiakera, baina porrot egin zuen. Orain, ordea, badirudi dena ondo lotua dagoela eta, aurtengo irailetik aurrera hasiera batean euskal portua eta Liverpooleko lotuko dituen autopista irekitzeko asmoa dute. Geroago, urte bukaera aldera, Dublingo porturaino luzatuko da autopista hori. "Ro-ro" linea izango da, merkantziak garraiatzeko kamioiek bakarrik erabili ahal izango dutena. Lehenengo fasean, 75 kamioientzako ahalmena edukiko duen linea horrek astean bidaia bat egingo du. Aldiz, linea Dublingo porturaino hedatzen denean, maiztasuna astean bi edo hiru bidaia izango da.

Linea horrek Frantziako estatuko enpresei eskainiko dizkie zerbitzu berriak, baina baita Espainiako zenbait enpresari ere. Garraio bide berri horrek Ipar Euskal Herria zeharkatzen duen lurreko garraioaren zati bat hartuko luke eta Frantziako estatuko iparralderantz errepidez joan behar izaten duen kamioi trafikoa handia arinduko luke.

par Batasunari, errepidean ibiltzen diren kamioiek sortzen duten trafikoa handia arin dadin. EAEko eta Akitaniako erakundeek zenbait urte daramatzate proiektu hori lan-tzen eta laster jarri nahi dute martxan. Gaur egun Biriaturko pasabidea egunero zeharka-

tzen duten 2.000 kamioi inguru 2006. urterako itsasoko autopistetatik joateko konpromisoa hartu zen aipaturako bileran. Portuek ere prestatuta egon beharko dute trafikoa berri hori hartu ahal izateko. Euskal portuak, Baiona, Bilbo eta Pasaia, jadanik prestatuta daude edo ia-ia prest.

Europako errepideak erabat gainezka daude merkantzien garraiorako kamioien eraginez. Azken urteotan garraio horrek %40 egin du gora, izan ere Europar garraiatzen diren merkantzien %92 errepidez eramaten baitira. Euskal Herriari dagokionez, 2003ko datu ofizialen arabera guztira 7.900 ibilgailu astun pasatu ziren egunero Behobiatik, hau da, gune horretatik pasatzen den trafikoa osoaren %35. Eta aurreikuspenek diotenez, merkantzien errepideko garraioa hamar urteko epean bikoiztu egin liteke.

La Rochelle edo Nantes-etik Bilborainoko autopista

Gauzak horrela, egoera horri irtenbidea eman beharrean gaude. Horregatik, Europar Batasunak bere jardueren artean aurreikusita

dauka errepideak arintzeko asmoz itsasoko lau autopista martxan jartzea: Itsaso Baltikotik Ipar Itsasora arteko autopista; Kataluniako kostalde, Korsika, Italiako mendebalde eta Espainiako hegoalde lotuko dituen autopista; Zipre, Grezia, Italiako ekialde eta Turkian zehar hedatuko litzatekeena eta, azkenik, Euskal Herriari eragingo liokeena: Ozeano Atlantikoko autopista. Frantziako eta Euskal Herriko kostaldeari eragingo lioke baina

ALBERTO ELOSEGI

INIGO AZKONA

daitezen, itsasontzi oso azkarrak eta oso egokituak behar dira, eta horiek eraikitzeko, teknologikoki ondo prestatutako ontziolak behar dira. Baldintza horiek betetzen ditu Sestaoko ontziolak.

Uztai Atlantikoko Batzordea —besteak beste Euskal Herriko, Kantabriako eta Frantziako agintariak dira bertako kideak— joan den ekainean bildu zen Bilbon, eta itsasoko autopistak finantzia ditzala eskatu zion Euro-

Portuek ere prestatu egin behar dute itsasoko autopistetak trafikoa berri hartu ahal izateko. Baiona, Bilbo eta Pasaia, jadanik prestatuta daude edo ia-ia prest. Goian Pasaia eta Bilboko portuak ikus ditzakegu.

**2006rako Nantes edo La Rochelletik
Bilborainoko itsasoko autopista
irekitzeko asmoa dago. Horri esker,
Biriaturtik egunero 2.000 kamioi
gutxiago pasa litezke**

Irlandatik Kanariar uharteetarainoko ibilbidea izango luke.

Mediterraneoan jadanik erabiltzen dute itsasoko garraioa, errepidez gauzatzen den merkantzien garraioaren zati bat desbideratzeko asmoz. Uztai Atlantikoak Bilbon egindako azken bileran adierazi zenez, 2006. urterako Bilbo eta Frantziako La Rochelle edo Nanteseko portuen arteko ibilbidea ezartzeko asmoa dago. Ibilbide horrek, egindako kalkuluek diotenez, gaur egun Biriaturtik pasabidetik igarotzen diren kamioien %15-20 hartuko luke. Hain zuzen ere, mota horretako ibilgailuen trafikoa itsasoko autopistara bidaltzeko asmoarekin egiten ari dira Bilboko superportuan bukatzeaz dagoen 270.000 metro koadroko kaia. Portu horrek ro-ro motako arrapala izango du martxan (zama-lanak errodaduraz egingo dira bertan), eta gainera portutik zuzenean errepidera doan irteera independente bat eraiki da itsasotik

Banatzailea: UNiVERSAL MUSiC SPAIN S.L.

Xabi SanSebastianen kd berria
zure diska-etxean salgai.

**Euskal
HERRI-MUSIKA
guztiz
berrituta**

CDNO 26

irrazabal factory

2004ko irailaren 26a

ARGIA

7

Portuetxe Kalea 83 1-13 bul.
20018 Donostia-San Sebastián
Gipuzkoa. Spain
Tel: +34 943 31 48 00
www.nocd-rekords.com

Fax: +34 943 21 57 88
info@nocd-rekords.com

Management: SYNTORAMA
Portuetxe Kalea 83. 20018 Donostia
Tel: +34 943 31 48 00
syntorama@syntorama.com

Syntorama

INIGO AZKONA

La Navalek ba al du ahalmenik behar diren itsasontzi azkarrago horiek eraikitzeko?

Itsasoko autopisten aukera berri horrek Europako eta mundu osoko ontzigitza dantzan jarri du. Egoera latza pairatzen ari den Sestaoko La Naval barruan hartzen duen IZAR taldea bera ere jokoan sartu da eta, beti bezala, ontziola korearrekin lehian ibili beharko du. Artikulu honetan esan dugun moduan, operadore logistikoek itsasoko autopistek ikusten dieten oztopoetako bat zera da: garraio mota hori gaur egun garestiagoa izateaz gain mantoa ere bada. Beraz, garraio mota hori sustatu nahi bada eta, batez ere, errepide bidezko merkantzien garraioa arindu nahi bada, itsasontzi azkarragoak eraiki behar dira. Horretarako dago ikerketa eta garapena.

Europar jadanik badago arlo horretako esperientzia bat. Orain arte diseinatutako itsasontzien abiadura ez da 70 korapilotik pasatzen, hau da, orduko 135 kilometrorira iristen da. Une honetan modelo bizkorrago bat garatzen ari dira, Seabus-Hydaer izenekoa. Modelo berri horri hegala jarriko dizkiote. Horrela, itsasoa ukitzen jarraituko badu ere, altxa egingo da eta abiadura handia lortu ahal izango du: 120 korapilora iritsiko da, hau da, orduko 220 kilometro inguru harrapatuko ditu. Hori da behintzat itsasontzi berriaren sustatzaileek daukaten teoria. Ikusiko dugu aipatutako emaitzak lortzen dituen azkenean modelo berriak.

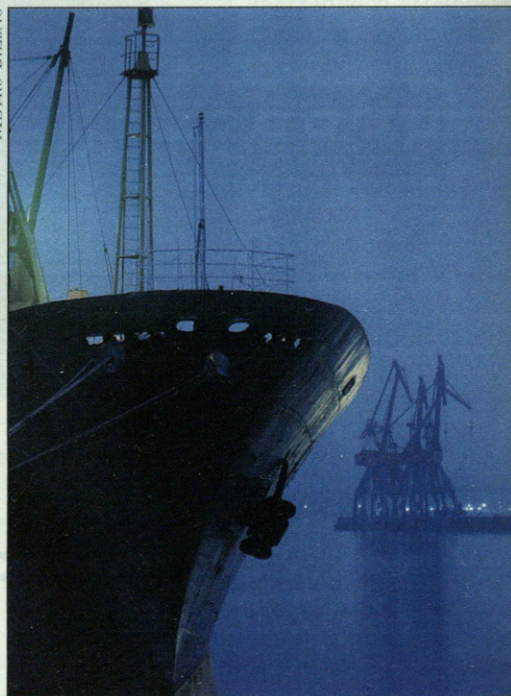
Horrelako itsasontzien eraikuntzak Sestaoko La Navalen zalantza betetako etorkizuna argituko lukeelakoan dago Eusko Jaurlaritzak. Gaia Gasteizko Gobernuak Garraio sailburuaren mahai gainean bazegoen ere, abuztura arte ez zen ezer jakin. Rafa Diez LABeko idazkari nagusiak adierazi zuen publikoki Gasteizko Gobernuak itsasoko autopisten aukera aztertzen ari zela Sestaoko La Navalen itxiera saihesteko neurri gisa (autopista horietan ibiltzeko itsasontzi espezializatuak eraiki behar dira). Alvaro Aman Garraio sailburuak baieztatu egin behar izan zuen LABek emandako albistea. Ez zuen, hala ere, azalpen handirik eman.

Goikoak lehengo astean Sestaon izandako istiluen irudiak dira. Itsasoko autopistetan ibiliko diren itsasontziak egiteko baldintzak betetzen ditu La Navalek. Hori izan daiteke bere etorkizuna.

sortzen den trafikoa eta gainontzeko trafikoa bereizteko.

Bilbon egindako bileran, EAEren eta Akitaniaren artean ikerketa bat egitea erabaki zuen Uztai Atlantikoko Batzordeak, ro-ro trafikoa delakoaren (ibilgailuen garraioa) irteera eta helmugako portuetan zein ekipamendu behar den ikusteko. Operadoreekin harremanetan jarri eta finantzaketa gastuak gutxitzeko bideak bilatuko dira. Era berean, itsasoko autopistak Kantauri itsasoko kostalde osora –Asturias eta Galizia barne– eta Erresuma Batura hedatzeko asmoa dago.

METRO BILBAO

INIGO AZKONA

Operadore logistikoen eszeptizismoa

Bistakoa denez, itsasoko autopistetako garraioa errepidekoa baino garestiagoa eta mantsoagoa izango da. Horregatik, merkantziak errepidez garraiatzen dituzten sektoreak eta horien operadore logistikoak eszeptikoak dira itsasoko autopistetakoko garraioaren aurrean. Bezero-

2003an batez beste

7.900 ibilgailu astun igaro ziren egunero Behobiatik eta, hemendik urte gutxira kopuru hori bikoiztu egin liteke

ak dira agintzen dutenak eta garraioa baldintzatzen dutenak. Ildo horretan, Bizkaiko garraio-larien ordezkari oso eszeptiko batek zera adierazi du: "Bezera-ak ez dira prest egongo ez gehiago ordaintzeko eta ez merkantzia beranduago jasotzeko ere". Eta HIRU Euskal Herriko Garraiolari Autonomoen Federazioak ez dio garrantzi handirik ematen gaiari, bere ustez ez dagoelako lehiarik eta ez delako egongo ere, azken batean garraiolariak eraman beharko baitituzte merkantziak eraman beharreko lekuetara.

ESANDAKO GUZTIA GUTXI IZANGO DA BETI

GALDETU KURSAALERA GERTURATU
DEN EDOZEIN BATZARKIDERI.
TOKIARI BURUZ HITZ EGINGO DIZUTE:
RAFAEL MONEO ARKITEKTO EZAGU-
NAREN ERAIKINA TXUNDIGARRIA
DELAKO. KOKAPENARI BURUZ ERE
ARITUKO ZAIZKIZU: ITSASOAREN
AURREAN ETA HIRIAREN ERDI-
GUNEAN AURKITZEN BAITA. AZPIEGI-
TURA OSOAK ETA ERABILERA
ANITZAK AIPATUKO DIZKIZUTE:
ANTOLAKETA PRIMERAKOA DELAKO.
ETA AZKENIK, HIRIARI BURUZ
MINTZATUKO DIRA: DONOSTIA LEKU
BEREZIA BAITA GOZATZEKO, KIROLA
EGITEKO, EDERKI JATEKO, EROSKE-
TAK EGITEKO... ESANDAKO GUZTIA
GUTXI IZANGO DA BETI.

CONVENTION BUREAU

REINA REGENTE, 3
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel: 943 481 466 . Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

«Joan-etorriak arinduko ditu baina ez da behin betiko irtenbidea»

Itsasoko autopistak azkenean mar-txan jartzen badira, ondorioak antze-mango dituzte agente eta erakunde askok. Esate baterako, ikusi dugun moduan Sestaoko La Navali mesede egingo lioke, beharrezko ontzi espezia-lizatuak eraikitzea berari egokitu-ko balitzaio. Alabaina, merkantzien erre-pide bidezko garraioa arintzea da itsa-soko autopisten oinarritzko helburua. Alde horretatik begiratu, sektore kaltetuenetako bat izango litzateke merkantziak errepidez garraiatzen dituztenena. Hori dela-eta, HIRU sindi-katura jo dugu zenbait galderen eran-tzunen bila, Hego Euskal Herrian mer-kantzien errepide bidezko garraioan diharduten langile autonomoak biltzen baititu. Hauexek dira HIRUko idazkari teknikoak, Esteban Murumendaraz-ek, eman dizkigun erantzunak:

Euskal Herriko eta Europako errepideak gainezka daudela diote, egunero-egunero milaka kamioi mugiarazten dituen merkantzien errepide bidezko garraioari irtenbideak eman behar zaizkiola. Ados al zaudete diagnostiko horrekin?

Errepideak izugarri erabiltzen dira, kolapsatzeko zorian daude. Zenbaitetan errepideko profesionalei egozten dizkiegu saturazioa, mugikortasun handi-goa edo bide segurtasuneko arazoak, baina ez ditu-gu aztertzen benetako arrazoi sozioekonomikoak:

gure eredu ekonomiko neoliberalak eragindako mugikortasun antzua, lurraldearen plangintza nahasia, jabetzaren kulturaren eraginez ibilgailu pribatuei ematen diegun gehiegizko erabilera (jabe izatearen estatusa eta "askatasuna" sustatzen dira eta horregatik bakoitzak bere ibilgailua eduki eta erabili nahi izaten dugu).

Diagnostikoak kontuan izan behar ditu eredu ekonomikoa eta lurralde antolamenduaren eredua. Horrez gain, merkantziak garraiatzeko modu desberdinak konbinatzen jakin behar du, baina ekonomiak eta errepideko garraioa-ren sektoreak eskatzen duten orekari eutsiz. Sekto-reak berak sustatu edo gutxituko ditu mugikortasu-na, garraio zerbitzuak izan beharreko kalitatearen eraginkortasuna eta profesionalen bizitzak hobera egitea.

Arazoa konpontzeko, Europar Batasunak nahiz Gasteizko Gobernuak itsasoko autopisten aukera proposatu dute, hau da, errepideak itsasora eramatea. Irtenbide horrek egoera konpondu edo hobetuko duela uste duzue?

Garraibide desberdinen erabilera orekatzaren aldeko apustua egin da. Horretarako, azterketak egin dira eta itsasoko autopistak, hau da, ondo

Itsasoko autopistak behar beharrezkotzat jotzen dituzte, ordea, Baiona, Pasaia eta Bilboko portuetako arduradunek eta euskal ontzijabeen elkarteek. Batzuek pentsatuko dute hori begien bistakoa dela, portu eta ontzi enpresentzako negozio handiagoa dakarrelako (portuak orain

«Gure eredu ekonomiko neoliberalak eragindako mugikortasun antzua aztertu beharra dago»

komunikatuta dauden eta iristeko errazak diren puntu batetik bestera merkantziak gerturatzeko bide azkarrak sustatzen dituzten neurriak proposatu dira (adibidez, iparralde Kantauriko kostaldearekin, Iberiar penintsula hornitzeko). Edonola ere, horrek bere ondorioak ditu: alde batetik, karga gerturatzeko eta lehorreko garraioa (errepidekoa) baino labur eta seguruagoa da. Beraz, nazioartean asko erabiltzen diren ibilbi-de luzeko joan-etorriak zertxobait arintzen ditu eta bizi kalitatea hobe-tzen du lana hurbilago egiten delako. Gainera, beste sektoreetako enpresek egindako lanaren errentagarritasuna deuseztatu, zerbitzuaren kalitatea areagotu eta segurtasuna nahiz produktua behar bezala ema-tea bermatzen du. Baina beste aldetik, eraginkorrak diren azpiegiturak eta koordinazioa behar ditu, eta baita zama lanetaz, garraiatu beharre-koa ontziratu eta ontzitik ateratzeaz nahiz portua kudeatzeaz arduratzen diren enpresak ere. Gainera, gure lurraldean sortzen ez eta kontsumitzen ere ez diren baina guretik pasatzen diren merkantzien joan-etorriak gutxitzen lagunduko du. Baina hori ez da behin betiko konponbidea eta ezta konponbide sendoa ere, etorkizunean mugikortasunak gora egingo duela kontuan hartzen badugu.

Oro har merkantzien errepide bidezko garraiolarientzat eta bereziki garraiolari euskaldunentzat irtenbide horrek lehia handiagoa eka-rriko al du, eta ondorioz garraiolarien interesei kalte egingo al die?

Ez du lehia handiagoa ekarriko, merkantzia beste era batera mugitu bes-terik ez da egingo. Errepide bidezko ibilbide luzeko garraioaren ordez, merkantzia portutik eraman beha-rreko lekura eramateko zerbitzua egongo da. Ez zaio kalterik egingo garraiolariari eta ezta bere interesei ere, garraio propioaren aldeko apustua egiten badu-gu. Garraio seguru, lehiakor eta profesionala eskaini ahal izango dugu, lana hobeto antolatuko dugu (hobeto ezagutuko ditugulako jatorria, helmuga, ibil-bidea eta esparru ekonomikoa), eta distantziak txi-

kiagoak izango direnez garraiolari autonomoak gertuago lan egin eta bizi kalitatea irabaziko dugu.

Garraiolari autonomoen sindikatua zareten aldetik, zuen ustez zein aukerak errespetatuko litzuke hobeen alderdi guztien interesak?

Alde batetik, kalitatezko garraio propio eraginkorren aldeko apustuak.

Horretarako, industria eta zerbitzuetako sektoreen arteko adostasuna beharko litzateke eta adminis-trazioen babes sendoa. Beste aldetik, lurraldeak dituen beharrezko plangintza egin beharko litzate-ke, mugikortasun antzua (merkantzien garraioan) eta ibilgailu pribatuen neurririk gabeko erabilera gutxitu daitezke.

Aukera onena profesionalak, euskal garraiolariek, eskaintako zerbitzuaren kalitatea baloratzea da,

izan ere, ekonomiari dagokionez, gure garraiolariak kalitatearen eta lehiaren arteko oreka baitute oinarritzat eta duintasunean eta jardun profesionalean bilatzen baitute onura. Egonkortasuna eta segurtasuna behar dituen zerbitzu publiko eta estrategikoko sektore honetan sakrifizioak ez ditu arazoizko mugak gairatzen behar, bestela sektoreak eta gizarteak bere egoera kritikoa modu dramatikoan hartuko du eta.

daukaten trafikoa bikoiztera irits daitezke). Horregatik, ez daude geldirik eta aukera horren inguruan lanean hasi dira, erronka berriari aurre egin ahal izateko. Beraien ustez, "errepideak itsasora eramatea" beste irtenbiderik ez dago gaur egungo egoeran. ■

• PERTSONAIA •

Euskaraz baizik ez zekiela abiatu zen goiz batez eskolara, eta arrats batez frantsesez ongi ikasia itzuli etxera. Arrats hura herri osoari zabaltzen ari zitzaiola ikusi, eta gaua heldu baino lehen zerbait egin behar zela pentsatu zuen. Zerbait egiten hasi eta denetarik egin du: antzerkia, ikastolak, bertsoak... beti sortzen. Denetarik, baina dena ez, bai baitaki egina baino gehiago dela egitekoa, gaue-
tik goiza ikusten hasi nahi bada.

A close-up portrait of Mattin Irigoien, a man with dark hair, smiling and looking slightly to the left. He is wearing a dark blue polo shirt. The background is a blurred brick wall.

Mattin Irigoien
Politikan, kulturaren bidetik

«Inportanteena ez da heltzea, pentsatzen den bidean ibiltzea baizik»

Nondik sortu zen *West Ibarre Side Story*ren ideia?

Oztibarre zortzi herritako haran bat da, eta Bunuze zortzi herri horietarik bat. Bunuztar Xoriak dantza taldeak hogeita hamar urte bete ditu, eta nola duela hamar urte kabalkada tobera gisako bat egin zuten, oraingoan nahi zuten zerbait gehiago egin: gauaz, argiekin, bi mila ikusle, bailara guzia mobilizaturik, zerbait handi. Beraz horretarik partituz deitu ninduten testu baten egiteko. Dantza taldea ez da biziki bizi azken urteetan, eta beraien ideia zen dantza taldeari omenaldi bat egitea, baina erran nien omenaldi bat baino gehiago hutsala eta pretentziosoa izaten ahal zela maila baten erakusteko ez baziren gai. Hori argi izanik, gauzen sentsuaz jardun genuen, zer zuten aipatzeko gogo, beren tripako minak zein ziren, eta nireak azaldu nizkien. Azkenean deliberatu genuen nire kezkak eta beraienak taula gainean ezartzea, eta ahoan bilorik gabe mintzatzea.

Ahoan bilorik gabe, zertaz?

Dantza taldea ez da bizitik kanpo mugitzen den zerbait. Honen bilakaera aitzakia harturik haraneko jendeen, eta azken finean euskaldun ororen bizipenen agertzea hautatu dut. Gure identitatearekin ditugun arazoak dira funtsezko gaia. Auto-derisio dosi eder bat dago eta gure euskaltasunarekin garatzen dugun amore ala gorroto, atxikimendu ala abandonoa bezalako gauzekin jostatzen naiz.

Azkenean formatu handiko ikusgarrien egiteko dugun irrika, taula gainean agertuz eus-

AMETS

ARZALLUS

Argazkiak: Dani Blanco

kaldun itxuretan, nonbait ez ote den egunero-koan euskaldun bezala ez bizitzearen konpentsatzeko egiten den urratsa galdetzen da. Dantza bera ez ote den alegiazko ziminokeri bat, noiztenka euskaldun egiteko. Ikusten duzunez, behar da umore doi bat izan norbere buruaz trufatzen den ikusgarri batean parte hartzeko... 140 lagunek parte hartzen dute, umore hori izanen dute arauz.

West Ibarrek, antzerkia, bertsoa, dantza eta bideoa ikusgarri bakarrean denetarik bildu du nahasian. Tradizioaren iturritik edanez, molde berritzaile bat garatu duzu?

Ez da berrikuntzarik alde horretarik, tradizioan ene gustuko hola zen egiten. Antzerki klasikoa bere hiru akta eta hamaika eszenekin Frantziatik zaigu heldu, eskolatik ikasia dugu Molière-kin, baina gure antzerkia ezberdina

Nortasun agiria

1964an sortu zen Ainhiza-Monjolosen (Nafarroa Beherea). Antzerkirako zaletasuna eta gaitasuna uztartu zitzaizkionetik, batzuetan aktore bestetan idazle, inoiz biak, bide luzea egin du: Hiruak Bat taldean hasi, Amikuzeko toberetan segi, *Hautsi da Kristala* obrarekin Euskaltzaindia eta BBK saria irabazi, eta berriki *West Ibarre Side Story* ikusgarri handia jalgi du plazara. Hori aski ez, eta ikastolen mugimenduan militante, euskal prentsa idatzian zutabegile, AFOG Laborari Elkartearen animatzaile eta formatzaile, eta bere bizilagunarekin bi haurren aita da Mattin. Egun, Arberatzen bizi da.

Bertsoz ere ari

«90. urte inguruan bertsoan ere halako entsegu bat egin genuen. Aitor Sarasua etortzen zen eta koa-drilan elkartzen ginen. Bertsu afari bat edo antolatu zen eta gu joan, sekula ari izanak ez publikoan ez deus. Eta hor eman genituen bizpahiru esperientzia, irratan eta aski ongi joan zirenak, baina ez genuen landu. Berantegi zen menturaz gure adinarekin, eta aski fite gelditu zen publikoan aritze hori. Baina segitu zuen horrek Laborari astekarian, ELBren astekarian. Baginen bospasei eta aldizka bertsu batzuk nahi zen aktualitateko gaiari buruz idazten genituen. Interesantea zen zeren eta anitz gai, sindikatu mailako gaiak, frantsesez bizi-tuak zirenak, bertsutan jorrazteko argumentazio bat behar genuen garatu euskaraz. Hori zen ontsa, hizkuntza bat lortu behar zen gai horien aipatzeko, hiztegi edo errateko manera batzuk ez zirenak baitezpada bertsu zaharretan. Lauzpa-bost urtez iraun zuen, eta aski esperientzia polita izan zen».

zen lehen ere. Maskarada, pastoralara, ala tobera izan, jendeak bere ahaleen arabera egiten du. Musika dakienak musika, bertsuak ematen dituen bertsutari, ziminokeriak egiten dituen ziminokerian, eta beraz horretan nik ez dut berrikuntzarik ikusten. Guk den tokitik interesatzen zaiguna hartzen dugu eta gaurko balio digun erara baliatzen dugu. Adibidez, forma aldetik, bideo mintzoari hurbil den antzerki molde moderno baten ondoan, pastoralara memento bat ematen da. Dantza taldearen urte aroa irudikatu behar eta, pastoralaren forma egoki iruditzen zitzaidan memento solemne horrentzat.

Hilabete baten ondorekin, zer ondorio, zer balantze, eta zer segida izanen du esperientzia horrek?

Lehenbizi, ez da oraino bukatua. Miarrizten emanaldi bat dugu urriaren 30ean, eta Hegoaldera joateko solasetan gabiltza nahiz ez dugun deus loturik oraino. Hastapenean bi emanaldi genituen plantatuak Bunuzen eta besterik deus. Parioa handia zelako, bai teknikoki, baina ere artistikoki erran badaiteke —hainbeste jenderen kudeatzea, behar den mailara helaraztea—, heltzea genuen amets bakar. Taldearen zuzendaritza orokorra Iñaki Etxelekurekin eraman dut, eta berak ekarri duen laguntza biziki baliosa izan da enetzat. Azkenean kausitze ederra izan da, publikoa uste dut kontent, baina ere hunkiturik jalgi dela. Asko aipatu da ikusgarri hau ondoko egunetan, eta bereziki horko gaiak. Erranekin ados ala ez, zerbait harrotu da. Antzerki ororen helburua da funtsean.

Gero, taldeak zer jarraipen emanen dion, jadanik ez da nire kontua. Sekula ez duzu erraten ahal zuk nahiko zenukeen ondorio-rik baduenek. Bakoitzak bere egiten du bere moduan eta ez dago jakiterik nola eta noraino. Espero dudana, bakar batzuek bederen hizkuntzaren harra sabelean iltzaturik jalgitzea, badakizu, flash bat edo izan balezate beren egunerokoaren iraultzeko adina...

Eta zure esperientzia zaharretarik, Hiruak Bat taldekoetik, zenbat hartzen duzu?

Hiruak Bat taldean zortzi urtez zazpi antzerki sorkuntza egin genituen, eta hor anaiak, Gillaumek, zituen idazten. Antton Luku ere taldean zen eta asko mintzatzeko ginen kontu hauetaz. Garai hartan anitz edaten genuen komikietatik, zinematik, bertsu zaharretarik, edo berdin bertsolaritza mugimendu berrieta-

rik, eta nahi genuena egiten genuen, gogotik pasatzen zitzaiguna. Ments batzuentzat pasatzen ginen menturaz, eta pixka bat libertarioa ere bada planteamendua, gure inguruan sakra-

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx
bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

tutzat hartzen ditugun gauza franko desakralizatzaera ausartzen baikin. Esperientzia hori da egiten dudana guziaren oinarria. Euskal kulturaren badira beste joera batzuk, eta ez dut hauen jupatzeko pretentsiorik, baina eni iruditzen zait bide honetarik, ironiaz eta autoderisioz, eta gauzak min egiten duten lekuan erranez behar dudala ari. Min egiten duten lekuan baina ez min egiteko, alderantziz menturaz, lasaitzeko...

Ez ote da usu gertatzen gauzak min egiten duten lekuan erran, eta jendeak irriz erreakzio-natzea?

Irri eginarazten duena *décalagea* da. Gaur egun, hain xuxen ez baita deus erraten garbiki, *décalagea* gauzak diren bezala eta gordinki erratea da. Eta beraz, antzerkiaren funtzioa hori ikusten dut nik, gauzak diren bezala erakustean. Baina horretarako karikatragilearen lana egin behar duzu, ezin duzu aurpegi guzia marraztu, behar dituzu atzeman marra horiek, jendea ezagutzeko balio dutenak. Horretan da gure lana, marra horien atzematean eta horien agertzean. Norberak bere burua ikus dezan baina beste molde batez, egunerokoan ez baitugu ikusten gure bururik. Eta gure buruak beste molde batez berriz ikustean, bakoitzak egiten du bere pentsaketa. Guk ez dugu egirik saltzeko, saltzeko dugun egia da "so egin diezaiozun gure buruari, zertan ari gara?".

**"Gure arazoetan bat da
pentsatzea euskaldun
izateko molde bat badela,
molde homologatu bat"**

ARGIA

14 Gazteen artean euskara jakitatea hain apala izanik, eta bereziki dakitenen artean den euskara

gaitasun apala ikusirik, antzerki idazleak luma ere anitz zorrotzu gabe ibili beharko du ezta?

Gero eta jende gutxiago da kapable hizkuntzaz gozatzeko. Inkesta soziolinguistikoek noizetik noizera oroitarazten digute euskara likidazio egoeran dela hemen. Gaur, beren hizkuntza gaitasunaren apaltasuna ezin aitortuz, batzuk erranen dute zure hizkuntza konplikatu dela. Hori alde batetik, hizkuntza maila apaldua, baina beste aldetik antzerki hizkuntzarekiko, antzerkia ere hizkuntza bat baita, bada nekezia bat. Publiko batek euskarazko antzerkia bere buruan duen euskarazko mundu batekin identi-

fikatzen du. Gaiak, moldeak eta hizkuntza loturik ikusten dituzte, usuean baserritarra edo iraganekoa. Haatik gaurkotasanarekiko enfrentatze bat planteatzen badiozu, mundu orekatu hori dudana ezarrit, *West Ibarren* edo beste zenbaitetan egin den bezala, sobera zaie, ez dute onartzen hori euskaraz egitea. Eta susmoa dut egiten duguna frantsesez eginen balitz jeniala litzatekeela, baina euskaraz egiten bada hori arrotza zaie.

Departamenduari ez, ofizialtasunari ez, estatuak ez ditu euskaldunen eskakizunak entzuten, drama guzi hauetarik ezin da komedia handirik atera...

Bai, denak kontra ditugu. Baina, azken denboretako gauza interesgarrietan, ikusten dut gure jendarteko masa zabalago batek instituzioa eta euskararen ofizialtasuna bezalako eskaerak asumitzen dituela. Batera plataforma aitzin pauso polit bat da.

Eskaeretz haratago, interesetago oraino iruditzen zait, eta agian gehiago fruitu emanen digu ondoko urteetan, bada konkretuari lotzearen behar bat. Bai Euskarari akordioa, herriko etxeetan euskararen sartzea, gauza testimonialak dira menturaz, baina da ere gauza baten abiatzea, errateaz haratago konkretuki zerbait egitea. Alde dela erratea erraza da, bozkatzeta ere, baina konkretura pasatzeta ez da hain erraza. Zure elkartean edo ikastolako biltzar nagusian, euskaraz mintzatu ahal izatea begi zuri batzuk izan gabe so alde guzietarik, hori lortu behar den gauza bat da, egunero aldi oro lortu behar den gauza. Eta gure lana hori da, behar dugu garen lekuetan ari. Baina erraten nuena, zerbait abiatzen da behetik.

Gehiago so egiten diezu beheko urrats horiei goiko helburuei baino?

Helburua behar da. Nik erraten dut egoten bagara so helburu urrunari bakarrik, hain da

nekea lortzeko gure kasuan, badakigula –inkontzienteki bada ere– gure bizian ez dugula lortuko. Beraz ikusten dut halako gorespen batean biziz, errealitatetik arrunt moztuak izateko arriskuan garela, eta eraginik gabe errealitate horretan, eta berdin noizbait okaztaturik utziko dugula botika hori, helburu eta guzi, eta joanen gara gu ere telebistaren aitzinera loak hartzera. Ezin da helburu zerutiar horrekin itsutua egon, eskuak zikindu behar dira lohian. Zerbait behar dugu helburu urruna eta borrokatzen dugun errealitate honen artean: proiektua, xedea deitzen den zerbait, bidea markatzeko harrizkolak diren bezala.

Baina alderantziz ere gertatzen ahal da. Borroka batzuetan gure eguneroko aktibismo horrek helburu orokorra galtzea ekar dezake, sobera zentratuz gauza ttipi batzuetan arrunt zure helburua ahazten ahal duzu. Hori ikusi izan dut ikastoletan, adibidez. Gure eginkizuna da helburua argi izatea, kontsensu batzuk biltzea inguruan. Gero horri buruz urraska aritzeko helburu operazional batzuk behar ditugu. Baina azkenean ebaluatzen duzu egin den urratsa baliosa ote den helburuari so eginenez, ez bakarrik egin den urratsari so eginez.

Baina ahal bezain bat aitzinatzen gauzarik onena inoiz helduko ez zaren lekura so egitea da?

Urrun izate hori ere inportantea da, lortuko ez den helburua izatean du biziak zentzua hartzen. Eta inportanteena enetzat ez da heltzea, baina ibiltzea pentsatzen den bide hartan. Gainera ondoko belaunaldiari ere behar zaio zerbait utzil (irriz).

Iduri luke politikoentzat gaitzeko ikastaro filosofiko bat ematen ari zarela. Sinesten duzu politikan?

Ni, uste dut, politikan ari naizela. Kultur lanean eta elkarte lanetan ari izana naiz orain arte, ez naiz ari boterearen hartzeko, baina bai gure baitan eta gure inguruan, lantzeko, pizte-

Hizkuntza plazara

"Hegoaldean hizkuntza plazara bertsoak eraman duen bezala, hemen antzerkiak du eraman. Orain bertsoa ari da garatzen hemen eta biziki pozgarria da. Iparralde honetan kultur fenomeno interesgarrietarik bat izan da bertsoaren inguruan azken urteetan eman den bultzada hori. Konkretuki haurrak hartuz gazterik eta trebatuz. Hori fenomenala da, hortik sortuko da euskara biziago bat, sortzen bada. Antzerkia ere bada. Badira eskola antzerkiak, talde guti aski finkoak noizbehinka egiten dutenak, eta esperientzia esporadiko batzuk. Amikuzen ere bada jendea bildu nahi lukeena, baina ez dira biltzen talde bezala. Agian egun batez".

ko eta aurkitzeko jende bat sentimendu bera duena. Funtsean nahi dugu jendartearen eragin, ahal bada estatuan, eta legeak aldatu. Baina guk nahi dugunetik urrun gara biziki –adibidez berreuskalduntzea–, gauza gutitarrak abiatzen gara, hori dut ikusten. Orduan zer egingen dugu? Politikan sinesten dut bistan dena, baina kulturaren bidetik.

Euskal politikan alta ez da pozteko motibo handirik. Abertzaleak oraino elkarri ausikika ari dira haragirik gabeko hezur muturren biltzeko.

Alderdien politikak ez nau asetzen. Iruditzen zait hemen anitz indar xahutzen dela aldeko eta kontrakoaren arteko muga definitzeko. Hori on izanen zaigu biktimismoan jarraitzeko, helburu urrun eta are erradikalagoak izateko baina jendearen errealitatean ez bustitzeke ere. Eni "alde eta kontra" pentsamendu aldetik iruditzen zait biziki pobrea dela, Bushen pentsamendua da funtsean, gutarrak eta besteak. Sinplifikazio hori pentsamendu bakuna da, ez dira bi, bat da, aldekoak du kontrakoa definitzen edo kontrakoak aldekoa. Gauzak biziki konplexuagoak dira eta pentsamendu engaiatuagoa zait ikustea normala dela ikusmolde desberdinak izatea gure artean. Toki diferentetik so garen bezala ikusmolde ezberdinak ditugu, interesak, istorio pertsonalak, ametsak halaber. Galdera da ikustea nola posible den multzo heteroklita horrekin lan bat, norabide baten finkatzea, kontsensu bat nolazpait, ez behin betikoa, biziari beharko dena, errespetuan eta aitzinatu ahala moldatuz. Ez da gehiengo guttiengo, on-gaixto, ez naiz holako eskemetan sartzen. Nik elkarte praktika bat dut, ikastoletako guraso bezala edo elkarte bateko animatzaile gisa, eta funtsean hori barnatzen dugu egunero, nola sortu autogestio forma batzuk, nahiz eta gune, interes eta pentsamendu ezberdinak izan. Norberaren posizioei so egin beharrean, posizio horietara eramaten zaituen arrazoien barnatzera ekartzen zaitu. Aitzinetik finka ezinak

GASTEIZ

Irailaren 24tik urriaren 10era arte, Gasteiz etorbidean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

diren bide berriak elkarrekin aurkitzera behartzen ere, ia ideologiaren kontrakoa. Bistakoa, horrek balio du jendeak elkarrekin lan egiteko enbeia duenean. Borondate txarra duzunean parean, edo etsaigoa, orduan besterik da.

Baina horrela funtzionatzeko, zein da gure arazoa?

Gure arazoetan bat da pentsatzea euskaldun izateko molde bat badela. Molde homologatu bat. Elizak hori azkar ezarri du, hizkuntzaren garbiketa egiteraino. Pentsamolde baten zerbitzuko garatu du hizkuntza, eta abertzaleek ere holako zerbaitegiten ez ote garen ari, nago. Ene gustuko lehen gauza da ea garen tribu bat, denek berdin pentsatuz eta istorio, hori den gure ametsa, ala garen populu bat zeinetan badiren pentsamolde, izateko molde ezberdinak, eta hala ere elkarrekin funtzionatzeko gai garen.

Urte dezente pasatu ditugu elkarte batzuetan elkar urratzen, baina konponketa ez da jin alde batek besteari gaina hartuz. Etorri da, batetik jendea akitzean, hori ere egia da, baina bestetik galdera hauek ezarri ditugunean mahai gainean, eta ikusteko partez zerk bereizten gaituen, galdetu denean "zerk batzen gaitu? Zergatik gara hemen oraindik elkarrekin?" Batzen gaituen hori definitu behar da, eta horren inguruan egin dezagun zerbaite, estrategia bat adostu.

Iduriz Nafarroako Gobernua eta Pirinio Atlantikoetako departamendua Nafarroan barna kamioi bidea egin nahiak batzen ditu.

Bai, Nafarroak, UPNren eskutik, bultzatzen du azkar, hain segur beraien interesengatik ez baitute EAETik pasa nahi. Departamenduak jarraitzen du horretan. Hala ere hemen bada mugimendu bat kamioi bide edo internazional mailako trafiko horren kontrako ahotsa entzunarazi nahi duena. Alde batetik ingurugiroa zaintzeko, baina beste aldetik modelo ekonomiko baten aurkako ahotsa da. Mundualizazioa, kapitalismoa, nahi den bezala erran, badoaz halako ihesaldi buru gabe eta zoro batean beti aitzina. Orain autopista bat eginen da, eta beharko da beste bat hemendik hamar urtera, gero beste bat. Gehiago dena, sistema honek dirua irabazten du kutsatzen eta berdin kutsadura kentzen. Noiz bukatuko da hori? Agian barbaroak jinen direlarik Hegoaldetik ganibetak hortz artean Iparraldeko sabelen zulatzeraz (irriz).

Iparraldetik Hegoaldea

"Harremanak hizkuntzatik behar du abiatu, ez da izaten ahal kultur truke bat baizik, Euskal Herria hori da. Politikan mugitzen direnek badakite zer non den, baina orokorrean jendartean uste dut ezagutza guti dela oraindik. Euskaltzale edo abertzale, badira betidanik Hegoaldera hurbiltzen diren jendeak, eta badira mundu horretarik arras urrun direnak ere, euskararena ahuntzaren eztula baino gehiago arranguratzen ez zaienak, ez dakite badela ere. Pilota kontsumituko dute ETBn, baina so eginen dute frantses telebista so egiten ari balira bezala".

Eta aurka denak zer egin behar du barbaroen zain egotea besterik?

Guk beti bezala segitu behar dugu, gure tokitik erresistentzian. Amikuzen eraman genuen Elordoi gunean egin nahi zen aintzira baten kontrako lana duela urte zenbait. Autobidearen ber arazoa eta ber borroka, eta azkenean irabazi genuen. Interesgarriak dira gai hauek, nonbait lotzen ahal duzulako zure arazo lokalak mundu guztiko martxarekin, eta laguntzen dizu esplikatzen, ulertzen, mundu mailako desoreka, eta defenditzen ditugun beste hainbeste balore.

Globalizazioaren kontrako borrokan, altermundializazioaren sinesten duzu, beraz?

Bai, esperientzia metatu anitzen bilgunea delako. Joan den mendean alternatiba bezala ikusten ziren sistemak porrot egin dute, eta ez da gehiago sinesten horietan. Horren ordez nonbait erresistentzia zibila ikusten da gaur, moldeak badu inportantzia ene ustez, eta nik ez dakit aski azkarra izanen ote den hori boterearen iraultzeko eta kapitalismo basati eta internazional horren gelditzeko. Baina bidea hortik da. Adibidez, lokala eta globala lotzen dituzten toki horietan euskaraz mintzatzea posible da. Erresistentzi gune horietan elebitasuna planteatzen da biziki sinpleki eta naturalki, nik ikusi ditudan guneetan behintzat. Iruditzen zait guk behar dugula identifikatu mugimendu hori, eta mugimendu horrek ere gu behar gaituela identifikatu bere baitako. Jende masa aktibo, guttiengo izanik ere, aski kontsekuente bat osatzen badugu eta gure sailak lantzen, zerbaite izanen da.

Hainbeste puntu ilun detektatu, eta esperantzaren indartsu ikusten zaitut hala ere.

Indarra gure baitan dugu, aferaz da nora buruz ematen dugun. Ematen ahal dugu kontsumismoan eta diru gehiago irabazi nahiz, edo ematen ahal dugu bestela. Hautua badugu, norberak du egiten. Gure lana da, jendea ohartaraztea hautua baduela, eta hautua berak egiten duela, bere indarra bideratzeko behar duela bideratu berak nahi duen zentzu batera. Zerbaite egiten badut da niri egoki baitzait egitea, besteentzat egiten dut nire delako baizik. Beste batzuk ere badira bide berean, eta elkarrekin egiten dugu. Baina nik ez dut sinesten jendearen gainetik den elite horrengan, ikusten baititu jendearen onurak non litezkeen eta abar eta abar. Hortik ez da engoitik iraultzarik etorriko. ■

Bertsoa

DOINUA:
MUTIL KOXKOR BAT

Zaila da inoiz lortuko ez den helburu bati lotzea, eta jakinik bide horretan aurreratzea lortzea. Agian ez da egokiena lortuezintzat jotzea, baina hobea ez litzateke ezin hori aitortzea, eta helduko ez garelako ez ibiltzera ohitzea.

Aitor Mendiluze

DANI BLANCO

Kilometroak 2004. Zarautz-Orio

Itsaso zahar, olatu berri

Urriaren 3an izango da Kilometroak 2004. Aurten Zarautz eta Orio hartuko ditu Ikastolen festa handiak. Orioko Herri Ikastolak, Zarautzko Salbatore Mitxelena ikastolak eta Oteiza Lizeo Politeknikoak antolatuko dute. Urtean zehar makina ere bat ekitaldi egin dute, itsasoari loturik gehienak. Ekainean *Itsaso zahar, olatu berri* liburu-diskoa kaleratu zuten, Orioko eta Zarautz inguruko idazle eta musikari askok elkarlanean. Zarautzar artista Jorge Oteiza ere omendu dute *Oteitzaldia* erakusketa-zikloarekin. Lan guztiaren gailurra urriaren 3a izango da, osagaiak, berriz, bi dira: euskara eta ikastolak.

"ORIOKO HERRIA URDIN, BERDE ETA HORIA". Horrela hasi ohi dute oriotarrek beren udalaren deskripzioa. Kostaldeko herri arrantzale txiki bat da Orio. Bost mila biztanle eskas biltzen ditu eta astialdirako ingurune paregabeen kokaturik dago, Oria ibaiak itsasoarekin bat egiten duen tokian, mendi berde ederren magalean. Horregatik da urdina eta berdea Orio. Era guztietako kirola egiten da bertan: arrantza, arrau-

AINHOA
LENDINEZ

na, igeriketa, parapentea, piraguismoa, surfa, windsurfa... Baina urdin eta berde bakarrik ez, horia ere bada Orio. Kaleen izenak afixa horietan daude jarrita, herriko denda eta jatetxe askoren errotuluak ere horiak dira, estalki asko ere horiak dira. Izan ere, horia da Orioko traineruaren eta arraunlarien kolorea. Arrauna ezaugarri da Orioko herrian, herria bera janzten du.

Zarautzek, berriz, Santa Barbara eta Mollari arteko hondartza du erakargarri nagusi. Area fina eta itsaso zabala biltzen ditu. Hondartza ondoko pasealekua da herriaren bihotza, beste hainbat txokotara iristeko bidea ematen duena. Mendiz inguratuta eta itsasoko urak zipriztinduta dago Zarautz. Izan ere, itsaso ezaugarri izanagatik ingurune berdeak ere badira Zarautzen. Nekazaritza eremuko auzoetan kultura, astialdi eta ekonomia jarduera ugari izaten da.

Oriok arrauna landu du batez ere, Zarautz,

ALBERTO ELOSEGI

berriz, turista askoren jomuga bihurtu da. Biak daude itsasoaren inguruan antolatuta eta Orio eta Zarautz, olatu artean hazi eta hezi diren herriak dira.

Hiru ikastetxe, egun bati so

Hiru dira Kilometroak 2004 jaia antolatuko duten eskolak; Orioko Herri Ikastola, Oteiza Lizeo Politeknikoa eta Zarauzko Salbatore Mitxelena Ikastola. Orioko Herri Ikastolak eta Zarauzko Salbatore Mitxelena Ikastolak 2 eta 16 urte bitarteko hezkuntza eskaintzen dute. Eskaintza hori zabaldu asmoz, ordea, Oteiza Lizeo Politeknikoarekin proiektu berri bat jarri dute martxan eta Batxilergo nahiz Lanbide Heziketako zikloak eskaintzen dituzte.

Orioko Herri Ikastola 1971n sortu zen. Ordutik gauza asko aldatu dira. Gaur egun 470 ikasle inguru eta 40 irakasle inguru ditu 25 gelatan. Orioko Herri Ikastolan Haur Hezkuntza ematen da, baita Lehen Hezkuntza, LHko Hezkuntza Berezia, Derrigorrezko

Bigarren Hezkuntza eta DBHko Hezkuntza Berezia ere. Eskaintza horri jarraipena emateko proiektu berri bat jarri dute martxan Zarautzen, eta Batxilergoa eta Lanbide Heziketa eskainiko dituzte Oteitza Lizeo Politeknikoan. Lanbide Heziketako erdi eta goi mailako ikasketak emango dituzte han. Eskaintza zabalak beharrak ere baditu berekin. Gaur egun 473 ikasle dituzte Orioko Herri Ikastolan eta gela gehiago behar dituzte, 2 eraikuntzak ikasleez gainezka daude.

Antoniano Ikastetxea, Salbatore Mitxelena Ikastola eta Orioko Herri Ikastolaren artean osatutako proiektua da Oteitza Lizeo Politeknikoa. Bitoriano Gandiaga Fundazioak ematen dio izaera juridikoa. Bertan 537 ikasle eta 102 langile daude. Heziketa arautuan Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza, Batxilergoa edo Erdi Mailako Heziketa Zikloak eta Goi Mailako Heziketa Zikloak eskaintzen dituzte. Heziketa arautugabea, berriz, Hobetuz programaren barnean, hiru arlo osaturiko eskaintza oparoa dute: fabrikazio mekanikoa; elektrizitatea, elektronika eta telekomunikazioak eta katalogo modularraz kanpoko gaiak jasotzen dituztenak.

Salbatore Mitxelena Ikastolak 2 urtetik 16 urte bitarteko heziketa osoa eta euskalduna eskaintzen du. Ikasleek HH2 tik DBH4ra arteko bidea egiten dute ikasketa, kantu, jolas eta armonia giroan. 1965. urtean sortu zenetik gaur arte bultzatu dituzte elkarbizitzarako beharrezko diren baloreak eta euskal izatean oinarritu dute hezkuntza. Gaur 986 ikasle eta 90 langile aritzen dira. Haur Hezkuntza ematen dute, baita Lehen Hezkuntza, LHko Hezkuntza Berezia, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza eta DBHko Hezkuntza Berezia ere. Baina 2tik 16ra bitarteko eskaintza hori 20ra luzatu dute hauek ere, Oteitza Lizeo Politeknikoarekin elkarlanean. Hezkuntza zabaltzeko

Aurreko urteetan baino luzeagoa izango da aurtengo zirkuitua, 15 kilometro izango baititu. Behean ikusten duguna Zarauzko Salbatore Mitxelena ikastola da.

DANI BLANCO

Aktiba Txartela EUSKADIKO KUTXA

Erosketak egiteko modu berria

The image features a smiling woman with blonde hair, wearing a light-colored top, holding two blue shopping bags and a Visa card. The shopping bags are branded with the CAJA LABORAL EUSKADIKO KUTXA logo and the card number 4000 0012 3456 7899. The Visa card is also displayed, showing the same number and the Aktiba logo.

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

4000 0012 3456 7899

EPEA • CADUCA FINAL

Eskatu **Aktiba Txartela**, lasai-lasai ordaindu
eta erabat kontrolatu asteko erosketak

Informazio gehiagorako, Euskadiko Kutxaren sukurtsalak, 901 333 444 edo www.cajalaboral.com

Zurekin elkarlanean

CAJA LABORAL
EUSKADIKO KUTXA

Oteitzaldia

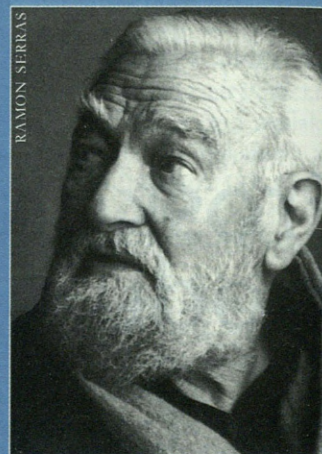
«Herria eraikitzen ari gara; baina aukera galtzen gabilta. Ikastolak beharrezkoak dira irakasleak prestatzeko». Jorge Oteizaren hitzek ikastolekin zuen konfiantza azaltzen dute, artistak eta ikastolek lotura estua zutela ere bai. Horregatik, Orioko eta Zarauzko kilometroen antolatzaileek ikastolen jai handian Oteizari omen egitea erabaki zuten eta ziklo bat jarri du martxan. Hiru erakusketa eta liburu bat bilduko ditu zikloak.

Zarautzen eta Orion prestatutako hiru erakusketetan eskulturak, argazkiak eta margoak izango dira ikusgai. Eskulturen erakusketa irailaren 3an zabaldu zuten, Euskadiko Kutzaren Zarauzko aretoan. Bigarrena, argazkilariena, irailaren 10etik dago ikusgai, Orioko kultur etxean. Margolariena, aldiz, irailaren 17an ireki zuten, Orioko Kaia galerian. Hiru erakusketak artistek koordinatu dituzte. Martin Etxeberria Kilometroak jaiaren antolakuntzakoak aditza

eman duenez, erakutsitako lanik ez dute salduko. Horietakoren bat lortu nahi duenak, zuzenean jarri beharko du egilearekin harremanetan. Juan Luis Mendizabal Mendi, Ramon Serras eta Iñigo Manterola arduratu dira artistak aukeratzeaz.

Argazkilarien erakusketan Ramon Serrasen, Juantxo Egañaren eta Sigfrido Kochen lanak bildu dira. Ramon Serras zarautzar argazkilariak erakusketaren aurkezpenean esan zuenez Oteizari eta bere obrari ateratako argazkiak bildu dira bertan. Eskultoreen erakusketan, berriz, Oteizaren ikasle izandako hamahiru eskultoreen lan bana bildu dute. Tomas Muruaren, Ricardo Ugarteren, Ramon Andaren, Gorritiren, Lertxundiren edo Marino Plazaren lanak ikus daitezke. Margolarien erakusketak hamasei margolarien lanak jasoko ditu.

Oteizari buruzko liburu bat ere aurkeztu dute. Jose Luis Mendizabal Mendi margolariak liburuaren aur-

RAMON SERRAS

kezpenean esan zuenez, Oteizaren argazki psikologikoa da, oroigarri bat. Argazkiak, poemak, testuak eta abar bildu dituzte liburuan. Sigfrido Kochen, Ramon Serrasen eta Juantxo Egañaren lanak bildu dira. Pello Esnaiek Oteizari buruz idatzitako testu bat eta Jose Luis Padronen poema batzuk lagun dituztela elkartu dituzte. Erakusketetan ez dute lanik salduko baina liburu bat egin dute eta hori 6 eurotan egongo da salgai, argazkilarien erakusketan.

beharra asetu badute ere, behar materialak ere badituzte Salvatore Mitxelenan. Kilometroetan lortutako diruarekin Haur Hezkuntzako eraikin zaharra berritu nahi dute, etorkizunean ikasleentzat lekua egon dadin.

Euskara, Kilometroen hazia

Orio herri euskalduna da eta euskarak ez duela arazorik esaten da, biztanleen ehuneko asko euskalduna delako eta kalean euskaraz asko hitz egiten delako. Oso gaztelania gutxi entzuten da. Baina Orioko Herri Ikastolakoen helburua ahozko hizkuntza horren kalitatea hobetzea da. Gazteek ohitura handia dute hitanoz hitz egiteko, baina kalitatea galdu du eta hori hobetu nahi dute. Galera hori euskara etorkizunean larri ibiliko den adierazgarri dela uste dute eta lehenbailen heldu nahi diote behar horri. Horretarako, *Euskaraz Biz* programaren barnean, ikasleekin lan egin nahi dute gure hizkuntza berpiztu eta ondoren gizarte esparru guztietara zabaltzeko. Lanbide Heziketa euskalduntzea da beste asmoetako bat, Batxilergoan ere materiala erdalduna baita.

Industria arloko

gaiak

Ikastolen

Elkartearen

ereduaren

barruan euskaraz

eskaintzea lehen

urratsa baina oso

garrantzitsua da

zabar, olatu berri disko-liburua argitaratu dute. Aurkezpena ekainaren 17an egin zuten, Martin Ugalde Kultur Parkean.

Itsaso zahar liburua haurrentzako da. Zarauzko eta Orioko hainbat idazlek —Anjel Lertxundi, Mariasun Landa, Andoni Egaña...— eta Zarauzko Salvatore Mitxelenak ikastolan aritutako zenbait irakaslek egin dute. Ipuin, olerki eta antzerki-lanez osaturiko bilduma da eta marrazkiak Zarauzko sei ilustratzailek egin dituzte.

Olatu berri diskoa ere haur eta gaztetxoentzako paratu dute. Zarauzko eta Orioko zenbait kantari eta musika taldek eta Salvatore Mitxelenak ikastolako eta Orioko Herri Ikastolako ikasleek hartu dute parte. Diskoan bilduriko abesti guztien hitzak Xabier Etxeberriak idatzi ditu eta kontakizun edo elkarriketen bidez daude harilkaturik. Pertsonaia nagusien ahotsa Egoitz Lasak eta Xabier Sukiak jarri dute. Gozategi taldeak, Mikel Markez eta Benito Lertxundi kantariak, Orioko Musika Eskolak eta Zarautz Txiki Abesbatzak hartu dute parte, besteak beste.

Elkartasuna bultzatuz

Ikastolak, kultura erakundeak eta gizarteko makina bat elkarteak lagunduta antolatuko

Jai handiaren aurretik, hamaika ekitaldi

Itsaso zahar, olatu berri disko-liburua

Kilometroak 2004 jaiaren antolatzaileek *Itsaso*

whatever you say, Basque
esanak esan Euskara
Digas lo que digas Euskera
Egal was du sagst sag es auf baskisch
Quoi que tu dises Euskara

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Ministerio de Política Lingüística

HABE

dute Kilometroak 2004. Eta horiek guztiak uztartzen eta lotzen aritu da, besteen artean, Martin Etxeberría. Berak azaldu duenez, aurtengo jaiaren helburu filosofiko nagusia elkartasuna bultzatzea da. Horretarako, bi herri elkartu dira, Zarautz eta Orio. Hiru ikastetxe ere bai, Orioko Herri Ikastola, Zarauzko Oteiza Lizeo Politeknikoa eta Salbatore Mitxelena Ikastola. Horixe izan da proiektu giltzarria, alegia, Ikastolen Elkartean Oteitza Lizeo Politeknikoa sartzea. Industria-ko Lanbide Heziketa indartsua zuen Oteiza zentroak eta euskara DBHn eta Batxilergoan aski finkaturik eta erroturik dagoela kontuan hartuta, industriaren eta oro har lan munduaren bide zuzen horri heldu nahi izan diote. LH osora zabaltzeko nahi dute euskararen erabilera eta horretarako Oteitza Lizeo Politeknikoaren hezkuntza eskaintza hartu dute oinarri. Industria arloko eskaintza Ikastolen Elkartearen ereduaren barruan euskaraz eskaintzea lehen urratsa baina oso garrantzitsua da, ondoren euskara gizarteko beste arlo batzuetara zabaltzeko.

Aurtengo Kilometroak, beraz, berrituta etorriko da. Zirkuitua bera ere aurreko urteetan baino luzeagoa izango da, 15 kilometrokoa, bi herri eta hiru ikastetxe lotuko baititu. Itsasoa eta mendia biak uztartuko dituen ibilbide atsegina antolatu dute.

Itsasoak garrantzia handia du bi herriotan eta horren haritik sortu dute aurtengo lema: *Itsaso zehar, olatu berri*.

Logotipoa eta ikurra aukeratzeko Orio eta Zarauzko artistei euren ekarpenak egiteko eskatu zieten eta horietako bat aukeratu zen oinarri. Euskararen itsaso zaharra olatu berri batek inguru zabalo batera hedatuko du.

Logotipoa eta ikurra aukeratzeko Orio eta Zarautzeko artistei euren ekarpenak egiteko eskatu zieten eta horietako bat aukeratu zen oinarri. Euskararen itsaso zaharra olatu berri batek inguru zabalo batera hedatuko du.

zaharraren adierazle, olatu batek berrituko ditu. Itsaso bezain zaharra da euskar, gorde beharrek, baina horrek ez du esan nahi aurrera egin behar ez denik. Horregatik, euskararen eta ikastolen mundua olatu berri batek aberastuko du. Proiektu berriak sortuko dira horiek biak suspertzeko: Oteitza Lizeo Politeknikoarekin elkarlanean osaturikoa, horren adibide.

Orain, egun handiaren bezperetan, antolatzaileek dei egin dute Orion eta Zarautzen laguntzeko. Txosnetan, garbitasun lanetan eta trafikoa lanean aritzeko jende asko beharko dute. Herrietan ez dago nahikoa aparkaleku. Horregatik, euskal herritar orori deia egin diote Kilometroak 2004 jaira joateko garraio publikoa erabil dezaten. Usurbilgo eta inguruetako hainbat aparkaleku egokituko dute urriaren 3rako.

Urte osoan zehar egin diren ekitaldietan jendearen erantzuna oso ona izan da eta orain, egunari ere erantzun berbera ematea baino ez da falta. Aberastu dezala olatu berriak euskararen eta ikastolen itsaso zaharra! ■

Itsasoaren Hamabostaldia

Zarautzek eta Oriok lotura zuzena izan dute betidanik itsasoarekin eta gaur egun bestelako gizarte eta ekonomia sektoreek indarra hartu badute ere, itsasoa da bietan ezaugarri nagusi.

Ildo horretatik, Itsasoaren Hamabostaldia ekitaldi zikloa aurkeztu zuten maiatzaren 25ean. Zikloak hiru ekitaldi nagusi izan zituen: Bertso Txanpa, Itsasoaren Eguna eta Hitzaldiak.

Maiatzaren 29an Bertso Txanpa jokatu zen Orion, Orioko ibaian. Orion arrauna izan da kirol ezaugarria eta ohiturazko jarduera hori eta bertsolaritza uztartzeko ekitaldi berezia izan zen.

Ekainaren 13an, Itsasoaren Egunean itsasoko produktak izan ziren protagonista Zarautzen, parrillan erretako sardinak eta txitxarroak, marmitakoa eta piperrada eta

itsas produktuekin prestatutako pintxo bero eta hotzak izan ziren dastatzeko. Hori guztia girotzeko trikitilariak, dultzaineroak, txistulariak, bertsolariak eta kale animazio ugari izan zen Zarauzko kaleetan.

Azkenik, zikloaren hirugarren atala osatzeko, lau hitzaldi egin zituzten Orion eta Zarautzen maiatza eta ekaina bitartean, hirurak ere itsasoari buruzkoak. AZTIko Haritz Arrizabalaga eta Hilario Murua mintzatu ziren *Itsasoa, eraginik ba al du gudan?* galderari erantzunez. Albaola elkarteko Xabier Alberdik eta Xabier Agotek, berriz, *Orioko ontzigintzaren historia*. Mutiozabaltarrak izan zuten hizpide. AZTIko Irene Gartzia Azpi erabilitako arrain espezieen birbalarapena hitzaldia eskaini zuen, eta Elhuyarrek Eneko Imazek *Petrolioia, gai likatsua* izenburu zuen solasaldia ekarri zuen.

Arisko Urmeneta

LARRAZKENeko hiztegia

EZKURTSIO:

txango gastronomikoa

Auruntzi Arana

IDAZLEA

Lagunak-ak elkarrekin-kin

Artziniegan bada santutegi ospetsu bat, erdaraz "Virgen de la Encina" eta orain euskaraz "Arteako Ama Birgina" izendatua dena. Ez dakit Euskaltalibana bazter probintzia horretan ibiltzen den euskaldun berriei belar-rondokoak banatzen. Atx!... "Bideko Ama" esaten bada, eta ez "BideAko", zergatik "arteAko"?

Gero eta gauza bitxiagoak entzun-irakurtzen dira deklinabidean, batez ere mendi ibilaldietako artikulua eta liburuetan. Adibidez, Zuberoako "Etxekortia" deitzen den mendiaz -Etxekortea batuaz-, bertakoek "Etxekorteko artzainak" esaten dute; Hegoaldeko prentsan "EtxekortiAko" idazten zen orain-tsu arte. Badirudi hori konpondua dela jadanik, baina "MartieneAtik EtxarteAra" eta antzekoak hor daude beti. Alta, Euskaltzaindiak aspaldian gaztigatu digu, "Ospitalepea" delarik herriaren izena, "Ospitalepeko" behar dela, eta ez "OspitalepeAko". Jadanik prentsaren beraren izenak dira arazoa beren ohiko "Argia-ko" eta "Berria-ko"... Entzungo edo ikusiko bagenu "Argi-ko kazetariak", berdin ulertuko genuke, testuinguruari esker, eta bestelako kasuetan aski da "Argia astekariko" zehaztea, ez da lehertzeko lana. Arrazoin beragatik ez dira justifikatzen "Eusko AlkartasunAko", "BatasunAko" edo "Ezker BatuAko". Estilo liburuetatik atera dira horiek oro, izen bereziak, omen, beren osoan deklinatu behar direlako. Beno, etxeen izenak ere bereziak dira eta, hala ere, entzuten dugunean "Etxe-berriko alaba" Iraken dabilela berriemaile, ez dugu pentsatuko herrian egin den azken etxeko alaba dela, baizik eta "Etxeberria" deitzen den etxekoa.

Garai batean "Ajuria EneAko" genuen egunero albistetan. Gero "Ajuria Eneko" esatera itzuli ginen, Euskaltzaindiak esku sartu ondian.

Autoritate hiztegiara jo nuen nik ere, Euskaltzain batengana, eta, aldebateko frogarabiliz -zein diren etxe horren barne usedioak-, hura segur-segur zen "Euskaltzain-

GAIZKA IROZ

diko" esaten dutela denek, logoan "Euskaltzaindia" marratua izan arren. Handik laster, astekari honetan berean, euskaltzain bati egin elkarriketan, haren ahoan jarria da: "Joango bazina EuskaltzaindiAko bilera batera..." Ezin jakin hala esana duen edo transkripzioko irizpidea izan den. Iparraldean atxikiagoak dira tradizioari, itxura, eta Herria aldizkarian, "Agerrea gurca" titulua- ren segidan, "Agerreko gazteluaz" mintzo dira. Baina harra sartua da hemen ere. "Gure Irratia" badugu azken 25 urte hauetan, eta betidanik "Gure Irratiko berriak" aditzen genituen. Berrikitan ordean, baten batzuk hasiak dira "Gure IrratiAko" berriak ematen. Handiagoak ere sakatzen dituzte: "Irratiaren Lagunak" deitzen den elkarte batek antolatu emanaldia "Irratiaren LagunAK-en" eskutik eskaini ziguten. Hegoaldean zer

esanik ez, hitzetik hortzera "Fakir AltzariAK-en beherapenak!" eta holakoak. Artikuluak eta preposizioak metatzeko orduan errazago moldatzen dira erdaraz; beharbada guk ere, auzoen kulturarekin dugu menpekotasuna eta, haiek bezala egin nahi dugu, haiek baino gehiago ere. Frantziako *Le Monde* egunkarian "un article du Monde" idazten dute, ez "de Le Monde", eta irakurleak ez dira nahasten, badakite kazeta bat dela, ez gure planeta urdina.

Gurean ere batzuek antzinako moldeari eusten diote. Lazarragaren testuaren aurkikuntza dela eta, Pruden Gartzia "Larreko dorreko jauna" idatzi du *Berri*-ko artikulua batean. Bitartean, "LarreAko" bat baino gehiago ere jasan ditugu, eta hamaika ikusteko gaude oraino, batez ere elkarreak elkartzen direnean. Ideia emateko: "Milikak" gastronomia taldea, "Elkarrekin" jubilatuna, "Hiriko" denen etxearen izena, "Itzalpean" hango jangela eta "Sukaldariak" oturuntzak prestatzen dituen enpresa. Gertakari dohatsu batek bildu ditu guztiak eta biharamunean bertako kazetan: "Milikak"ak "Elkarrekin"kin egin duen bilkuraren ondian, denek jan dute "Hiriko"ko "Itzalpean"en "Sukaldariak"en menua. ■

"Milikak" gastronomia taldea,
"Elkarrekin" jubilatuna,
"Hiriko" denen etxearen izena,
"Itzalpean" hango jangela eta
"Sukaldariak" oturuntzak
prestatzen dituen enpresa.
Gertakari dohatsu batek bildu
ditu guztiak eta biharamunean
bertako kazetan: "Milikak"ak
"Elkarrekin"kin egin duen
bilkuraren ondian, denek jan
dute "Hiriko"ko "Itzalpean"en
"Sukaldariak"en menua

Ismael Manterola

EHUKO IRAKASLEA

Manifesta

Arte Plastikoen alorrean lan egiten dudanez eta 3 hilabetetik behin aldizkari honetan idaztea egokitzen zaidanez, gurean dagoen arte gertaera nagusienari buruz idaztera behartuta nagoela iruditzen zait.

Donostian erakusgai dagoen Europako Arte Garaikideko Manifesta 5. biurtekoak Gipuzkoako hiriburua eta Pasaia erakusketaz bete du. Uda baino lehen oso jende gutxi zekien zer zen Manifesta eta uste dut, Euskal Herriko biztanle gehienek berdin-berdin jarraitzen dutela. Zaila da azaltzea Manifesta zer den eta antolatzaileek ahalegin gutxi egin dute bere burua jendearen aurrean azaltzeko. Behin baino gehiagotan beste tokitan idatzi badut ere, errepikatu egingo dut: hiriko agintariak Manifesta Donostiako proiektu kultural zehatza bultzatzeko erabili nahi dute. Susmoa besterik ez da, baina ez naiz politikoez fio eta susmagarri diren gauza asko daude Manifesta izeneko ekimenaren atzean. Adibidez, arduradunaren aukeraketa, aurreko lau ekitalditan esparru publikoan lan egin duen norbait izan da eta aurtengoan galeria pribatu baten zuzendaria izan da. Bestetik zabaldu arte izan den informazio falta eta zabalte ekitaldiaren, beste zerbait ez esateagatik, berezitasuna. Gainera zabaldu eta egun gutxira Donostiako alkateak Tabacalera erakuntzaren bisita gidatua egin zuen Gipuzkoako egunkari salduenean. Kasualitatea?

Donostiako agintariak eta gero Gipuzkoako eta Euskal Herriko administrazioak aspalditik ari dira Donostiak arte zentro handi baten beharra duela aipatzen. Ez dakite zergatik eta zertarako, ez dakite oso garbi zer, baina azpiegitura handiaren beharrak txandakatu behar dira hiriaren izena zabalteko eta, ziur asko, batzuen patrikak gizontzeko. Kursaaletan oihartzuna isiltzen ari den heinean beste zerbaiten beharra du Kontxako hiriak, eta "kulturarekin" duen "ohiko" lotura ez galtzeko arte edo gaur egun gehiago saltzen duen "irudiaren kulturarekin" harremana duen zerbait bultzatu behar da. Nik uste dut azkenean hala dela, "irudiaren kultura" bizi gara eta kanpoko itxurak barne hutsak ezkutatzaren dituela, Tabacalerarekin gertatzen den bezala.

Baina Manifestarekin jarraitu nahi dut, beste behin ere Tabacalerari buruz idatzi nuelako iritzi sail honetan. Atzean dituen asmoak alde

ALBERTO ELOSEGI

batera lagata, erakusketa ugari ikus ditzakegu Manifesta izeneko nahaste-borraste horretan. S. Telmo Museoa, Koldo Mitxelena, Kursaaletan, Pasaia Ziriza etxean eta interbentzio zehatz batzuek Pasaia Ondartxo ontziola zaharrean, Trintxerpe eta Herrera arteko topoko pasagunean eta Donostiako Aquarium azpian.

Erakusketa dotoreak eta txukunak direla idatzi dut *Berriako* kritiketan eta hala dela iruditzen zait, ondo antolatuta eta muntaia lan ona egin dute. Baina beste zerbait ere esan dut, edukiei buruz, hutsak iruditzen baitzaizkit. Ez dut esango ez dagoela ezer interesgarriarik eta ez dut esango, Hasier Etxeberriak abuztuaren hasieran aldizkari honetan idatzi zuen bezala, ez zaidala ezer gustatu, edertasunaren aldetik ezerk ez didala inpresiorik egin alegia, baina Hasierrekin nago zahartzen ari naizela eta gero eta exijentzi maila altuagoa dudala, horregatik arteak bete behar duen zereginetako bat interesa piztea dela iruditzen zait eta ez dut sentsazio hori piztu didan gauza handirik topatu.

Nik ez nuke esango lanak zatarrak direnik edo plazer mistiko baten iturri izan behar direnik, horren errudun merkatua eginda, ezta gaur egun intelektualizazio gehiegizkoa dagoenik ere, azkenean Pizkundeak artea esku lanetatik "askatu" zuenetik eta buru ariketa ere bazela erabaki zuenetik, artearen bide logikoa izan da intelektualizazioa. Hala ere, ados nago Hasierrekin aukeraketa arduradunak—curator edo komisario deitu—aireportuetan bizi direnaren ustearekin eta horregatik zaila dute tokian tokiko egoera aztertzea eta ezagutzea—batez ere ingurukoei galdetzen ez badie—. Nik ez dakit zein den Ukrainako artearen egoera, baina Euskal Herrikoa eta Espainiakoa ezagutzen dut eta iruditzen zait Gioni eta Kuzma ez direla bulegotik gehiegi mugitu. Ez daukat ezer Manifestan dauden euskal artisten aurka, alderantziz, beste tokitakoen maila dute eta gainera asko interesatzen zaizkit, batez ere Asier Mendizabal eta Iñaki Garmendia, Europako artista gazteen pare edozein biurteko edo Manifestan parte hartzeko gai ikusten ditut. Zalantzan jarri nahi dudana arduradunen lana da. Artisten aukeraketak tailerren bisitak, elkarrizketak eta asko mugitzea eskatzen du eta ez dakit horrelakorik egin duten. Hala ere, beraien Manifesta da eta emaitzari begiratu beharko diogu balantzea egiteko. ■

Hiriko agintariak

Manifesta

Donostiako

proiektu kultural

zehatza bultzatzeko

erabili nahi dute.

Susmoa besterik ez

da, baina ez naiz

politikoez fio eta

susmagarri diren

gauza asko daude

Manifesta izeneko

ekimenaren

atzean

Juan Mari Arregi

ANALISTA EKONOMIKOA

BW eta Navala: Gainerako kaltetuak

Euskal Herrian gertatutako errekonbertsio industrialek, batik bat ontzizintzako eta siderurgiako sektoreetakoek, bi gauza erakusten dituzte bereziki. Lehenik eta behin, euskaldunok ez dugula subiranotasun politikorik —ondorioz, subiranotasun ekonomikorik ere ez—, eta gure sektore estratergiakoei buruzko erabakiak Bruselatik ezartzen dizkigutela, Madrildik edo Paristik barrena. Bigarrenik, aipatu errekonbertsioek hamar milaka lanpostu zuzenen eta zeharkakoen galera ekarri dutela azkeneko hamarkadetan. Oraingoan, alde batera utziko dugu lehenbiziko alderdi hori, beste analisi batzuetan komentatu izan dugunez gero, eta bigarrenean zentratuko gara. Egungo egunean, berriro ere, eta Zapateroren Bilboko promesak promes, ontzizintzako sektoreko beste errekonbertsio baten atarian gaude, eta gerta dakiguke beste milaka lanpostu zuzen galtzea. Zuzenean erasandako pertsonen egoera, dena dela, pribilegiozkoa izan da eta izango, baldin errekonbertsioak edo itxierak zeharka hartzen dituen pertsonen egoerarekin konparatzen badugu, hau da, plantillako pertsonak enpresa lagungarrietako langileekin edo beren enpresa edo negozio txikiak ixtera behartuekin alderatzen baditugu.

Ildo horretan, ontzizintzako eta siderurgiako errekonbertsioak edo enpresa publikoetakoak —hala nola, BWkoak— nozitu dituzten pertsonak ez dira gelditu bi urteko langabezian eta

NIGO AZKONA

gero geroakoak itxaroten. Ez. Alde batetik, indemnizazioa jaso dute, eta, bestetik, harik eta behin betiko erretiratu bitartean, bermatu egin zaie ohiko diru-sarrerara gehiena kobratzea. Adibide bat jartze arren, hel diezaiozun BW kasuari, orain artekoetan azkenekoari. Aldez aurretik erretiratzen direnek —250 baino gehiago— oinarri arautzailearen %76ko errenta garantizaturik jasoko dute, zeinetan soldata finkoa, soldata barietatea eta soldataren osagarriak sartzen baitira, urteko maximoa 32.137 eurotan ezarria dela. Aipatu errenta urtero berrituko zaie urte bakoitzeko KPI benetakoarekin, 2004. urtean hasita behin betiko erretiroko adinera heldu bitartean. Errekonbertsioaren barruko langileek, bestalde, 74.000 eta 92.000 euro bitarteko zenbatekoak kobratuko dituzte indemnizazio gisa. Kontuak horrela, Sestaoko Naval ontzizintzaren errekonbertsioak edo itxierak ere antzeko egoera ekar dezake zuzenean hartzen dituen pertsonentzat. Ondorioz, nahiz eta tartean mobilizazio asko eta erradikalak egin, oso zaila da era horretako errekonbertsioen barruko langileek amu tentagarri horri ez men egitea. Eta, jakina, horren jakitun dira administrazioak, enpresetako eta sindikatuak arduradunak, zeinen kezka nagusia, jeneralean, ez baita ontzizintzaren edo enpresaren itxiera edo neurritasuna —hori jana izaten dute—, baizik eta trukean prestazio ekonomiko eta sozial onenak lortzea.

Beraz, nor kaltetzen dute benetan era horretako errekonbertsioek? BW edo Navala errekonbertsioaren edo itxtearen ondorioz, bistan da, badira plantillako 2.000 eta piku pertsonak baino kalte handiagoa jasaten dutenak, nahiz eta multzo horrek ere berea nozitu. Kaltetuek, ez bairik gabe, beste bost mila lagun dira, zeharka Sestaoko Naval ontzizintzatik bizi direnak, ontzizintzaren lan egiten dutelako. Enpresa lagungarrien arloko pertsonak dira. Lagun-multzo horrek ez dauka Navaleko edo BWko plantillakoek jasotzen dituzten aldez aurreko erretiroak eta indemnizazioak izateko eskubiderik. Kasurik onenean,

Kaltetuenak ez dira enpresa

horietako plantilletako

2.000 eta piku pertsonak,

baizik eta enpresa

lagungarrietakoak

eta betiere nahikoa kotizatu badute, langabeziko bi urte egokituko zaizkie eskubidez. Eta kito. Ez indemnizaziorik, ez alde aurreko erretirorik. Bidegabea bezain erreala.

Administrazioek, hortaz, kontuan hartu beharko lituzkete horrelako egoerak, hain injustizia eta ezberdintasun erradikala, neurri batean bederen, arintzen saiatzeko. Pertsona batzuek eta besteek —enpresa publikoetakoei eta pribatuetakoei, handietakoek nahiz txikitakoek— berdin kotizatu dute. Jakin, bada, kigu, enpresa handietako plantillek mobilizatzeko ahalmen itzela dutela... Besteak beste, arrazoi horregatik izaten da nahiago haiek dirutan pribilegiatzea egunero kalean ikustea baino. Zer gertatuko litzateke enpresa txikitako langileek, mobilizatzeko ahalmen gutxiago duten horiek, sozialki lehergarriak diren jokamoldeak hartuko balituzte? Administrazioek ondo hausnartu beharko lukete puntu hori. Erakunde horiek diote ez dutela onartzen biolentziarik eta presiorik, baina presio baten agindura jokatzen dute. Hain zuzen ere, herrialde... bateko bizimodu soziala eta politikoa geldiarazteko gai diren plantilla handien presioari egiten diote men, eta konparaziozko bidegabekeria egiten dute errekonbertsioen barruko gainerako langile horiekin. Modu horretan, ez ote dira ari enpresa txikitako plantillak biolentzia eta presio handiagoa baliatzen bultzatzen?

Gogoeta horren bidez, ez gara ari planteatzen lanpostu zuzenen galera behar bezala eta dirutan ez konpentsatzea. Bakar-bakarrik, beste era bateko formulak defendatzen ditugu, bide eman dezaketenak pertsona kaltetuek ere, nola baitira enpresa lagungarri txikitakoak, orain baino tratamendu egokiago eta duinago bat izateko. Berdin kotizatuta, ez da bidezkoa pertsona batzuek alde aurretik erretiratuta edo langabezian bost urtez edo are hamabost urtez egoteko modua izatea eta horrez gainera indemnizazio on bat eskuratzeta eta beste batzuk, gehien jota, bi urteko langabeziarekin bakarrik geratzea. ■

Itxaso Borda

Argi bila

Begiak ireki eta ikusten da itsasoa zabal, ezti, urdin. Ortzaizean eguzki arrasaren argia harrizko mutur ilunagoekin jostaten bezala da. Uharteak itsasoa bezain urdin daude: nekez iragartzen da bat-batean lur eta ur hegieren muga, bat baldin bada bederen.

Zerua arros bilakatzen da eta bidaiariak begiak hersten ditu.

Ontziaren motorra aditzen da, txori zeihar zenbaiten heia-gorak, han urrunean delfin saldo baten uhin arteko punpearen oihartzuna: goizaldea izan daiteke, jendeak elekari higitzen dira, gurutzearen seinalea dagitela kapera zuri ortodoxoa begizatzen duten ber. Eskuan daramaten kundera musukatzen dute aldi oroz. Argiaren mirakulua eskertzen dute buruak makurtuz: aintza!

Badoa oraindik ere lurtasuna ahantz lehiaz. Ez daki itzuliko denez eta itzultzen bada argiak eragin itxuraldaketaren ondorioak nolakoak suertatuko zaizkion: arrotzasanak on egiten dio. Ezezagunak bere eguneroko ohiturak zalantzan jartzen dizkio eta hori gustatzen zaio.

Itsasoa ama bat da, harkor, amoltsu, bero. ■

Joxe Mari Ostolaza

Astillero

Dale fuego. Su eman diola noski Kontxa inguruari, Denis Itxaso barne. Gogoan dut lagun batek kontatua: ba omen zuten herriko festetan antolatua estropada bat zaharren eta gazteen artekoa. Urdanbide "Gorrior" futbolari eta traineretako patroia zen zaharren txalupan lemazain. Hastapeneko txanpa jo eta oihuka hasi omen zitzairen arraunlariei "eman, urak irakin arte". Ababorreko hankakoak "ez duk nahikoa izango epeltzearekin" erantzun omen zion, gazteak bistatik galtzen zituztela ikusirik. Eta epelak, Federación Vasca de Remo eta Donostiako CATen artean elkarri egotzitakoak, gure arraunketaren bilakaera hobetzeko zertan eragin baino, nor olio eta nor ur, nor nori nagusituko zaion erakustera doazenen itxura dutenak. Pasaiaiko badian hazitakoak besteren urak jotzen, oriotarrak Oriatik urrun maisu, bermeotarren tostetan bertakoek ia lekuri ez eta herri grinak desagertzeaz. Markak hausteko garaiotan ezinbestekoa dirudi. Klubak eta herriak ez dabilta ur beretan arraunean, onartu beharreko errealtatea dugu hori, nonbait. Errotonda-karrefur honetara eginda, nik itzulua alderantzizko zentzuan hartuko dut, lege zaharrean, nahiz badakidan Astillerok eta enparauek urak irakin eta gu bezalakoak epeltzeaz konformatu beharko dugula. ■

Jose Luis Elorza

PSE-EEKO KIDEA

Kurtso politiko berria hasi da baina "soto" usainekin

Ibarretxe Planarekin bukatu genuen kurtso zaharra eta Ibarretxe Planarekin hasiko dugu berria. Ibarretxek badaki sozialistek eta PPkoek ezetz borobila emango diotela bere planari, baina EA eta EBren laguntza ez dela nahikoa parlamentuan plana aurrera ateratzeko. Bakarrik Batasunaren botoak gelditzen zaizkio bere plana aurrera ateratzeko. Batasunekoek esan diote ez dutela bere plana onartzen, baina era berean esaten diote, behin eta berriro, prest daudela negoziatzeko. Ibarretxek esaten die ETArekin hausten ez duten bitartean gobernuak ez duela beraiekin negoziatuko –hitzez egin bai baina negoziatu ez. Xehetasunak inportanteak dira politikan–. Gauzak horrela daude baina horrela zeuden kurtso zaharrean ere. Zergatik erabaki du orduan Ibarretxek bere plana eztabaidatzea eta botatzea legislatura honetan? Kontuan izan behar da hauteskunde atarian gaudela, datorren udaberrian Euskadiko hauteskundeak izango direla. Nola azaldu nahi du Ibarretxek bere plana hautesle aurrean? Onartuta Batasunaren botoekin? Bere planak porrot eginda parlamentuko botazioan? Edo agian, Batasunarekin adostasun minimo bat lortu, ez hauen baiezko botoa lortzeko –garestiegi izango litzateke horrelako akordio bat– baizik hauen abstentzioa, horrela gehiago gutxieneko bat lortuko zuen parlamentuan eta horrekin aurkeztu hauteskundeetara? Une honetan ez dakigu hiru aukera hauen artean zein izango den aterako dena baina garbi dagoena da pilota PNVren teilatuan dagoela. Arzalluz eta Egibarren estrategiarekin jarraitzen badu PNVk, seguru asko, Batasunarekin akordio batera iritsiko da –publikoa edo sekretua? Denborak esango du–. Batasunak ez baditu gauzak asko aldatzen badaki hauteskundeetan jai daukala, ez diote legalizatuko zerrendarik eta parlamentutik kanpo geratuko da. PNVk hori badaki eta Batasunaren hautesle botoak oso tentagarriak dira autonomikoetan. Ibarretxe planarekin akordio bat lortuz gero Batasunarekin, erreklamo ezin hobe izan dezake PNVk Batasunaren botoak bereganatzeko. Orain, gerta daiteke Josu Jon Imazek erabakitzea estrategia hori agortuta dagoela eta iritsi dela ordua panorama politikoa

ALBERTO ELOSEGI

«
Egia da Patxi Lopez
ez dela ZP eta
Ibarretxe ez dela
Aznar, baina
Ibarretxeren plana
–hiru urte daramagu
planarekin bueltaka
eta mantsoenak ere
aspertzen hasiak
dira– eroso ez bada
ateratzen
parlamentutik,
jende asko
pentsatzen hasi
daiteke iritsi dela
ordua gauzak
aldatzeko
»

aldatzeko eta ondorioz Batasunarekin negoziatzeko ate guztiak ixtea. Hori horrela bada Ibarretxek ez du lortuko bere plana parlamentuan onartzea, baina hauteskunde ondorenean eskuak libre edukiko ditu beste akordio batzuk lortzeko. Egoera honetan, ETArekin ekintzekin adi egon beharko dugu, hiltzen hasten badira berriro Batasunak jai dauka eta PNVren barruan indartu egingo dira estrategia aldatu nahi dutenak.

PPkoak oraindik Madrilgo hauteskundeetan emaitzen digestioa egiten ari dira. Urrian kongresu nazionala dute eta ez dira egoera onean aurkeztuko hauteskundeetara. Sozialisten egoera guztiz kontrakoa da, haizea aldekoa dute eta hemengo hauteskundeetan emaitza onak lortuko dituzte. Ikusteke dago "PATXI lehendakari" leloa "ZP presidente" leloak bezalako arrakasta lortuko duen ala ez. Hala bada kontuz, orain pentsa ezinezko emaitzak lor ditzakete. EA berriz "*desojando la margarita*", PNVrekin elkartuta joan edo bakarrik. Ezker Batuak, berriz, berean jarraituko du, ez da asko igoko ezta jaitsiko ere, mantendu egingo da. Hori bai, "Patxi lehendakari" leloak lortuko balu gizartearen susmoa zabaltea oraingo honetan benetako gobernu aldaketa egon daitekeela, kontuz!, EBko boto asko sozialistengana joan daitezke Madrilgo azken hauteskundeetan gertatu zen moduan. Egia da Patxi Lopez ez dela ZP eta Ibarretxe ez dela Aznar, baina Ibarretxeren plana –hiru urte daramagu planarekin bueltaka eta mantsoenak ere aspertzen hasiak dira– eroso ez bada ateratzen parlamentutik, jende asko pentsatzen hasi daiteke iritsi dela ordua gauzak aldatzeko.

Bitartean bizitzak aurrera jarraitzen du eta kanpotik bueltatzen zarenean, Euskadiko politika "soto" usaina hartzen hasita dagoela dirudi, itxita denbora gehiegi, eta zahartzen hasita dauden tokien usaina. Ezin dezakegu onartu beste legislatura bat egoera politiko blokeatu batean. Gure zoko zaharrak haize freskoaren beharra dauka, bestela, geure artean talentua duen hainbat jende, hemengo giro klaustrofobikotik atera nahian, beste tokiko haizeak probatzera joango da guk gure zilborrari begiratzen jarraitzen diogun bitartean. ■

Artea
Bill Violaren bideo
instalazioak
Guggenheimen

❑ *Ezpalak*
❑ *Argitalpenak*
❑ *Sukaldean*

❑ *Denbora-pasak*
❑ *Ihesi*
❑ *Makina bat kontu*

Ihesi
Sobrongo bainuak
Ebroren
ertzean

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

DAVID GOTTICHA

Jazza

hemen eta orain

"Euskal Herrian jazza jotzea Alabaman toreatzaile izatea bezalakoxea da. Han, zezena eskatu eta astoa emango dizute eta montera beharrean, biseratxoa. Hemen, jazzari dagokionez, berdin: ez dago baliabiderik, ez kulturarik, deus ere ez". Kike Lafuente kontrabaxu joleak bota dizkigu hitzok, gurean jazzak duen egoera deskribatu nahian. Adieraz-

penok irakurrita, udako jazz jaialdiekin akordatu da, agian, irakurlea: Ez al zen bada Euskal Herria "jazzaren hiriburu"? Ez al daude lau jazzaldi sonatu? Udako jaialdien laratzetik kanpo, ordea, urte osoko jazzaren temperatura zeropetik dago Euskal Herrian. Euskal musikariek, baina, bero-bero dute odola, jazza baitute zainetan.

Inprobisatzera kondenatuta

Kike Lafuente

Itxaso Gonzalez

Zuri&Beltzeko Olatz Prat eta Bea Hurtado

KIKE LAFUENTE gasteiztarak 29 urte ditu eta jazz musikaria da, euskalduna. Kontrabaxua jotzen du jazz talde batean. Bea Hurtado lasartearra ere gaztea da, pianoa maisuki jotzen du eta jazz musikaria da bera ere. Zuri&Beltz taldea sortu du Olatz Prat abeslariarekin batera, baita lehendabiziko diskoa kaleratu ere. Agian ezagunagoa da Itxaso Gonzalez kantari getxotarra. Getxoko Jazz Jaialdiko saria eskuratu zuen –saria etxeratu duen emakume bakarra ei da– eta Bartzelonan bizi izan da orain arte. Aurreneko diskoa ere, *Lur berria*, han grabatu zuen, Dani Perez eta Gorka Benitez euskal musikariekkin batera.

**EIDER
GARAICOETXEA**

Bartzelona, euskal jazzaren hiriburu

Ez da erraza izan hiru musikari hauek topatzea. Euskal Herrian jazz musikariak egon badaude. Beti egon dira. Ezagunenaren artean dira Iñaki Salvador, Gonzalo Tejada, De Diego anaia, Josetxo Goia-Arribe, Mikel Andueza, Gorka Benitez, Iñaki Askunze edo Dani Perez. Gehienak, baina, Bartzelonan bizi dira. Egungo musikari gazteak ere handik izan dira: Sant Pau 44 talde arabarraren kideak, Jon Urrutia piano jolea edo Borja Barrueta bateria jolea.

Bartzelona Europako jazzaren gune garrantzitsuenetakoa da. "Jazz zirkuitua dago han: kontzertuak eskaintzeko aretoak,

diskoetxeak, jazz zaletuak eta, noski, baita jazz musikari mordoa ere. AEBetatik joandakoak ere bai", azaldu digu Itxaso Gonzalezek, hirian urteak eman dituen kantariak. Ama izateko itzuli da Bilbora. Nolanahi ere, Bartzelonatik bueltatzea nekeza izan zaiola dirudi: "Izugarri ondo nengoen han, nire lana gustatu zitzairen eta babesa izan nuen. Bigarren diskoa grabatzeko nire zain dira diskoetxeak", adierazi digu Gonzalezek. Kike Lafuentek ez du Bartzelonara joateko asmorik: "Niretzat zaletasuna da jazza. Dena den, ulertzen dut honen kontura bizi nahi dutenek Bartzelona joan behar izatea. Gogoa eta izerdia entseatzen jarri ondoren, hemen kontzertua emateko aukera izan eta ikus-entzuleek adarra jo eta 30 euro pagatu dizutela konturatzen zarenean, ernegatu egiten zara". Bartzelonan lanari atarramentua (ekonomikoa bereziki) ateratzeko modua dago, Euskal Herrian geratuta, gutxi batzuek lortuko luketena. Bada salbuespenik, Iñaki Salvador kasu.

Euskal Herrian, egoera eskasa

Panorama beltz margotu digute gure hiru elkarrizketatuek. "Euskal Herrian musikariak egon badaude, baina mugimendu pixka bat dagoen tokietan biltzen dira: Donostian ikasle asko dago, Jazzle eskola beteteranoa eta Musikeneren jazz saila Gipuzkoako hiriburuan baitaude. Jazz kontzertuak antolatzen dituen zenbait areto dago: hala nola, Altxerri edo Branka. Be Bop taberna donostiarrak ere kontzertu sorta antolatu du bere 20. urtemuga ospatzeko. Usurbilen Olarrondo zabaldu berri dute eta Lasarten, berriz, Jalgi dugu", kontatu digu Bea Hurtado musikari lasartearrak. Kike Lafuente gasteiztarrek ere bat egiten du Hurtadorekin: "Zer edo zer egotekotan, Donostian dago". Gasteizen, ezer gutxi. "Bada ostegunero jazz kontzertuak ematen dituen Man on the Moon taberna, programazio finkoa duen bakarra da. Gasteizetik ere badu jazzarekiko nolabaiteko ardura. Dublin izeneko bat ere bada, noizean behin kontzertuak eskaintzen dituenena. Hoteletan ere, noiz edo noiz izaten dira jazz emanaldiak", esan digu.

Nafarroan eta Iparral-

**Komunikabideok ez dugu
panorama gozatzen laguntzen.
Telebistan eta prentsa idatzian
nekez ikusiko dugu jazzaren
inguruko erreportajerik. Eta irratiei
dagokienez, banaka batzuek baino
ez dute jazza jartzen, goizeko ordu
txikitari beti ere**

Euskal jazz musikariak kexu dira bertoko jazzaldietan leku eskasa eskaintzen dietelako.

dean ere berdintsu, agian okerrago. Iruñean ez da jazz programazio finkorik duen aretorik. Nafarroako hiriburuko O'Conors-en eta Baionako La Luna Negra-n, noizean behin kontzerturen bat edo beste antolatzen dituzte.

Bizkaiko egoera ere ez da etxafuegoak botatzeko modukoa. Elorrioren azaroan egiten dute jaialdia eta tabernei dagokionez, Bilbainako Jazz Klubekoek 12 urte daramatzate Bilboko Nafarroa kalean alokatuta duten aretoan kontzertuak eskaintzen; ostegunero, kosta ahala kosta, zuzenekoak egiten dute. Elkarteko kideek Bilbako Distrito Jazz ekimena antolatzen dute otsailan. Bilboko Udalarekin elkarlanean, hiriko hainbat kultur etxetan jazz kontzertuak eskaintzen dituzte. "Gainerakoan, ez da jazz zirkuiturik", esan digu Itxaso Gonzalezek.

Babesgabe

Horrela sentitzen dira jazz musikariak. "Erakundeek aldetik ez dugu inolako laguntzarik. Ez dago jazz musikariak biltzen dituen zerrendarik, existituko ez bagina bezala da", nabarmendu du Gonzalezek etsituta. Eta Kike Lafuentek gaineratu: "Politikarien errua da batez ere, ezjakin hutsak dira, eta kultura euren programatzen eta sustatzen dutenez..."

Donostian jazz emanaldiak astero-astero eskaintzen dituen Altxerri tabernaren arduradun Ana Diezek agertu digunez, aretoak zabalik daramatzan 20 urteotan ez dute erakundeek partetik txakur txikirik ere jaso: "Gure diru-iturri bakarra bezeroek tabernan gastatutakoa da. Ekimen-pribatuak ez du hainbesterako ematen. Gogorra da batzuetan".

Erakundeek hezkuntzan ere izan dute hutsunea. Orain arte, jazz jotzen ikasi nahi zuenak atzerriara jo -Bartzelonara edo Boston aldera, Berklee unibertsitate famatura, han ikasi zuten Iñaki Askunzek edo Mikel Anduezak- ala irakasle pribatua hartu behar zuten. Donostian Jazzle eskola sortu zuten orain zenbait urte eta harrez geroztik, erreferentzia izan da jazz eta musika modernoaren irakaskuntzan. Ikastaroak ere badira: uda

Pirineos Jazz Orchestra eta Gonzalo Tejada, hurrenez hurren.

partearen Zarautzen Nazibarteko Jazz Mingia izaten da (5. urtez antolatu dute). Gezurrea badirudi ere, orain gutxi sortu du Musikenek, Euskal Herriko Goi Mailako Kontserbatorioak, jazz saila. Iñaki Salvador buru du eta irakasle paregabeak ditu: Salvador bera, Mikel Andueza, Iñaki Askunze...

Hedabideak eta publikoa

Komunikabideak ere ez dugu panorama gozatzeko laguntzen. Jazz disko baten promozioa egitea eta ur handitan galtzea biak bat ei dira. Izan ere, telebistan eta prentsa idatzian nekez ikusiko dugu jazzaren inguruko erreportajerik. Eta irratiei dagokienez, banaka batzuek baino ez dute jazz jartzen, goizeko ordu txikitan

beti ere. Internetek du aldaketarako giltza. Horren adierazle da Carlos Perez tronpetak joleak abiatutako "Club de Jazz" irratia: astean hiru eguneko sarean entzun daiteke musikari iruindarraren saioa (www.tomajazz.com/clubdejazz).

Eta jendeak, zer dio? "Hemen punk eta rock asko egon da, musika mota hori egiten ez duena tipo arraroa da", erantzun digu Kike Lafuentek. Bea Hurtado baikorra da: "Nik uste jendea gero eta gutxiago harritzen dela jazz jotzen duzula esatean, gainera, ezustek izaten dituzu maiz, espero ez duzun jendea entzuten geratzen delako, gustura". Jendearen jarrera horren baitan arrazakeria ere badagoela uste du Lafuentek: "Gurasoak gusturago egongo dira bere umetxoak biolina ikasten badu kontserbatorioan. Jazz beltzen musika izan da historikoki".

Entzuleen artean, denetik

Jazzak beti izan du musika elitistaren ospea. Bilbao Distrito Jazzeko kontzertuetara joandakoen profila honakoa izan da aurtengo: gizonenak, 40 urte ingurukoa eta maila ekonomiko eta kultural handikoa. Hori aipatu eta berehala erantzun digu Ixaso Gonzalezek: "Ez dut uste jazz elitista denik, jazz zaleek oso talde heterogeneoa osatzen dute. Makina

Jazzaldi beste kritika

GUTXI izango dira munduan hain leku txikian hainbeste jazz jaialdi dituzten herriak. Gurean, gainera, segidan dira denak, uda sasoiaren. Aurrena Getxokoa, uztailaren hastapenetan, ondoren Gasteizkoa eta Baionakoa hila erdialdean eta Donostiakoa uztailaren akaberan. Getxokoak eta Gasteizkoak 28 urte bete dituzte, eta Donostiakoak 40. edizioa du ate joka. Arrazoi turistikoekin gain, Donostiako Jazzaldiaren zuzendari Miguel Martinek uste du "Euskal Herrian musika eskaintza onaren egarria" dagoelako dagoela hainbeste jazzaldi.

Arrazoiak arrazoi, kontua da urtero jazzaren izar handiek dir-dir egiten dutela Euskal Herriko zeru eta eszenatokietan. Zehaztapena egin digu honen harira Bea Hurtado piano joleak: "Donostiako aurtengo jaialdian, jazz gutxi zegoen. Ez dut esan nahi musika txarra zenik, baina ez zen jazz". Eta haratago joan da Ixaso Gonzalez kantaria: "Jazzaldietan ez dituzte euskal musikariak aintzat hartzen. Gasteizen aurtengo ez da euskal musikari bakar bat ere egon, Donostian esfortzua egin egiten dute eta Getxon... Badirudi euskal musikariak AEBetakoak baino hobeak izan behar garela jaialdian jotzeko". Ez da kexatzen den bakarra, Espainiako Estatuan egoera salatzeke plataforma eratu dute jazz musikariek eta zaletuek. Besteak beste, jaialdian talde espainiar gehiago izatea eskatzen dute. Piztu da eztabaida. Donostiako zein Getxoko Jazz Jaialdietako zuzendariak kontrakoa diote, bertako musikariak zaindu eta programatzen saia-

tzen direla. Gasteizko Jazzaldiaren zuzendari Iñaki Añuak beste-lakoa nabarmendu du: "Bertako taldeak entzuteko aukera gehiago izaten dugu, hementxe bertan ditugulako. Gasteizko Jazzaldian hutsunea betetzen saiatzen gara eta ekartzen zailagoak diren atzerriko taldeak programatzen ditugu. Gainera, garrantzitsuagoa deritzogu, gure taldeak kanpoan jotzeari; hori gauzatzeke, Gasteizko Nazioarteko Jazz Jaialdien Erakundearen partaide da". Altxerri aretoko zuzendari Ana Diezek beste lepotik du burua, ordea. Adierazi digunez, "bertako musikariak alde batera uztea hanka sartzea da, hemengoa babestu eta bultzatu behar da. Musikariak etxean behar du plataforma".

Nolanahi ere, jendeak jazzaldiak maite ditu. Adin eta gizarte-maila guztietako lagunak inurrien moduan joaten dira udako jaialdietako emanaldietara. "Esnobismo handia dago, jazzaldietara jendetza joaten da baina non dira Gasteizkora joan diren 60.000 lagun horiek neguan?" esan digu Kike Lafuente kontrabaxu joleak. Paradoxikoki, elkarriketatuta ditugun hiru musikarietatik bik udako jaialdiei esker deskubritu zuten jazz, bada zerbait.

bat musikari gazte dago: Gorka Barrueta, Jon Urrutia... Nondik irten dira musikariok, jazza helduek bakarrik entzuten badute?". Altzerri Club-eko arduradun Ana Diez ere, iritzi berekoa da: "Kontzertuetan denetik ikus dezakezu: 50 urte inguruko gizon helduak, 22 urteko gaztetxoak eta 35 inguruko koadrilatxoak".

Emanaldi guztietan, baina, ez da zale amorratu edo ikus-entzule berri-finik izaten. "Denetik tokatu zait. Behin telebista piztuta zuten taberna batean jo genuen, futbol partida ematen ari ziren, eta gu jotzen geundela, gola kantatu zuen jendeak!", kontatu digu Kike Lafuentek. Izan ere, jazz musikariak intimitatea nahi izaten dute jotzean. Oroitzapenen mataza desegin du Itxaso Gonzalezek: "Bilboko plaza berrian eman nuen kontzertua dut ondo gogoan. Jende dezente zegoen baina giro berezi hori lortu genuen, bazirudien elkarrengandik oso gertu geundela". Egia ere bada, arraz diferentea dela jazz instrumentala edo abeslari batekin jotzea. "Ahotsak asko laguntzen du, jendeari ikaragarri gustatzen zaio, pieza bera instrumentala egiten baduzu

Erakundeek hezkuntzan ere izan dute hutsunea. Orain arte, jazz jotzen ikasi nahi zuenak atzerrira jo ala irakasle pribatua hartu behar zuen

publikoari gehiago kosta tuko zaio jarraitzea, abesten baduzu, adi egoten da ikus-entzulea", adierazi digu Bea Hurtadok.

Euskarak badu swinga

DANI BLANCO

Hala esan digu behintzat Bea Hurtado jazz musikariak, Olatz Pratekin batera Zuri&Beltz taldea osatu duenak. Euren aurreneko diskoko 14 kantuetatik bost euskaraz dira. "Ingeleseko kantak dira, baina Juan Gartzia idazleak euskaratu ditu. Eskerrak bere laguntza izan dugun" azpimarratu digu Hurtadok. Itxaso Gonzalez abeslariak ere, eskarmentua du euskara eta jazz nahastean. Bartzelonan grabatu zuen bere lehen-dabiziko lanean (*Lur Berria*, Fresh Sound) euskaraz kantatutako zenbait abesti dago. "Jazza adierazteko modu bat da, hizkuntzak ez dira muga. Bartzelonan nengoela erabaki nuen diskoko abesti batzuk euskaraz izatea, herriminak jota egin nuela uste dut, omenaldia egin nahian-edo". Euskarazko jazzaren erregina, aldiz, Miren Aranburu dugu. Bi disko atera ditu: *Etorkizunaren memoria* (IZ) eta *Gorri isila* (Gaztelupeko Hotsak, Errabal zigilua, jazzari propio eskainia). Bietan Aranburuk euskaraz sortutako kantak dituzue entzungai.

Etorkizunari so

Bistan denez, jazzaren egoera Euskal Herrian ez dago ezti-bitsetan. Nolanahi ere, ilusioz begiratzen diote etorkizunari gure musikariak. "Gustatuko litzaiguke laster zer edo zer grabatzea. Emanaldi batzuk ere badiugu aurrera begira eta gainera, gure helburua gozatzea da, gero gerokoak", esan digu Bea Hurtado piano joleak. Kike Lafuentek ere ikuspuntu bera du: "Niretzat zaletasuna da jazz. Aurrerantzean, orain arte bezala jotzeko aukera badut, primeran!". Itxaso Gonzalezek, bestalde, bigarren diskoa du buruan: "Panorama negargarria izanik ere, jazzak badu ilusio parte bat, musika barrubarrutik ateratzen zaigu-eta". ■

Art 7
Iberia bilduma gure ageriko antzerki-jotzeak

Elizburu kalea, 3 - Elorrio - tel. 946 583 082
www.artezblai.com ■ artz@artezblai.com

- 1 Sin vergüenzas • Lotsa-gabe
- 2 Y María, tres veces amapola, María... • Bilboko: Lauaxeta, tiros y besos
- 3 Mentiras • Entre líneas
- 4 El amigo de John Wayne
- 5 Anpurrek
- 6 Más que palabras (Doce piezas del taller de escritura dramática de la BAI)
- 7 De cómo moría y resucitaba Lázaro, el Lazarillo • Tarjeta sucia
- 8 Zerbakiak ala eleak. Pedagogoko gogoan • Eko-logikoa
- 9 Kontenedore baten istorioak • Euskera sencilloaren manifestoa
- 10 Kukubel • Txirrikiz • Ekidazu. Lehoiek ez dakite bibolina jotzen
- 11 Agur betiko
- 12 ¡Ay Manolo!
- 13 Heroien gaua • Amodioaren ziega

Colección Ambigu: Instantáneas de lo efímero (Recorrido visual y teórico por las Artes de calle)

berria

13- HEROIEN GAUA • AMODIOAREN ZIEGA

Xabier Mendiguren Elizegi sortuak Heroien gaua eta Amodioaren ziega egoera politiko baten itzalean kokatzen ditu. Lehenengoa, bizitzari buruzko hausnarketa bat da, bikoteen arteko harremanen higadurak eta belaunaldiaren arteko borrorak isladatuz. Amodioaren ziega berriz, gartzelako bis a vis-eko gela batean jartzen ditu pertsonaiak, halabearrez, etorkizun zehatzik gabeko amodio istorioa azaleratuz.

Xabier Mendiguren Elizegi

Heroien gaua
Amodioaren ziega

antzerkia

Bill Viola

Zentzumenak hausnarketarako

NAGORE IRAZUSTABARRENA

ZENTZUMENENTZAT OPARI EDERRA osatzen dute Bill Violaren azken laneak, ikusmenarentzat bereziki. 70eko hamarkadan hasi zen Viola baliabide elektronikoekin lanean eta ordutik bideoa izan da bere artelanen oinarri. Erakusketa honetan azken urteotako bideo eta soinu instalazioak biltzen dira: *Egunera irtetea* (2002), *Bost aingeru milurtekorako* (2001), *Mezularia* eta *Gurutzatzea* (1996koak biak).

Egunera irtetea

Soinuz lagundutako bideo digitaleko bost proiektziok osatzen dute lan hau. Ura, sua, paisaia, gizakia... erabili ditu estatubatuarrak, fresko pintura gogora dakarren estetikarekin. Baina gozamen estetikoaz harago, artelan honek bizitza, heriotza eta birsortzearen zikloa iradokitzen du 35 minutuko proiektzioan. Titulua bera, Egiptoko hildakoen liburutik hartua da. Antzinako egipziarrek sinesten zuten moduan, lan honetan arima gorputzaren iluntasunetik aske geratu eta agira irteten da.

Bost aingeru milurtekorako

Hau ere formatu handiko instalazioa da eta bost proiektziok osatzen dute. Guztietan gizaki bat, "aingerua"

Billboko Guggenheim museoan Bill Viola: denborazkotasuna eta trascendentzia erakusketa paratu dute datorren urteko urtarrila bitartean. Bideo artista estatubatuarraren azken instalazioek museoaren 103 eta 105 aretoak hartu dituzte.

ageri da uretan murgilduta, ur azpiko mundu misterioetsuan, zeruaren eta luraren artean edo, nahi bada, bizitza eta heriotzaren artean. "Aingerua" ustekabeaz azaltzen da aretoko paretetan, bat-bateko argi eta soinu ez-tandana. Eduki aldetik aurreko instalazioa baino anbiguoagoa da honakoa, baina indartsuago astintzen ditu bisitariaren zentzumenak.

Mezularia eta Gurutzatzea

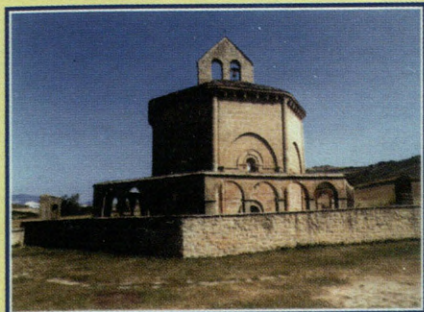
Bi instalazio hauek ez dira besteak bezain berriak, baina edukietan dute loturagatik hautatu dituzte erakusketa honen osagarri. *Mezularia* bideoa iluntasunaren erdian agertzen den forma txiki eta zehaztugabearekin hasten da eta, denborak aurrera egin ahala, gero eta garbiago ikusiko da gizaki baten irudia dela, azkenean ozen arnas hartzen entzungo dugun gizakia. *Gurutzatzean* alderantziz gertatzen da, bi proiektorek aretoaren erdian sortzen duten giza irudia naturaren indarrek suntsituko baitute.

Lau obra hauetan artistak elementu berberak erabiltzen ditu (sua, hura, gizakia...) gai berberen inguruan hausnarketa egiteko (bizitza eta heriotzaren zikloa). Finean, ikuslearen erantzuna lortzeko formula betetzen du Bill Violak: gai sakonak lantzen ditu, baina modu oso estetikoan eta ikuslearen zentzumenetara zuzenean joz. ■

EUSKAL HERRIKO HISTORIA I

(Historiaurretik
Nafarroaren konkista arte)

EUSKAL HERRIKO HISTORIA II

(Aro Modernotik Gerra Zibila arte)

EUSKAL HERRIKO HISTORIA (I) (Historiaurretik Nafarroaren konkista arte)

Liburu ernagarri honen hasieran, euskal Paleolitoa eta Neolitoa aztertzen dira cromagnonengandik artzain eta nekazarien etorrera arte (labarretako artea, trikuharriak, urtzi, auzolana, . . .). Erromatarren konkista, euskalduna zen Akitaniaren historia, galtzadak eta hiriak, kristautasunaren zabalpena, . . . agertuko dira gero ere; bisigodo, franko eta musulmanen inbasioekin batera (Orreaga, Eneko Haritza, bagaudak).

Laugarren kapituluak Euskal Herria Erdi Aroko Europan ikusteko lurraldearen antolaketa berria eta Iruñeko erresumatik Nafarroako erresumarako aldaketa agertuko dira. Antso III.a Nagusiaren erregealdia eta Araba, Bizkaia eta Gipuzkoaren lehen albisteak, baita Ipar Euskal Herria eta ingelesekin eragina. Leonor Akitaniakoa edota Donemiliaga Kukulako berriak han ere izango ditugu.

Azkenean, Gaztelak burututako Nafarroako erresumaren konkista agertuko da. Eta Ahaide Nagusiak eta bando-gerrak, Lapurdi eta Zuberoa ingelesekin eraginetik Frantsez koroaren menperaketarako igarobideak gain, Maria Urtubiakoa, Durango heretikoak, Joana Albretekoa, Amaiur eta oro har feudalismoa Euskal Herrian bertan irakurtzeko parada izango duzu irakurle.

EUSKAL HERRIKO HISTORIA (II) (Aro Modernotik Gerra Zibila arte)

Bigarren zati honetan Aro Moderno eta euskal Foruak aztertzen dira. Orduko ekonomia eta Ipar Euskal Herriaren gain izandako Borboien zentralismoaren eragina. XVI-XVIII. mendeetako matxinadak, euskaldunen kaparetasuna eta berdintzaletasuna, Frantziako Iraultza Ipar Euskal Herrian, karlistadak, Nafarroako eta lege paktatua, Garat eta Fenizia berria edota baserriarren eta hiritarren arteko liskarrak garatuko dira, beste gai askorekin batera, 6. eta 7. kapituluetan.

Hurrengokoetan Industrializazioa hartzen da ikergai. Euskal industrializazio ereduak aztertzen dira eta ideologia berrien sorrera: sozialismoa eta euskal nazionalismoa. Gero Euskal Herriaren eta II. Errepublikaren erradiografia egiten da. Gerra zibila, karlismoa, Nafarroa eta estatutua, eta Euskal Herriaren zatiketa aztertzen dira. Eta, bukatzeko, Lehen Euskal Jaurlaritzaren sorrera, Santoñako kapitulazioa edota Jose Antonio Agirre eta Dolores Ibarruriren bezalako pertsonaia enblematikoak agertuko dira.

Euskal Herriari buruz bi ale eskuragarri eta ulergarritan argitaratzen den lehenetako historia bat zure esku irakurle. Bi liburuxka ezin hobeak, beraz, gure historiaz blai egiteko.

GAIK

ARGITALDARIA

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jiak@facilnet.es

Ezpalak

KATIXA GARATE

Mari Jose Olaziregi^k
eta **Linda White^k**

Anthology of Basque Short Stories ipuin liburua prestatu dute, *The Basque Literature Series* bildumaren

baitan. Besteak beste, Javi Cillero, Lourdes Oñederra, Juan Garzia eta Xabier Montoiaren ipuinak ingelesez jaso dituzte.

Koldo Almandoz zinemagileak *Amuak* film laburra estreinatu du Donostiako Zinemaldian. Kandido Uranga eta Lucia Quintanagak jokatu dituzte rol nagusiak.

Jon Aiastui^k *Biolinaren jatorria* liburua plazaratuko du urrian Elkar argitaletxearen eskutik. Bartzelonan bizi den oñatiarrak poemak, ipuinak eta marrazkiak bildu ditu lehen liburu honetan.

Dan Ansotegui Boiseko kultur eragile eta musikariak Idahoko gobernuak ematen duen *Excellence in Folk and Traditional Arts 2004* saria jasoko du urriaren 2an, euskal musika sustatu, gorde eta irakasteagatik.

Alboka folk garaikide taldeak *Lau anaiak* izeneko diskoa kaleratuko du urriaren hasieran. Elkar disko-etxearekin aterako duen lehena da.

Pello Irazu artista andoaindarrak erakusketa paratu du Madrilgo Soledad Lorenzo galerian bere azken lanekin. *Plieges* izenpean, margolanak eta neurri handiko eskulturak jarri ditu ikusgai.

Kerobia laukote gazteak estraineko diskoa grabatu du Gorrekin: *Kerobia*. Euskadi Gaztea maketa lehiaketako irabazleak pasarte ilunak eta lelo disdiratsuak tartekatu ditu.

Ospitale zaharra arteaz betetzeko

AMOROTZEKO XIV. MENDEKO OSPITALEA, tenplarioena izandako base-ri zaharra, biziberritzeko asmoz Harriarka elkarteak sortu dute Iparraldeko hainbat artistak. Bi helburu ditu egitasmoak: arteaz bizitzeko arazoak dituzten artistak laguntzea batetik eta arteen truke eta sustapenerako gunea sortzea bestetik. Izurran erakusketa bat egin berri dute eta lanen salmentatik lortutako dirua proiektura bideratu dute. Asmoa arte diziplina ugariako lantegiak sortzea da oso kaltetuta dagoen eraikinean eta, hari atxikita, Guanes Etxegarai artistaren sendiarentzako etxebizitza eraikitzea.

Trikitiaz gogoetatzen

DEBEKUAK izenburupean, Trikitixaren II. Jardunaldiak egingo ditu Euskal Herriko Trikitixa Elkartek Donostiako Koldo Mitxelena kulturunean, hilaren 27tik 30era. Hiru mahai-inguru izango dira, honako gai hauek jorratzeko: XX. mendeko dantzarako giroa eta arrimuan dantza egiteko debekua; trikitia eta musika eskolatuaren arteko lehia, eta abertzale-

letasuna eta trikitia. Azken egunean, *Dantza debekatuak zuzenean* saioan, Laja, Luis Astiasaran eta Joxe Mari Esteibar trikitilariak gerraostean helduta dantzatzeko jotzen ziren erritmoak eskainiko dituzte.

Ikus-entzunezko sektorea bero

POLEMIKA piztu zen Donostiako Zinemaldiaren bezperatan. Euskal Zinemaren Egunaren aurkezpenaren harira, ikus-entzunezko alorreko taldeek (IBAIA, EPE, Gidoigileen Elkartea, EAB eta Zuzendari Berrien Plataforma) Europako Legea -Espainiak uztailen onartutakoa- indarrean jartzeko eskatu diete Eusko Jaurlaritzari eta ETBri. Aipatu taldeek jakinarazi dutenez, lege horren arabera, ETBk publizitate eta diru-laguntza sarrerren %5 produkzio independenteetara bideratu behar luke, alegia 5.400.000 euro. Sektoreko taldeen arabera, oraingo kopurua 1.500.000 eurokoa da. Horri erantzunez, ETBk adierazi du

Mikel Markezzen hitzak *Berrian*:

«Artistak jarrera hartu behar du, ni abertzale eta ezkertiarra naiz, eta nire kantuetan azaldu behar du. Artearen denbora-pasa huts gisa ez zait interesatzen».

Anjel Valdesek zera zioen *Garan ETB moduko erakundeez*:

«Ezinbestekoa da musika protagonista (eta ez beste edozein gauza sartzeko aitzakia) den programak egotea».

Mikel Olaziregik adierazpenok egin zizkion *Aldaketa 16ri*: «Ez dut ulertzen zergatik *Harry Potter* katalanez estreina daitekeen eta euskaraz,

aldiz, ez. Banatzaileek ez dute uste ikusle gehiago irabaziko dutela euskarazko bertsioekin, eta hor dago hutsegitea, pauso hori ematea falta zaigu».

Xabier Garai (*Antzerkiola*

Imaginarioa) *Deian*: «Alburquerquea, Chicagora eta beste hainbat lekutara eramaten gaituzte baina ez gara hemen alboan dagoen Bilboko Arriagan izan. Kontraesan ugari dago eta jarraipen mediatiko izugarria izan duten topaketa hauek ere eman da. 'Nazioarteko topaketak' ordez 'euskal topaketak' deitu izan bagenic babes berdina izango genuke?».

Diskoetxeak eta eragileak batuta

Ez da berria musikaren sektorea garai gogorrek bizitzen ari dela. Azken urteetan Euskal Herriko diskoen salmentak %35-40 egin du behera. Diskoetxe eta musika promotoreen esanetan, musikak garai batean zuen kultur izaera galdu du eta barne merkatuan pisua galdu du. Horri buelta emateko euskal diskoetxeek eta promotoreek bi elkarte osatu dituzte: Euskal Herriko Diskoetxeen Elkartea (EHDE) eta Euskal Herriko Promotoreen Elkartea (EUPRE). Irtenbideak bilatze aldera, EITBekin, SGAErekin eta Eusko Jaurlaritzarekin bildu nahi dute. Entzuleak eta zaletuak gehitzeko.

Ikus-entzunezkoen Liburu Zuria (2003) martxan jarri zenetik, konpromiso guztiak bete dituela eta inoiz baino laguntza handiagoa eman duela ETBk: 4 milioi euro.

Latinoamerikarekin zita Biarritzen

FILMAK, DOKUMENTALAK, arte erakusketak, mahai-inguruak eta hitzal-diak izango dira Biarritzen, La Cita Latinoamerikako Zinema eta Kultura Jaialdian, irailaren 27tik urriaren 3ra bitartean. Guztiek Latinoamerikako kulturak izango dituzte ardatz. Guztira, hamar film luze eta zortzi film labur lehiatuko dira. Bestalde, dokumental onenari *La Cita-Unión Latina* saria emango diote. Fernando Solanas zinemagile argentinarriari omenaldia egingo diote eta bi atzera begirako eskainiko dituzte Mexikoko zientzia fikzio filmekin eta Kubako iraultzari buruzko dokumentalekin.

Talkanpada: Sormenaz hausnartzeko

Zer egin behar da hiri bat sortzaileagoa izan dadin? Leku batean beste leku batean baino sortzaileagoak izan gaitzeko? Garai digitalan, garrantzia du non gauden? Galdera horiei eta beste batzuei erantzuna emateko eta kultur sorkuntzaz gogoeta eta trukea egiteko asmoz, Funky Projectsek, Gasteizko Montehermoso kulturunearen laguntzaz, Talkanpada ekimena antolatu du. Topaketa hauen hirugarren aldia da, lehena Donostian egin zen 2001ean eta bigarrena aurtengo maiatzean Mexiko DFn. Ostegunetik larunbatera, 30 sortzailek euren lanaren aurkezpena egingo dute Montehermoson. Bertan egingo dute gogoeta. Baita lo egin ere kanpin dendetan.

Debagoienean Danbaka

Debagoieneko I. Musika Lehiaketa antolatu du Goiena multimedia enpresak udazken honetarako. Parte hartzaileek ibar horretako musika talde edo bakarlariak izan beharko dute –taldekideetako batek gutxienez Debagoienakoa izan behar du– eta edozein estilo jorratu ahal izango dute. Lehen saria eskuratzen duenak disko bat grabatu ahal izango du.

"Oinarritzakoa baino ez dugu eskatzen: bizitzeko eskubidea"

"Gure herriari errugabetasun presuntzioa ukatzen zaio"

I BELIEVE THAT YOU WILL

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

geure hizkuntzan bizitzeko eskubidea

Bizkaiko Foru Aldundia
Foruak
Diputación Foral de Bizkaia

gure artean euskaraz

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Ama, hor al zaude?

Pablo Barrio

EUSKALTZAINDIA, BBK

125 orrialde
6 euro

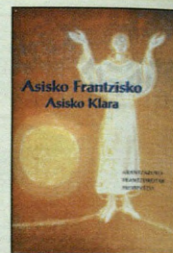
Toribio Alzaga antzerki saria

Pablo Barrio aguraindarraren *Ama, hor al zaude?* antzezlan latzak irabazi zuen iaz Euskaltzaindiak eta BBK Fundazioak urtero antolatatu ohi duten Toribio Alzaga saria. Saharaz beherako Afrikako hiri handi bateko auzune pobreen kokaturik dago istorioa. Beraien lurretan ekoiztu eta kanpora esportatzen den petroliotik bidoi batzuek bereganatzen ahalegintzen denean bertako jende multzo bat, leherketa larria jazo eta zauriturik suertatzen da haietatik asko, alaba oso gaixo daukan ama bat tartean. Alabarentzat sendagaiak eskuratu nahi lituzke emakume horrek, eta horretarako

bidoia saltzea beste biderik ez du, baina erosleek petrolio konpainiaren mendekuaren beldur dira eta ez diote hura xe erosi nahi. **I**

Asisko Frantzisko eta Klara

Arantzazuko Frantziskotar Probintzia osatzen duten anaiak Arantzazun daudenetik bostehun urte betetzen diren unean fraide hauek landu duten liburua da *Asisko Frantzisko. Asisko Klara*. 1181ean jaio eta 1226an hil zen Asisko Frantziskoren idazkiak, biografiak eta garaiko dokumentuen argitalpen osoa, gehi 1194an jaio eta 1253an hil zen Asisko Klararen idazkiena euskaraz eskaintzen ditu. Izan dira lehena ere bi saildu hauen lanak euskaraz ezagutarazteko saioak —Luis Villasantek eta Jose Luis Zurutzak prestatutako *Anai Frantzisko, Arreba Klara. Idazkiak*, edota J.M. Azkuek euskaratutako *Loratzakoak*, adibidez—, baina zatikakoak ziren haiek. Orain, berri, Asisko Frantziskoren pentsamendua osorik euskaraz ezagutzeko aukera eskaini dute. **I**

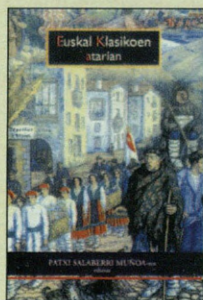

Asisko Frantzisko. Asisko Klara

Batzuen artean

ARANTZAZUKO
FRANTZISKOTAR
PROBINTZIA

1.287or. / 31,20 euro

Euskal klasikoen atarian

Batzuen artean

PAMIELA

267 orrialde
14,50 euro

Patxi Salaberri Muñoz osatutako klasikoen antologia

Euskal literaturak XX. mendera arte izan dituen euskal idazle zenbaitekin osatu du Patxi Salaberri Muñoz *Euskal klasikoen atarian* izenburuko antologia. Aukeraketa egiterakoan, gomendiozko gutunak, aintzinsolasak eta hitzau-reak idatzi zituzten idazleak hautatu ditu, beraien atariko horiekin liburu hau osatuz. Horregatik baztertu behar izan ditu euskaraz idatzitako aintzinsolasak ezagutzen ez zaien beste idazle interesgarri asko —Oihenart esaterako—. Nolanahi ere, bertan aurkituko ditu irakurleak Bernard Etxepare, Joanes Leizarraga, Estebe Materre, Joanes Etxeberri (bai Ziburukoa, bai Sarakoa), Jusef Egiategi, Agustín Kardaberaz, Bizenta Antonia Mogel, Juan Inazio Iztueta, Jean Batiste Archu eta beste askoren lanak. **I**

Hartz bat Luisen etxean

Marrazki eder bezain adierazgarrikin osatutako kontakizuna da *Sekulako oparia*, aitak benetako hartza oparitu zioen mutikoren poza islatzen duen istorioa. Luis beti zebilen hartz handi bat oparitzeko eskatuz, eta bere urtebetetzea iritsi zenean haren aita basora joan zen ezti pote pare batekin eta bertan aurkitu zuen hartzari jateko eman zizkion. Hartz hori oso gozozalea izaki, Luisen aitaren atzetik joan zen, ezta ziurtatzen zioten etxera. Luisekin jolastuz oso ondo ibili zen hartza, baina hura lotara bidali zutenean, etxea txiki geratu zitzaion eta kanpora irten zen. Nahiago zuen hartzak lorategian jolastu eta auzokoen lehoetatik begiratzea, ea zertan zebiltzan ikusteko. Auzokoak ikaratu egin ziren, ordea, eta hartza uxatzeari ekin zioten. Hartz oso triste geratu zen orduan. **I**

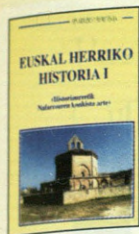

Sekulako oparia

Carl Norac, Emile Jadoul

IBAIZABAL

26 orrialde

Euskal Herriko Historia I

Batzuen artean
GAIK
172 orrialde
17 euro

Historiaurretik Nafarroaren konkista arte

Gaiak argitaletxeak plazaratu duen *Euskal Herriko Historian*, historiaurretik 1936ko Gerra arteko gertaera garrantzitsuenak azaltzen dira. Gure herriari bizitza egokitu zaizkion gertaera gogoangarrien kontakizuna bi liburutan banaturik dago eta lehenengoa da hemen aurkeztzen duguna. *Euskal Herriko Historia I (Historiaurretik Nafarroaren konkista arte)* liburuan, Paleolitoaz dakigunaren laburpenetik hasi eta Gaztelak Nafarroako Erresuma konkistatu zuen arterainokoak jaso dituzte. Gai eztabaidagarriei dagokienean, berriz, nondik datorkigun euskara, emakumeak Historiaurrean eta

Bagaudak edo euskal matxinadak bezalako materia ugari bildu dituzte. I

ANTTON KAZABON

«Neure buruarekin etengabe ari naiz esperimentatzen»

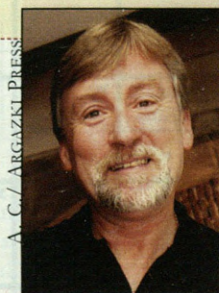
Eleberri telefonikoa idatzi duzu oraingoan. Zergatik?

Orain arteko liburuetan zeharkako estiloa, zuzena, lehenengo pertsona eta hirugarrengoa idatzitakoa, formatu epistolarra eta diarioarena ere erabili izan ditut, baina neure buruarekin etengabe esperimentatzen ari naiz beti, eta azken honetan telefonoaren haritik tiraka hasi nintzen. Batez ere ni neu dibertitzeko egiten dut hori, ulertzen? Gure ikastolan dabilizan behin hamalau urtetik aurrerako nerabeak beren telefonoarekin bizi dira, gorputzeko zatia balitz bezala, eta formatu horrek hori joratzeko balio zezakeela pentsatu nuen.

Edukia nola erabaki zenuen?

Antzeko zer bait gertatu zitzaidan. Kontatu ditut lagunarteko harremanen inguruko ipuinak, errebeldia kutsukoak, guraso eta nerabeen artekoak, politika ere zer edo zer aipatu izan dut, eta oraingoan maitasun istorio bat kontatu dut. Zer-nolako maitasun istorioa da zurea?

Nahiko konbentzionala. Nerabe bikote arrunt bat dago hor, eta bat-batean hirugarrena agertzen da tartean. Zilborreko pirtzinean distira berezia zuen Irati ezagutzen du Aitorrek udan, eta orduan, jakina, bere bihotzeko Joanak pixka bat alde egiten dio, eta hor sortzen dira betiko sexu kontuak, zeloak eta bestelakoak. Beharbada helduontzat kontaketa arina izan daiteke, baina gaztetxoentzat erakargarria sueta daitekeelakoan nago, batez ere bertako pertsonaiekin bat egingo dutelako, bai hizkerarengatik, bai kontatzen diren istorioengatik eta bai izateko erarengatik.

A. C. / ARGAZKI PRES

egileari galdezka

Reyerta! fanzinearen bigarren alea kalean jadanik

Pinochet generalaren indarrek hil zuten Victor Jara abeslari txiletarra omendu nahi izan dute *Reyerta!* fanzineko lagunek beren aldizkariaren bigarren alean. Horrez gain, Hupalupa Benafuren olerkiak; hiruzpalau lagunentzat marihuanarekin egindako bonboien errezeta; Asto Pittuak punk taldeari, ska, rock, flamenko eta beste hainbat doinu jotzen dituzten Maldito Duendekoei eta zortzi urtez emanaldiak eskaintzen bili ondoren musika talde gisa agur esan digun Barley Juicikoei egindako elkarrizketak daude. I

Reyerta!

Batzuen artean

REYERTA

32 orrialde
1 euro

Lehenengo eleberri telefonikoa euskaraz

Antton Kazabonek makina bat liburu idatziak ditu gaztetxoentzat, eta oraingoan eleberri

telefonikoa eskaintzen die. Bukaera irekia duen amodio eta zeloen istorio bat kontatzen du *Pirtzina zilborrean* nobelan, telefonoz izandako elkarrizketen bidez erabat hedatzen den istorioan. Asko laguntzen dio bere irakasle langintzak idazteko orduan Antton Kazaboni, berak aitortzen duenez, ikasleak bihurtzen zaizkiolako berari irakasle. Ikusten baldin badu ikasgelan kapitulu kapitulu idatzitakoak funtzionatzen duela, hurrengo egunean ikasleek irakurtzen jarraitzeko esaten diotelako, garbi dauka lan hori bide onetik doala. Istorio atseginak sortzea du idazle honek oraingoz helburu, hain zaila den irakurketaren munduan gaztetxoak sar daitezen. *Pirtzina zilborrean* liburuan beste apustutxo bat

Pirtzina
zilborrean

Antton Kazabon

ELKAR

88 orrialde
6,45 euro

ere egin nahi izan zuen, gero bidean gelditu bazitzaion ere. Oiarzungo hizkerarekin du arantza txikia. Kazabonek hura berreskuratzea nahiko lukeelako, eta egun bere aurrean hitz egiten duten gaztetxoek erabiltzen ez dutelako. Gauzak horrela, orijinalean nobelako neska protagonista Oiarzungo hikaz jarri zuen hizketan, azkenean hika estandarrean agertu bada ere. ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	Inkesta	Izeki	Garaia, aldia	Biribilkatua	Soldata
	* IZENA	7	Oheratu	Islandia	
				Röntgen	
	Intsektu mota				
	Hunoen errege				
Pl., fruitu mota	Adizkia			Iridioa	
Hegazti mota	* DEITURA			Landare mota	
		Arabako alderdia		Igarobide	
		Pl., H2O		Artsenikoa	
Gertatu, jazo			Guraria		
Ibiltzeko era			Arrazioa		
			Galiziako ibaia		... egina, total egina
			Emakume izena		
Iragan aldia			Erne!		
Sobera			Ogi, hitz elkarketan		
	Irudi ortoxo			United Nations	
	Fosforoa			Kontsonantea	
Gizon izena		Aezkoakoak			

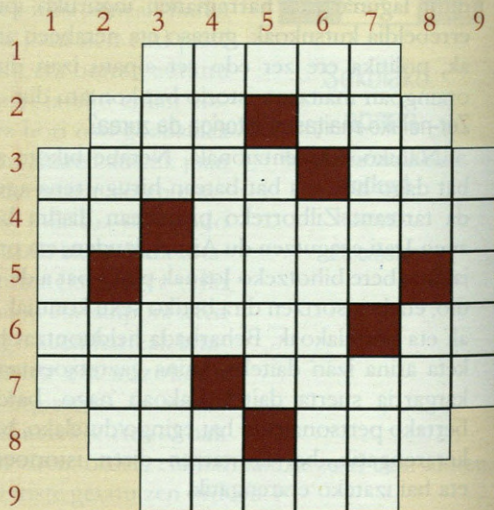
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- Asiako estatua, Himalaia aldean. 2.- Bizkaieraz, sobera. Putre. 3.- Pluralean, egunaren atala. Emakume izena. 4.- Non atzizkia. Aurpegiaren atal. 5.- Kontsonantea. Teiltatuko zurezko oholak. Potasioaren ikur kimikoa. 6.- Pluralean, fruitu mota. Galioaren ikur kimikoa. 7.- Joan den urtean. Detektagailu. 8.- Atzizkia. Nazioarteko garraioetan. 9.- Adi ezazue!

GOITIK BEHERA

1.- Aldi, aro. 2.- Behar, egiteko. Norat atzizkia. 3.- Nauka. Segada, xedera. 4.- Eroan. Nori atzizkia. 5.- Fosforoaren ikur kimikoa. Katu ar. Kontsonantea. 6.- Artsenikoaren ikur kimikoa. Zarpatu. 7.- Pluralean, gasteropodo mota. Du, haiei. 8.- Hiru, zenbaki erromatarren arabera. Su bizi. 9.- Bizkaieraz, elkar.

Pasarte Kodetua

11	12	20	5	12		3	12	15	14		11
12	6	1	2	1		9	12	14	3	6	1
	5	2	14	3		11	5	15	12	4	
6	14	8	1	2	1		12	4	10	12	20
	12	4	10	12	20		1	9	8	5	3
	11	12	6	14	8	1	2	1		14	3
16	14	9		5	9		6	1	2	1	
11	12	20		5	12		14	9	12	3	2

U				E						M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	A		I							K
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	

Marco Tulio Ciceron (K.a. 106 - 43) politikari eta filosofo erromatarraren ahalpaldi bat azalduko zaizu ondoko lauki guztiak bete ondoan. Joko honetan, zenbakiek hartu dute letra edo hizkien ordea. Letra bat, zeinek berea, hartzen du gehienez zenbaki bakoitzak, eta batzuetan ez dira letra guztiak azaltzen. Zenbaki batzuei dagozkien letrak eman ditugu lagungarri gisa.

Kike Amonarrizen umorea

Musika tresnak eta armak

Bezeroa dendara sartu da. Eskaintzei begirada bat eman eta esan dio dendariari:
 – Lehenengo aldia da musika tresnak eta armak batera saltzen ikusten dudana.
 – Eta harritu egiten al zara? Hara! Norbaitek tronpeta erosten duenean, handik egun batzuetara beste norbait etortzen da pistola baten bila.

Erretzeari utzi

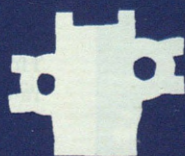
– Erraz utzi al diozu erretzeari?
 – Bai, inolako arazorik gabe.
 – Eta ez al duzu berriro hasteko tentaldirik?
 – Ezta batere!
 – Kontxo! Noiz utzi zenion, bada, erretzeari?
 – Duela urtebete, lau hilabete eta hogeita zazpi egun.

Soluzioak

Pasarte Kodetua
 Bakera nahi badugu, zaindu egun behar ditugu armak; armak uzten baditugu noiz ez ditugu bakera izango.
 Marco Tulio Ciceron
Hitz gurrutzatuak
 Ezker eskutik: 1. Nepal; 2. Iar. Sat. 3. Caubak. Pu. 4. An. Misail. 5. R. Iar. K. 6. Aramak. Ga. 7. Iaz. Radan. 8. Ioc. TIR. 9. Aizuel
Gothik beheak: 1. Garab. 2. Iar. Kat. 3. Nau. Iazoa. 4. Iraman. Ri. 5. R. Kat. 6. As. Sakatu. 7. Iapak. Dic. 8. III. Gar. 9. Alkar.

K	A	Z	T	E	A	A	P	E	K	*
L	A	R	O	N	O	K	I	R	A	*
I	R	A	G	A	N	A	G	A	I	*
I	B	I	L	E	R	A	S	I	L	*
A	G	I	T	U	N	A	H	I	A	*
A	H	A	T	E	U	A	I	B	I	*
A	A	D	I	T	Z	A	I	R	A	*
J	A	V	I	E	R	I	S			
B	A	P	A							

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

TESTUA: AINHOA OIARTZABAL
ARGAZKIAK: ARSUAGA

Sobron (Araba)

Sobron herria Tobalina bailara eta Arzena mendilerroaren artean.

Harkaitz arteko osasun zentroa

Sobrongo natur gunea Tobalina bailarak babesten du mendebaldetik eta Arzena mendilerroak iparraldetik. Ebro ibaiak ematen dio edaten ekialdetik eta Omezillo ibaiak hegoaldetik. Arabako hego mendebaldean dago XIII. mendetik ezaguna den paraje zoragarri hau. 1858an sortu zen bertako lehen bainuetxea, ospe handikoa. 36ko Gerra Zibila iritsi zenean, ordea, Francoren kuartel eta deskantsu gunea bilakatu zen. Gerora, hainbat gaztetxoren udaleku izan da.

Sobronera iristeko, Urduñako mendatera doan errepidetik (N-625) A-2122 errepidea hartu behar dugu. Honek, zuzenean Sobrongo bainuetara eramango gaitu. Herria goi aldean dago, 3 kilometrora. Oraindik ere argindarra iritsi ez den herritxo honek, dozena erdi etxe baino ez ditu. Antzina bere bizilagunak nekazari, abeltzain eta basoko lanetan aritzen ziren. Egun, asteburuetako aisialdirako herria da batik bat.

Sobrongo ura, botika naturala

Sobrongo bainuetan ur alkalinoa dastatzeko aukera izan dugu, eta bere balio terapeutiko-
ez jabetzeko ere bai. Krenoterapia deitzen
zaio gaixotasunak sendatzeko ur mineralak
hartzeari. Antzinatek erabiltzen da tratamen-
du hau eta XX. mendean laborategiak ur
mineralen substantziak sintetizatzen hasi
ziren sendagai gisa baliatzeko.

Baina nondik dator ur minerala? Atmosfe-
ratik datorkigun uraren kantitate bat men-
dian beherantz lurrazaletik jaisten da, erre-
kastoak sortuz. Gainontzekoa berriz,
arroiletako zirrikietan sartzen da. Harkaitz
barruak miatzen dituen bitartean, urak
gasak, oxidoak, azidoak, gatzak edo materia
organikoak hartzen ditu. Substantzia horiek
ematen dizkiote urari propietate bereizga-
rriak. Sobrongoaz gain, Euskal Herria hona-
ko ur mineralak ditugu:

Ur azido gaseosoak. Azido karbonikoa
du ugari. Digestioa errazten du eta sentsa-
zio atsegina uzten. Oso gomendagarria da
ahuldutako liseri organoentzat. Ezagunenetako bat Alemaniako Seltz ura dugu. Gure
lurraldean, Karrantzan topa genezake ur mineral mota hau.

Ur alkalinoak. Bikarbonatoa edo gatz sodikoak ditu nagusi. Maskuriko harriak
disolbatzeko paregabea da. Mota honetakoa da hain ezaguna den Vichy ura. Eta
bere parekoa dugu Sobronekoa. Gernu aparatuko gaixotasunentzat erabiltzen da.

Burdin ura. Zaporean ezagutuko dugu. Ahulezia duen ororentzat gomendagarria
da. Santa Agedan, Arrasaten topatuko dugu honelako iturria.

Ur sulfurosoak. Hepatikoa ere deituak, arrautza ustel usaina du. Zaporez, gazi
eta desatsegina da. Azaleko gaixotasunak, birika eta urdaileko katarroak, asma...
sendatzeko aproposa. Aretxabaletan, Ormaiztegin, Aramaion, Baranbion... topa
genitzake honelako urak.

Ur mineral gaziak. Gatz mota batzuk ditu ugarien. Onenetakoa itsasokoa bada
ere, Fitero eta Beteluko urak mota honetakoak ditugu. Bainuak gomendatzen dira
paralisi, erreumatismo kroniko, muskuluetako kontrakzio... eta beste hainbat gaixo-
tasunen kasuan.

Sobrongo bainuetako koba
barruan, ur minerala hartu dugu.

Inguru honen natur balioa izuga-
rria da. Ebro ibaia da bertan mugarri
naturala Araba eta Burgosen artean.
Baina naturak guk ezarritako mugak
ulertzen ez dituenek, bertako bizidu-
nak —gizakiaz aparte— eroso bizi dira
lurralde batean zein bestean. Nekaza-
ritza eta abeltzaintzarako toki antzu
eta iritsi ezinak izanik, osasun ekologi-
ko aparta mantentzen du. Natura
2000 sarearen barne dago paisaia mal-
kartsu hau. Hondar eta buztinezko
substratuaren gainean kare-harri izu-
garriak daude, paradisua haitzetako
faunarentzat. Sai arreen EAEko ugalt-
ze koloniarik ugarienetako bat dago
eta arrano beltzaren habia toki ere
bada. Era berean, substratu mota hau
oso aproposa da bertako landareen-
tzat. Baso anitz eta zabalak topatuko
ditugu, haitz artetik hasi eta erribera
arte.

Mota mendian gora egin ahala, pinu gorria nagusitu da.

Oraingoan bi ibilbide proposatuko ditugu. Bata, Sobrongo Mota mendi gailurrera eramango gaituena. Bestea, berriz, labor eta lasaiagoa Ebro ibaia-
ren aldamenetik doana.

Kotxea Sobronen bertan utzita, ibilbidea hasteko, herrira iritsi aurretik ezkerretara dagoen lur eta

harrizko pista hartuko dugu. Ez du inongo galbiderik, pista nagusia jarraitu. Bertako landaretza ikusgarria da. Hasieran artadiko sastrakadia ikusiko dugu, txilarra, ipurua, ezpela.... Gizakiak ustiatzen ez duenez, basoa zabal hedatu da. Artadiko zuhaitz espezieak dira nagusi, arteak, erkametzak, abaritzak, eihar frantsesak, hostazuriak... Landare

belarkareta ere dibertsitate aberatsa dago bazterretan: estrepa, izpilkua... desagertzeko arriskuan dauden zenbait espezie ere bertan bizi da.

Altuera hartu ahala, pinu gorria bistaratuko zaigu. Pagoek irekiko digute leporainoko bidea. Artadi itxi eta iragan ezinetik, pagadi zabalera pasagara. Zabaldian, haitz handi bat ikusiko dugu: horren atzean dago gailurra. Hontza handiaren bizileku da, baita argi oilarrarena ere. Ezpel artean, orkatz eta basurde ugari bizi da, gaetan herriraino jaisten dena zer edo zer irenstera. Tamaina txiki eta ertaineko haragijaleek ere badute beren txokoa, ez daude oso aparte basakatu, katajineta, lepozuri, erbinude, azeri eta noizik eta behin otsoa.

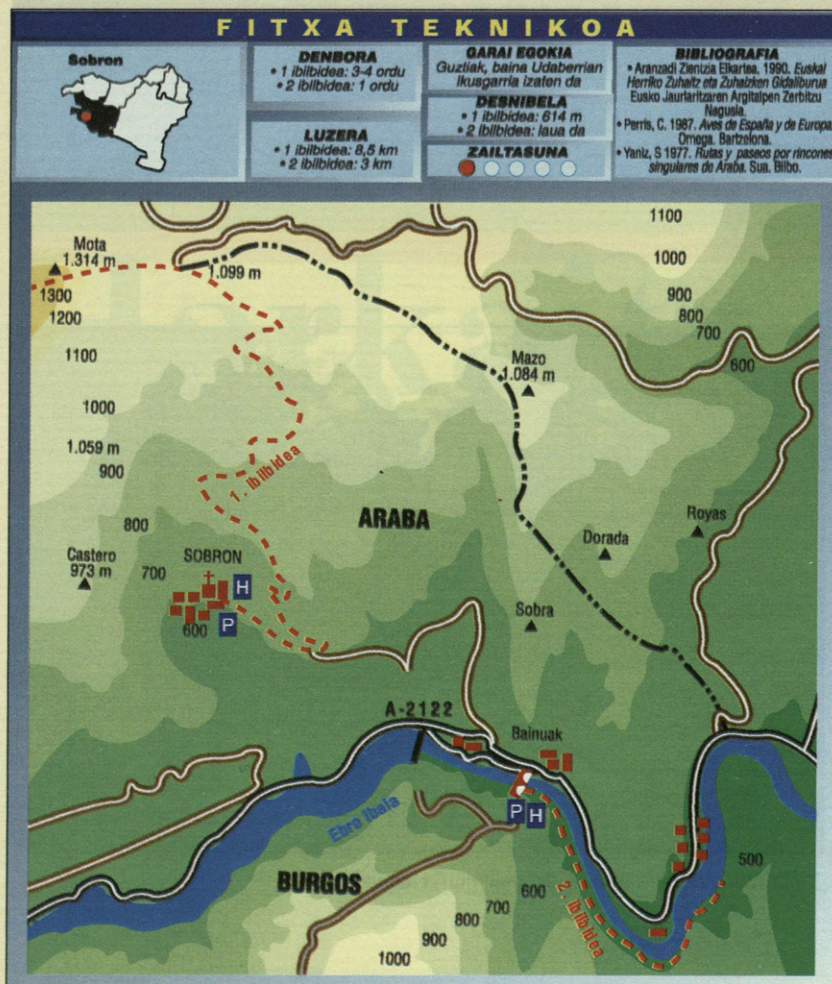
Burdinazko ataka bat igaro ondoren, beti ezkerretara hartuaz, ezpel artean gailurrera iritsiko gara. Bertako paisaia nahikoa gozatu ondoren, behe-ranzko bidea hartuko dugu.

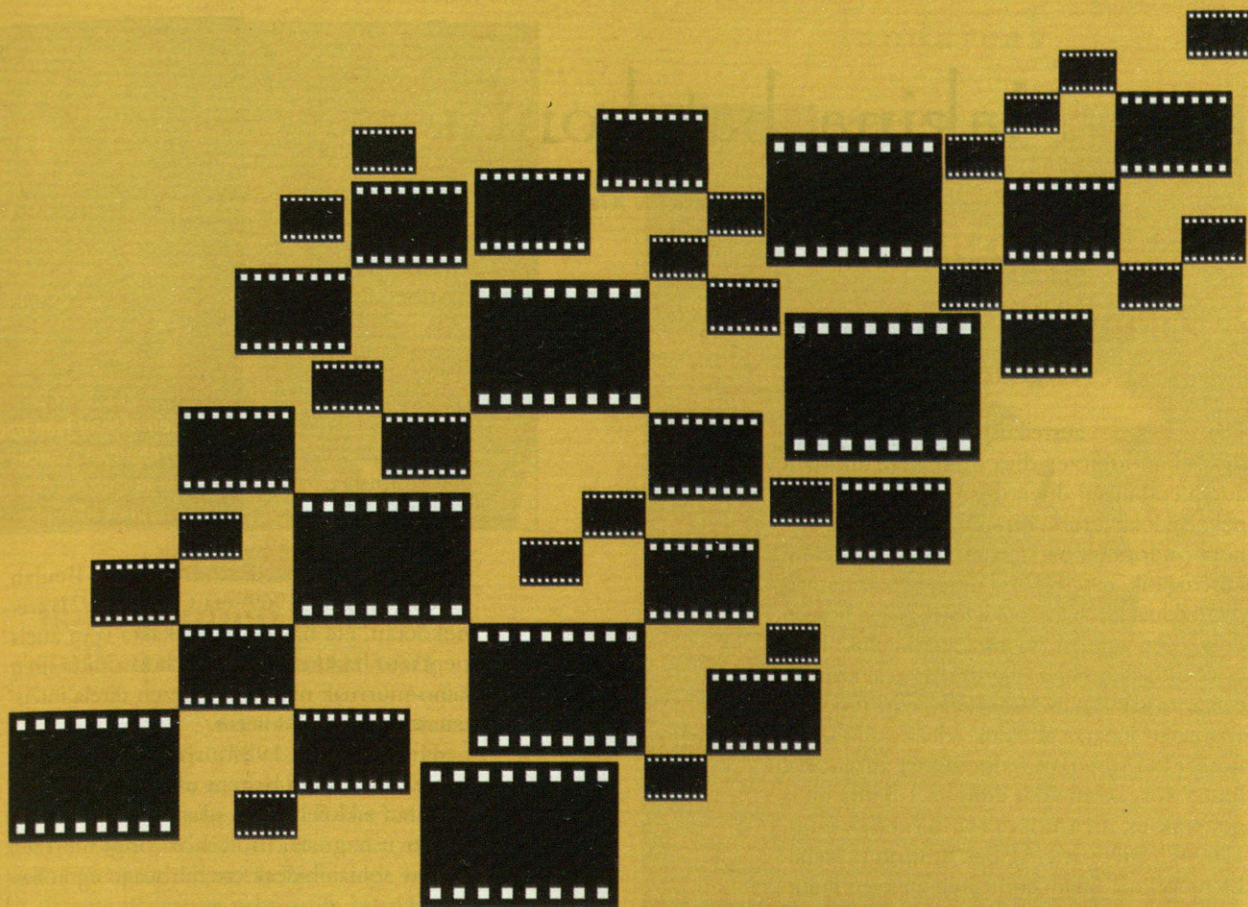
Bigarren ibilbidea bainuetatik hasten da. Araba eta Burgos lotzen dituen zubia zeharkatuko dugu eta lehen geldialdia iturrian egin. Iturria koba batean dago, metalezko egitura batek babestuta. Segidan, iturritik ezkerretara doan bidezidorra hartuko dugu.

Erriberako landare eta fauna gozatzeko parada dugu. Sahatsak, makalak, haltzak, ahateak, kopetazuriak eta beste hainbat bidelagun ditugu. Egoera larriagoan dauden igaraba eta bisoi europarra ere nabari da Ebro ibarreko basoetan. Laster hanean, bidezidorra-
ren bukarera iritsiko gara.

Nahi izanez gero, ibaia zeharkatze-ko pasadizo batek "La Playa" ostatura eramango gaitu. Handik errepidez egin dezakegu buelta.

Sobrongo bainuetan mahai eta aulki ugari dago egun pasa polita egiteko. Abentura gunea ere badu, eskaintza zabala duena: abentura eremua, eskalada, paintball, urpekaritza ibaian... Sobrongo turismoa dinamizatzeko egitasmoa proposatu berri dute uda honetan. Bainuetxe erraldoia eraikitzeko proiektu handizale baten sumoa ere badago. Gure handinahiak kontrolatzen baditugu, bizi kalitatea irabaziko dugu. ■

GIPUZKOA **zinemaldiarekin**

Gipuzkoako Foru Aldundia

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

ZIENTZIA

Zikloiak kontrolatu nahian

METEOROLOGI aurreikuspenak egitea eta jendea lekuz higitzea dira orain arte zikloien aurka erabiltzen diren tresnarik eraginkorrenak. Zikloiak urtero errepikatzen dira eta gainera ondorioak oso larriak dira gehienetan. Horregatik, urtero hainbat ideia plazaratzen dira zikloien eragina txikitzeko. Hona hemen deigarrien egin zaizkigunetatik batzuk: Itsas ertzean haizagailu erraldoiak jartzea, zikloiak itsasorantz desbideratzeko; edo itsasora zikloiaren indarra ahulduko duen substantzia berezi bat botatzea; edo zikloia xurgatzea, hauts xurgatzaile bat erabiliz... Baina ideia guztiak ez dira txiste tankerakoak izan. 1960tik 1983ra arte AEBek Stormfury izeneko proiektua finantzatu zuten zikloien ibilbidea oztopatzeko. Ideiaren oinarria hauxe zen:

zilar ioduroak ura likidotzen duenez, abioietatik zikloien begira zilar ioduroa botatzea, laino-murruak sortzeko eta honela zikloiaren ibilbidea oztopatzeko.

Lau zikloitan egin zuten proba, Esther (1961), Beulah (1963), Debbie (1969) eta Ginger (1971) izenekoetan, eta hasieran arrakasta izan zuela pentsatu bazuten ere, gero konturatu ziren laino-murruak naturalki sortzen direla intentsitate handiko zikloietan.

Hau dela eta 1983. urtean Stormfury proiektua bertan behera utzi zuten eta une honetan zikloien fisika ulertzea da ikerlarien helburu nagusia, inoiz hori ongi ulertzen badute soluziobideak ere hurbilago egon baitaitezke. **I**

Joan den astean Ivan izan zen eta aurrekoetan Frances eta Charley, aurretik Karibea gogor astindu duten zikloiak.

Osasuna

JABIER AGIRRE

Eguzkia hartzeak mendetasun fisikoa eragin omen dezake

IPAR CAROLINAKO Wake Forest unibertsitateko ikerlariak egin duten ikerketa baten arabera –bertako Dermatologia Elkartearen egunkarian argitaratua–, eguzkia hartzeak adikzio fisikoa eragin dezake. Zientzialari amerikarrek uste dute eguzkiaren izpi ultramoreak odolean substantzia kimikoak askatzen dituztela, eta gai horiek aldartea "bizitu" eta ongizate-sentsazioa ematen diotela pertsonari. Txostengileen arabera, eguzki-izpiek ematen duten ongizateak azalduko luke zergatik pertsona askok larruazaleko minbiziaren arriskuari muzin egin eta behar baino denbora gehiago ematen duten eguzkipean.

Ikerketak 16-34 urte bitarteko 140 pertsona aztertutik, astean bitan eguzkia hartzeko ohitura zutenak. Boluntario bakoitzak 15 minutuz eguzki izpi ultramoreak hartzen zituen aurrena, eta ondoren, izpi ultramorerik

gabeko eguzki-ohetean beste 15 minutuko saioa egiten zuten. Zientzialariak ez zieten esaten boluntarioei zein ohetan hartzen zituzten izpi ultramoreak. Eta egun batzuen ondotik, erabili nahi zituzten eguzki-ohetarako aukeratzeko eskatu zieten boluntarioei: % 94ek izpi ultramoreak igortzen zituzten ohetak aukeratu zituzten, "haietan hobeto sentitzen zirelako, eta erlaxatzen laguntzen zirelako".

Ikertzaileek sumatu zuten beltzarantzearekin batera, gorputzak endorfinak askatzen dituela odol-korrontean. Endorfina horiek berak dira ariketa fisiko gogorrek saio baten ondotik izaten den ongizate-sentsazioa eragiten duten substantziak. Eguzkia sarri hartzen duten pertsonak, beraz, endorfinek eragindako gogobetetasun-sentimendu horrekiko adikzioa edo mendetasuna garatzea bide horretatik ulertu behar da.

ZIENTZIA

Ikasi genuen izakien sailkapena zalantzan

CARL VON LINNÉ suediarrek finkatu zituen XVIII. mendean gaurko taxonomiaren oinarriak eta egun izaki guztiak Linné sailkapenaren arabera antolatzen dira. Baina hainbat ikerlarik zalantzan jarri du hori ote den sailkatze biderik egokiena eta PhyloCode izeneko sistema libreagoa proposatu berri dute. Linnéren sailkapenaren arabera izaki bakoitza generoarekin (homo) eta espeziearekin (sapiens) sailkatzen da hierarkia batean. Hierarkia honen goialdean familia (hominidoak), ordena (primateak), klasea (ugaztunak) eta goi-muturrean phyluma (bizkar-kordadunak) daude. Sistema hau morfologia aztertzean datza, ez genetika. PhyloCoderen bultzatzearen arabera Linnéren sistemak denbora asko galduarazten du espezie berriak sailkatzeko, beraz, sistema errazagoa proposatzen dute. Espezie-izena baino ez litzateke beharko eta taxonomistak askatasuna izango luke hierarkiaren elementuak izendatzeko. Dena den, taxonomista askok errefusatu du proposamen hau. Biodibertsitatearen defendatzaileek ahalik eta espezie eta barietate gehien katalogatu nahi dituztenez, edozein aldaketa inbentariatzeko prozesua atzeratuko lukeelakoan daude eta gauzak dauden bezala lagatzea eskatzen dute. Zientzialarien eztabaidak luze joko duenez, ez da espero bi mende iraun duen izendatze-sistema urte gutxitan aldatzea. ■

landareak

Makina bat kontu

erdiko kalera

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Zora zaitzaten

UDARAK bere amaiera piztua du. Hilabetetan metatutako berdea piztu eta lehertu da: kolore-festa uztaren mihisean margotua ageri da, fruitu eta hazietan, mardul; baita ikusi nahi ez duenarentzat ere. Zeruko liluraren ilusio optikoa eskuera, benetako ortzadarra. Eguzkiaren koloreen ordena zorrotza hotza, naturak bere berezko anabasan barreiatuz hankaz gora jarri eta gu berotzen eta berotu ahala erotzen gaitu. Geure munduan urtean bitan urtu eta paisaian sakabatzen da ortzadar ukiezina: orain uztan eta neguaren adioan.

Chionodoxa elurretako loria.

Neguak bere onenak eman eta bere zigorraren zemaia hutsaren hurrengo dela jabetzen direnean landareak lilietan lehertuko dira. Erotu eta berotuko gara orduan ere. Eromena beti apeta; gogoko, dotore, zaporetsu eta atsegina egin dezakegu eta gozatu... Eskua zabaldu eta hortxe izango duzu ortzadarra, ekar itzazu liliak zeurera.

Orintxe da hurrengo ortzadar hari habia emango dieten landareak aldatzeko garaia, lurrian bertan bezala lorontzietan. Basabitxiloreak, bitxiloreak, pentsamentuak, bioletak, San Jose loreak... dira ohikoenak. Kolore-festa hura anabasa zoroa bihurtu nahi baduzu landare hauen azpian kolore bizietako loreak garatuko dituzten erraboilak sartu: idi-bihotz edo tulipan deigarria, hiazinto mozkortzailea, nartziso berekoia, azafrai jende bihurria, garatzearen poderioz loretzarra hur-hurren jarriko dizun baratzeria, *Muscari* ubela, eguerdilili pertxenta, *Chionodoxa elurretako loria*, eszila fina... Erraboila hauek loretan dauden bioleta eta abarren artean hosto finak luzatu eta gero lore are deigarriagoak zabalduko dituzte, haien gainean. Kolore mahuka! Ortzadarraren zoramena zeure! Aurrea hartu eta gozamina antolatzeke garaia da.

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

Sukaldean

HASIER ETXEBERRIA

DAVID DE JORGE

sukaldean@free.fr

Angurria angurri-izotzarekin

Osagaiak

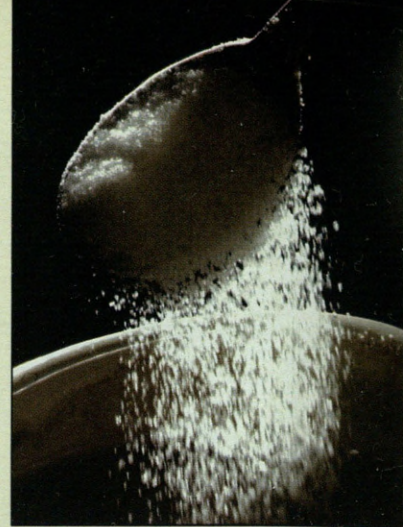
- Angurri (sandia) eder bat, gozoa eta zaporetsua

BITAN ZATITUKO dugu angurria, eta zuritu egingo dugu haietako bata. Hozkailuan gordeko dugu bestea, ongi bildua. Zati loditan puskatuko dugu erdi zuritua; zatien neurria fruitu-urgailu baten ahotik sartzeko modukoak izango da, zukua egingo dugu-eta. Urtu eta erretilu zabal eta altu batean isuriko dugu zukua. Gutxienez 12

orduak edukiko dugu zukua izozgailuan, harria baino gogorrago gera dadin.

Jaki honen ohorea egingo dugun egunean zurituko dugu beste angurri erdia. Zati txikiak egingo ditugu, gure ahoan sartzeko modukoak. Hainbat gopor txikitik banatu eta hozkailuan sartuko ditugu angurri puskak, freskatzeko. Zerbitzatu baino minutu bat lehenago aterako dugu angurri zukua izozturik daukan erretilua, eta sardexka baten hortzez marruskatuko dugu azala, angurri-zukua angurri-izotz fresko eta ugari bihurtuz. Angurriaren gainean jarriko dugu angurri-izotza, ertz guztiak gaitutuko dituen tontorra itxuratuz, eta gisa horretan zerbitzatu dugu, tontorren erpinean menda hosto fresko batzuk ipini eta gero.

Limoi, laranja edo nahi den zaporeko izozki baten ondoan aurkeztzen badugu, zoragarria da mahai-azkeneko jaki hau. Erraza eta oso freskagarria. ■

Oinarrizko kontuak

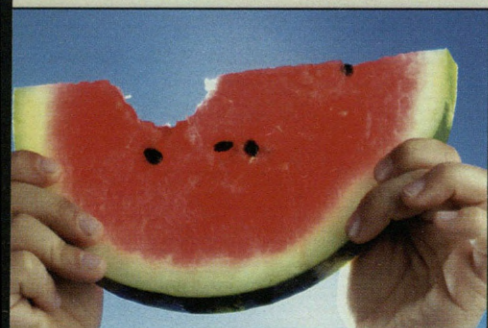
Azukre bainilatua nola egin

500 g azukre

Limoi hori baten azal puska bat, birrindua
2 bainila leka, lehorrak edo freskoak.

Zein ditugun, horiexek.

AZUKRE HONEN OINARRIA bainila lekak dira. Crema ingelesa, arrautza-esnea, arroz-esnea edo bainila erabiltzen den edozein postre egiten dugunean, garrantzitsua da bainila lekak ez botatzea sekula. Uretan garbitu, labe ondoan edo toki lehorren batean idortu, lizundu ez daitezten, eta berriz gordetzen ahal ditugu, beste noizbait erabiltzeko, beste zerbait egiteko, azukre lurrineztatu hau konparazio batera. Adaxkek lehor-lehor gelditu behar dute. Fresko baldin badaude, ireki eta bihiak marruskatu, eta irabiagailuaren ontzira sartu, azukrearekin eta limoi azal birrinduekin batera. Indar betebetan jarri martxan irabiagailua, dena hauts fin bihurtu dadin, eta ontzi guztiz hermetiko batean eduki, erabili behar dugunerako. Erabilerak: jogurt bat gozatzea, edo azukre arruntaren ordean erabiltzea gozogintzako zerbait egin behar dugunean, flan bat, krema bat, bizkotxo bat, arrautza-esnea eta abar.

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa

gizarte ekintza

Tuteran Korrikako ekitaldia.

EUSKALTEGIAK

Uharte exotikoak eremu erdaldunetan

Helduak euskalduntzen jarduteak berez dakartza arazo eta oztopoak. Zer esanik ez Euskal Herriko eremu erdaldunenetan. Bertako irakasleak topatzeko zailtasunak, kultur-erreferentziarik eza eta, batzuetan, bertako zenbaitzuen jarrera oldarkorra eguneroko kontua dira euskara ia usaindu ere egiten ez den guneetan.

UNAI BREA

TUTERA 25.000 biztanletik gorako hiria da. Orain dela mende dezente galdu zuen euskara, eta berreskuratzen ahalegintzea ez da lan makala. AEK bakarrik dabil zeregin horretan duela hamaika urtez geroztik. Horietatik zortzi egin ditu irakasle Alicia Iribarrenek. Sortzez Elizondokoa izanik, Iribarren oso gazte joan zen Tuterara bizitzera, eta horri esker bertako euskaldunzahar bat irakasle

eduki dezake AEK-k. Ez da adibiderik ohikoena.

Nafarroako AEK-ko Mikel Aldasorok esan digunez, "eremu erdaldunenetan arazo soziolinguistikoa dauka: euskaldun gutxiago daude eta, beraz, zailagoa da bertako irakasleak topatzea". Nafarroan, beste oztopo bat gaineratu behar zaio horri, Aldasorok gogorarazi duenez: "Hemen, distantziak handiagoak dira. Kontuan

hartu Iruñetik Tuterarako edo Lodosarako tartea luzeagoa dela Bizkaia osoa zeharkatzea baino. Beraz, ezin da leku horietara kanpoko irakaslerik bidali, bertan bizitzeko ez bada".

IKAko Sagrario Alemanek dioenez: "Guretzat dirutan ahalegin handia da, kanpoko norbait bidaltzea irakasle, kontuan hartuta, gainera, oso ikasle gutxi edukitzen dituztela". Askotan, baina, irtenbide bakarra izaten da. Prest dagoen irakaslerik aurkituz gero, jakina. Berbarako, Alaitz Etxebarria AEK-ko irakasle zornotzarrak, Karrantzan (Bizkaia) egin zuen aurreko ikasturtea, baina hura amaituta utzi egin zuen. Aurten ondoko herriko irakasle bat izango dute Karrantzako ikasleek. Ez da harritzekoa irakasle dantza hau, herria urruti baitago eta inguruko irakasleak aurkitzea ez da batere erraza.

Aurkako jarrerak, gutxi baina nabarmenak

Zailtasunak zailtasun, eskolak ematea lortzen da. Giro berezian, hori bai. Ehunka urtez euskararen arrastorik izan ez den herrietan, euskaltegi bat gauza bitxia da, zerbait gehiago ez bada. "Arrotz sentitzen garen? Bai", dio Alicia Iribarrenek, "batzuek modu arraroan begiratzen gaituzte kalean euskaraz hitz eginez

"Beste" Errioxan ere bai

EUSKALDUNTZEA Euskal Herriko mugez haraino joan dela esanez ez dizuegu aparteko albisterik ematen. Ezagun da munduan zehar barreiatuta dauden euskal etxeetan, adibidez, euskara eskolak hartzen dituztela batzuek arbasoen hizkuntza berreskuratzeko. Guztiz gauza ulergarria da hori. Ulergarria izan daiteke, halaber, atzerriko zenbait unibertsitatek euskara eskaintzea ikasgaien artean. Baina askoz bitxiagoa da, zalantzarik gabe, non eta Logroño euskaltegia egotea. Hala da, ordea. Orain dela bospasei urtetik Arabar Errioxan dabilzan IKAKo irakasleek astean pare bat aldiz eskolak ematen dituzte bertan.

"Laminiturri elkarteak eskatu zigun eskolak emateko", azaldu du Ander Bezares irakasleak. Dioskunez, logroñotar talde batek eratutakoa da Laminiturri. "Euskara dute aldarrikapenetako bat, euren ondarea ere badela diote eta. Hain zuzen ere, bertako toponimo batetik hartu dute elkartearen izena". Hala, euskara eskolak ematea bururatu zitzaizen behinola, eta horretan dabilza, Arabatik esportatutako IKAKo irakasleak barne. Ikasle gehienak Laminiturriren ingurukoak badira ere, jakinminak bestelakorik erakarri du, "hizkuntza berezi bat ikasteko grinak jota-edo", Bezarsen iritziz. "Pentsa, Escuela Nacional delako horretako irakasleak ere badabilza tartean". Guztira, hiru taldetan banatutako 20 logroñotar ari dira euskara ikasten ekimen bitxiari esker. Ez dago gaizki, 100.000 biztanle inguru daukan hiri espainiar batean.

goazenean edo tabernan gaudenean, exotikotzat gauzkate". Benetan esanguratsua da Iribarrenek "exotiko" hitza erabili izana, horixe bera eraman baitute ahora bai Sergio Gonzalez Karrantzako irakasleak, bai Ander Bezares Biasterin (Araba) dabilen IKAKo irakasleak ere.

Euskara exotikotzat hartzen denean, gaitzerdi. Aurkako jarrerak ere badaude, batzuetan muturrekoak. Hala ere, gurekin mintzatu direnak bat datoz: gutxi batzuk baino ez dira erasokor agertzen. Egoera ez da bera herrialde guztietan, gainera. Karrantzan, esaterako, giro eraldunak ez du saihesten bertakoak euskararen alde agertzea orobat, gehienek hura ikasteko beharrik sumatu ez arren. Bertako eskolan D eredu baino ez egotea horren froga ederra da. Araba eta Nafarroako eskualde batzuetan, berriz, gauzak arras bestelakoak dira.

"Garai batean zaila suertatu zitzaigun Lodosan lokala alokatzea", ipini du adibide Mikel Aldasorok. Gutxi izanagatik, euskararen aurka-koak asko nabarmentzen dira zenbaitetan, Alicia Iribarrenek zein Ander Bezarsen salatzen dutenez. Azken horrek dioenez, hala ere, "horrek ez digu eguneroko jardunean arazo handiegirik sortzen. Baten batek gaizki begiratu du, baina ikasleei ez zaie inporta". Bestalde, bai Araban bai Nafarroan dabilzanek udalen laguntza hutsaren hurrengoa izan ohi dela gogora-

razi dute, zenbait herritan eskolak emateko lekua utzi badute ere.

Euskal erreferentzia gutxi

Sagrario Alemanek oso giro eraldunean euskara irakasteak daukan beste berezitasun bat ekarri du gogora: hurbileko euskal erreferentziarik ezak ikas-prozesuan daukan eragina. "Ni Erriberako herri batean irakasle ibili nintzen 1979an", gogoratu du, "eta 'bai' eta 'ez' zer ziren burua mugituz adierazi behar izaten nuen. Ez dut uste gaur egun hainbesterako denik, baina eremu eraldunetan irakasleek euskarri gutxiago izaten dute eskura". Ikasle askok euskaltegian izaten dute lehenbiziko harremana euskararekin.

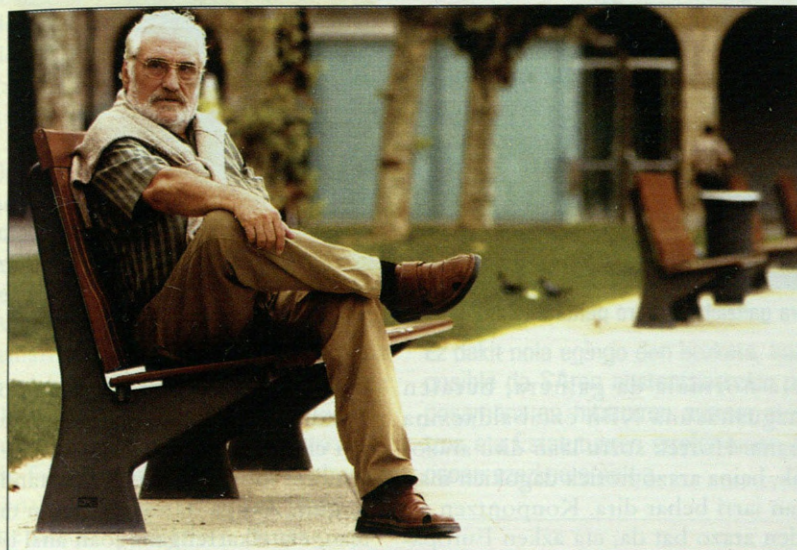
Zerk eramaten du oso herri eraldun bateko gizabanakoa euskaltegira? Arrazoi bat baino gehiago egon badaiteke ere, Sergio Gonzalez karrantzarrik horietako bat eman digu, berez okerra izanik dena adierazten duen esaldiaren bidez: "Euskaldun izanda euskaraz ez jakitea bete gabeko zuloa zen niretzat". Jakina, aipatu ditugun eskualdeetan, batez ere hegoaldeenokotan, halako sentimenduak ez dira batere ohikoak. Oro har, irakasleak erakartzea lan zaila da erdara nagusi denean, Mikel Aldasororen ustetan: "Inguru erabat euskaldunetan euskaldun ez denak ez badauka bizitzeko arazorik eta askok bizitza osoan euskara ikasteko ahaleginik egiten ez badu, pentsa herri eraldunean jendea eskolak hartzeko bultzatzea zer den". ■

JON HERNÁNDEZ. ARGAZKI PRESS

Kantabriarekin muga egiten duen Karrantza herrian D ereduak bakarrik erakusten dute eskolan. Helduak alfabetatzea beste kontu bat da. Giroa oso eralduna da, baina batzuek AEK-ko euskaltegian euskara ikastea erabakitzen dute urtero.

«Sozialista Abertzaleek baiezkoa eman behar diote Ibarretxe Planari, derrigorrez»

Jose Antonio Urbiola

1937an jaio zen Agoitzen. Birritan izan da EAJko Napar Buru Batzarreko lehendakari, 1968tik 1972ra lehenengoan eta 1992tik 2004ra arte hurrengoan. Garai horietan EBBkoa ere izan zen. Tartean, HBtik ere pasatu zen eta Nafarroako Legebiltzarreko lehendakariordea izan zen 1979an.

XABIER LETONA

Argazkiak: Mikel Saiz

40 urte baino gehiago ari zara politikaren lehen lerroetan. Jubilazioaren garaia da orain?

Ez, utzi dudana egituretan neukan ardura da. Alderdian lanean jarraitzen dut, bai aholkularitza kontuetan eta baita Nafarroa Bai-n (NB) aritzearen enkarguarekin.

NBBko lehendakari jarraitzeko aukera izan bazenu, jarraituko zenukeen?

Ez, ni izan nintzen NBBko lehendakartzarako hautagaia proposatu nuena eta argi nuen ez nuela jarraituko, adinagatik eta jadanik hiru agintalditan egon naizelako karguan eta estatutuen aldetik ere ez zelako zuzena.

Zu Joseba Egibarren alde lerrokatu zara eta Nafarroan galtzaile ateratzeko. Horrenbeste urte Nafarroako EAJ gidatzen eta gero hori ateratzea... galtzaile sentimendurik ba al duzu?

Ez, inondik ere ez. Gure pentsamoldea hor dago, EAJk duen lerro politikoan. Batetik Ibarretxe Plana, eta hori, agidanez, bizi-bizi dago. Bestetik, guk ezker abertzalearekiko hurbil-

tzea eta elkarrizketa defenditzen genuen. Nik argi dut ezker abertzalearekin akordioak gauzatu behar ditugula, jakin arren oztopo eta arazo ugari ditugula tartean; Lizarra-Garazin sinesten dut bete-betean. Beraz, tesi horiek ez dira baztertu, 2000ko ponentzia politikoa bizirik dago. Bazegoen bide hori baztertzea, azken lau urteetan gauza asko gertatu dira eta, baina ez, 2004an Arzalluzek idatzitako ponentzia hor dago. Beste kontu bat da alderdian erritmo desberdinak egon omen daitezkeela eta halakoak. Ikusiko dugu.

EAJren baitan azken hilabeteetan zabaldutako zauriez asko hitz egin da. Zuk nola bizi izan duzu?

Ez dago esaten den beste zauri. Ez nuke zauriez hitz egingo, gehiago hitz egingo nuke utzitako erremiaz. Jakina, ardura karguetara heltzen zarenean, zure konfiantzako pertsonez inguratzen zara, hori normala da, nik ere berdin egin nuen NBBko lehendakartzara iritsi nintzenean.

Zurekin ARGIA egindako azken elkarrizketa 2001ekoa da. Hala dio tituluak: "EAJk, EAK, Aralarrek eta Batzarrek koalizioa egin beharko lukete".

Bada, dagoeneko eginga dago. Ni pozarren. Sarri esaten da politika gauzagarria den hori gauzatzaren artea dela eta niri politikaren nahiko ikusmolde atzerakoa iruditzen zait. Gehiago iruditzen zait hor nonbait irakurri izan dudana hau: beharrezkoa dena posible egitearen artea da.

Nafarroa Bai-ren erronka nagusia hiru urtera izango diren foru hauteskundeei begira dago. Aipatuko al zenizkidake hori gauzatzeko hiruzpalau klabe?

Guretzat horren azpian dagoen filosofía da garrantzitsua. EAJn oso

aspaldi esaten genuen Nafarroan abertzaleek lan egiteko beste era bat topatu behar zutela eta azkenean lortu da.

Alderdi nahiko desberdinak zaudete NBn. Oraindik hiru urtez iraun eta foru hauteskundeetara indarrez heltzeko izan daiteke hori oztopo?

Hor beti ateratzen da eskuina eta ezkerraren kontua. Zer da ezkerrekoa izatea eta zer eskuinekoa? Nik banaketa halako moldeetan egin baino, gobernu erantzukizunak dituztenen eta ez dituztenen arteko banaketa egingo nuke. Gobernuan ez zaudenean beste era batera hitz egin dezakezu.

Aralar eta Batzarre dira beren ezkertiaratasunarena desberdintasun ezaugarri gisa gehien azpimarratzen dutenak.

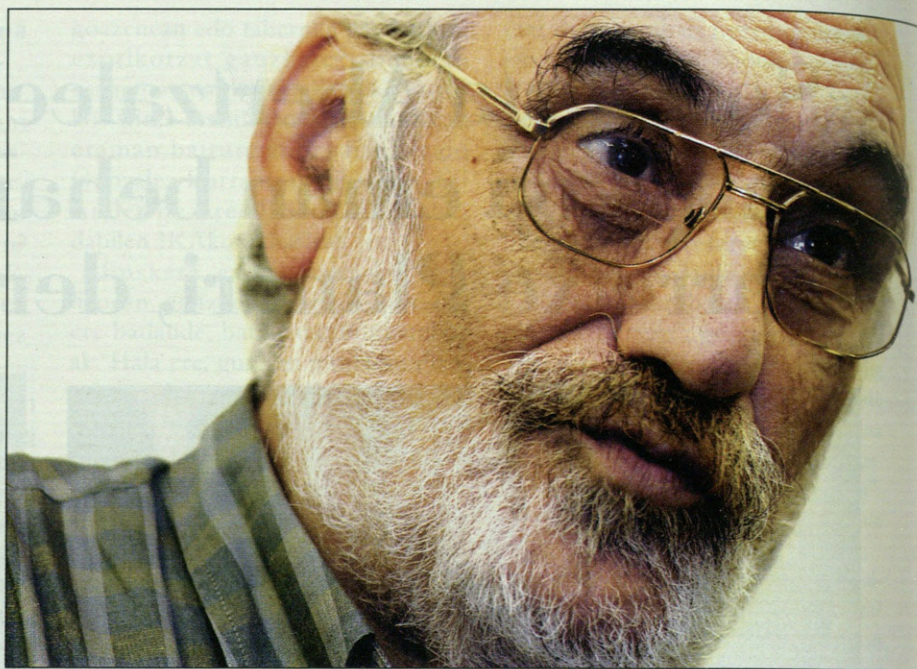
Bai, eta normala da egitea, baina ez dutelako gobernu erantzukizunik. Behin Ezker Batukoren bat EAJri eskuineko alderdi izatea leporatzen ari zitzaien eta Ibarretxek zera erantzun zion: "Aizue, esadazue gobernu erantzukizunak dituzuen tokietan zuen ustez egindako gauzarik aurrerakoiena zein den, Eusko Jaurlaritzan gauza bera egiteko prest gaude eta". IUren erantzunaren zain gaude oraindik.

Adibide bat: Europako Konstituzioaren erreferenduma dela eta, Aralarrek eta Batzarrek ezezkua eskatuko dute, eta, oraindik erabaki gabe badago ere, Eak eta EAJk abstentzioa seguruenik.

Baina, haien ezetza eta gure abstentzio kritikoaren artean ez dago halako desberdintasunik eta, beraz, ez da elkarlanean aritzeko oztoporik. Bestelakoa litzateke, batzuk ezezkoaren alde eta besteak baiezkoaren alde ari tuko balira. Azken finean, desberdintasuna azpimarratuz ez goaz inora, eta gainera, ez dago elkarlanean aritzea oztopatzen digun sakoneko desberdintasunik.

Lau alderdi dauden lekuan, lidergo kontuak ere hor dira. Lidergoa eraman nahian Aralar eta EAren ahaleginak ere sumatzen dira eta azken hilabeteetan lehia gogorra izan da bien artean.

Bai, biek nahi dute NBren lidergoa,

"Ez gara galtzaileak, gure pentsamoldea hor dago, EAJren lerro politikoan".

eta normala da gainera, beraien nagusitasuna NBn eztabaida ezina baita. Horrek sortu izan ditu arazoak, baina arazo horiek dagokien mailan jarri behar dira. Konpontzen ari den arazo bat da, eta azken Europako hauteskundeak lagungarri izan ziren: Eak eutsi egin zion bereari eta Aralarrek ez zituen lortu esperotako emaitzak eta, beraz, pixka bat apaldu behar izan du. Horrez gain, NBn ere independenteen multzoa oso garrantzitsua da eta izan diren arazotan baretze lan garrantzitsua egin dute.

Batasuna koalizioan ez egotea izan al daiteke oztopo NBren indartzean?

Niri gustatuko litzaidake Batasuna gurekin egotea, baina biolentzia poli-

tikoaren arazoa hor dago eta hori gainditzen ez den artean ez dut ikusten elkarlanerako tarterik, nahiz eta batzuek horretarako gogo handia dugun. Zanga handi bat dugu tartean, eta elkarrengana joan ahal izateko batzuk zangara lurra botatzen aritzen bagara eta besteak lurra ateratzen, bada, ez dago zanga lurrez betetzerik.

Ez al da posible zanga hori alde bietatik betetzen hastea, horretarako ETak su-etarik ezinbestean eman gabe?

Hitz egin nahi dena hitz egin liteke, baina akordioetara heltzeko zangak desagertu egin behar du. Alde bakoitzak badaki zer egin behar duen. Ni prest nago egin behar dena egiteko.

Lehen aipatutako 2001eko elkarriketaren beste pasarte batean erratu egin zinen, legealdi honetan herri kontsulta bat izango zela aipatzen zenuen segurtasunez. Oraingoan behintzat ez da egongo.

Eta zergatik ez da egongo? Nik uste dut baietz.

Datorren maiatza aurretik? Agian bai.

Ez da egongo.

Ez nuke ezezko borobilik emango, baina bistan da, zailtasun asko daude.

«Espainiako Gobernuak,
britainiarrak bezala Irlandan,
hemen interesik ez duela
esango balu, Ibarretxe
Planak, edo independentziak
berak, botoen %51 baino,
botoen %60 edo %70
lortuko lukeela ziur naiz»

Kontsulta hori egiten bada, posible ote litzateke Euskal Herri osoan egitea, edo gutxienez Hego Euskal Herrian, nahiz eta Iparraldean eta Nafarroan zentzu sinbolikoa lukeen?

Kontsultaz ari naizenean ni EAERI buruz ari naiz. Ez dut uste alor horretan Nafarroan eta Iparraldean ezer seriorik egin daitekeenik, ez da errealista. Gustatuko litzaidake Euskal Herri osoan egin ahal izatea, baina ezin da. Beraz, aurrera egin dezakeenak egin dezala. Nik argi dut, Santa Klara uharteko independentzia lortuko bagenu, bada aurrera horrekin, gero gainerakoak erakartzeko.

Orain EAJk indar guztiak norabide berean jarri beharko ditu. ARGIAN, uztailen egindako elkarrizketan Arzalluzek zioen EAJn bazirela Ibarretxe Planaren aurkako sektoreak.

Bai, posible da, baina esandakoa ñabartu egingo nuke eta baieztapena orokortu. Hau da, batzuen ustez Ibarretxe Planak arazoak eta zailtasunak ekarriko ditu. Ez zaie arrazoirik falta, batez ere ikusita Gobernu zentrala erabiltzen ari den mehatxu politika. Beraz, horren aurrean ez nau harritzen batzuk beldurtzea. Bere garaian Gobernu britainiarrak argi adierazi zuen Ipar Irlandan ez zuela interesik eta bertako populazioak erabaki behar zuela bere etorkizuna. Hemen ere Espainiako Gobernuak halakorik egingo balu, Ibarretxe Planak, edo independentziak berak ere, botoen %51 baino, botoen %60 edo %70 lortuko lukeela ziur naiz. Guk lortu behar dugu populazioak ez sinestea Espainiako Gobernuaren ahoberokeriak.

Espainiako Gobernuaren ahoberokeriatan ez dela aritzen ikusteko adibide asko dago historian zehar, eta gaur egun ere bai.

Egia da. Ahoberokeriatan, Europatik aterako garela eta halakoekin ibiltzen da. Gaur egun ez luke armadarik eta halakorik aterako, hori oso zatarra delako, baina beste bide batzuk ditu. Jende asko beldurtzen da horrekin.

«Chavezenak porrot egiten
badu, herrialde horrentzat
hondamendia izango da;
Chavezen garaipena, hori da
gaur egun Venezuelaren
esperantza bakarra»

Hiru hilabete barru Eusko Legebiltzarrean bozkatuko da Ibarretxe Plana. Zuen alderdian ere kinielak daude Sozialista Abertzaleen (SA) taldeak egingo duenaz. Zer egingo du zure ustez?

Baiezkoa eman behar dio, derrigorrez, eta Plana onartu egingo da, herri honetan sinesten dugunok, gure artean desberdintasun handiak izan arren, sinesten ez dutenak baino gehiago garelako.

Ez dakit nola egingo den bozketa, baina posible da SAREN abstentzioarekin proposamenaren hitzaurrea aurrera ateratzea eta Estatutuaren erreformaren zati osoari ezezkia ematea.

SAk denari baiezkoa emango diola uste dut.

Nafarroari zer ekarri diezaioke Ibarretxe Planaren onarpenak?

Egunerokoan ez du gauza handirik ekarriko, baina herri ikuspegitik eragina izango du, UPNk nahi ala ez.

Venezuelan zazpi bat urte pasatu zenituen, bi egonalditan. Nola ikusten duzu hango egoera.

AD, COPEI eta gisakoen politikak ezagutu ditut, eta sufritu ere bai; beraz, Hugo Chavezenak porrot egiten badu, herrialde horrentzat hondamendia izango da. Chavezen garaipena, hori da gaur egun Venezuelak duen esperantza bakarra.

Zure alderdikide Iñaki Anasagastik guztiz kontrako iritzia du.

Bai, guztiz desberdina da. Zera galdetuko nioke Anasagastiri: "Beraz, Carlos Andres Perez, ezta?". Azken hau edo bera moduko bat, edo Chavez, egungo Venezuelak ez dago beste alternatibarik". ■

ONDARROAKO UDALA

Agustin Zubikarai IV. Saria Nobela Laburren Lehiaketa

- Noiz arte aurkeztu: Abenduak 1
- Sariduna Elkarlaneanekin argitaratua
- Epaimahaia: Miren Agur Meabe, Kirmen Uribe,
Xabier Mendiguren

Udal Euskara zerbitzua
94 683 36 68

Bero-beroan

ETaren aurkako polizi talde bateratuak ofizialak dira dagoeneko

Frantziak eta Espainiak terrorismo islamiarraren aurkako polizi ikerketarako lan talde bateratuak eratu dituztela eta, Espainian batez ere jatorri islamiarreko talde armatuen aurka aritzeko direla zabaldu da. Frantziako komunikabideetan, ordea, argi geratu da taldeok ETaren aurka ere jardungo dutela. Aspaldi ari dira elkarlanean Espainia eta Frantziako poliziak, baina oraingoa lan hori guztiz ofizialdua geratu da.

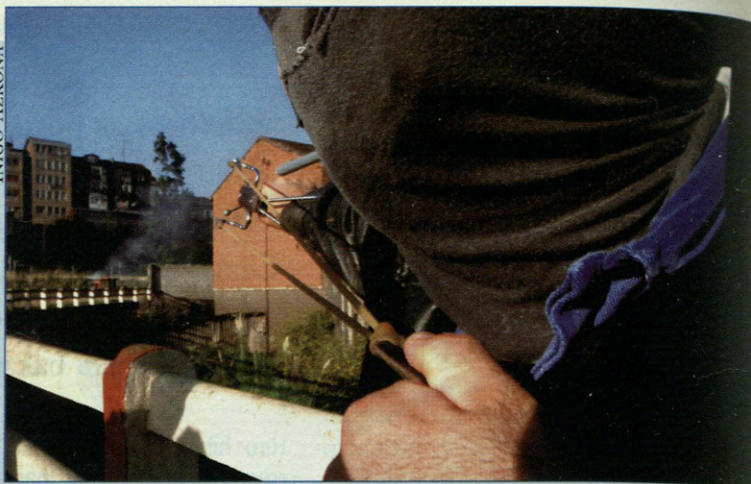
Caballitoko langileak 11 hilabete greban

Datorren irailaren 30ean Pferd-Ruggeberg-Caballitoko langileek 11 hilabete beteko dituzte greban. Joan den astera arte mobilizazioetan eten bat egina zuten, enpresako zuzendaritzari beren negoziazio borondatea erakusteko eta bitartekaritzaren bat abian jartzeko borondatearekin, baina enpresak ez du onartu halakorik. Hitzarmen kolektiboaren negoziaketak piztu zuen greba eta harrezkero 115 langilek greban jarraitzen dute eta 76 lanean dira; beste 30 lan hitzarmen horretatik kanpo dira. Grebalarien ustez, adar jotzearekin erantzun die enpresako zuzendaritzak eta mobilizazioak iragarri dituzte.

EAJrekiko koaliziorako ateak ireki ditu EAK

Elkartasun Egunean iragarri zuen EAK maiatzeko EAEko hauteskunde autonomikoetara EAJrekin koalizioan joateko aukera zabalik zegoela. Orain iragarri eta datozen hilabeteetan, ohiko tira-biren ondoren, koalizioa nola gauzatzen den ikusiko da.

INIGO AZKONA

Euskaldunarena saihesteko ahaleginak

Sestaoko ontzioletako langileek berriz utzi dituzte irudi eta emaitza gogorak hilabete gutxi arte ontziek protagonismo nagusia izan ohi duten lan eremuan. Aste hau eta etorriko diren ondorengoak ez dira errazagoak izango, areago Jose Luis Rodriguez Zapatero Espainiako Gobernuko lehendakariaren agindu hutsalak noraino helduko diren antzeman ondoren: 1982an bere alderdikideek sortu behar zituzten 800.000 lanpostu haiek bezain urrun seguruenik. Hauteskunde usain agerikoa utzi zuen aginduak, baina Ibaizabalen Ibar Ezkerrean behintzat, jokaldia bere aurkako gezi zorrotza bilaka dakiok. Bitartean, ontzioletako langileak beren lan etorkizun beltzarekiko arreta erakarri nahian dabilta, eta lortu ere lortu dute, langile asko direlako, zalantzarik gabe, erabilitako bitartekoenatik eta Euskaldunako langileen borroka egunak oso gogoan dituelako 35 urtetik gorako edozein euskal herritarrek.

Zer da...

Auditoretza

Azken urte hauetan, modan jarri dira enpresa eta instituzio publiko zein pribatuen auditoretzak, enpresa auditatzaile franko sortu baitituzte. Askok eta asko nazioartekoak dira. Zer da auditoretza bat? Enpresa baten edo beste edozein entitate publiko edo pribatuen egiaztapen bat da, ofizialki aitortutako kontabilitateko aditu batek edo auditoreen merkaturan kaudimena duen enpresa batek egiten duena. Zein helburrekin egiten da? Kontua da iritzi profesional bat eratzea, ebazteko ea diru-kontuek taxuz adierazten duten ondarearen, egoera finantzarioaren eta entitateak urte ekonomiko jakin batean lorturiko emaitzen irudi

fidela. Auditorearen iritzi profesionala positiboa edo garbia izan daiteke, erabat konforme agertzen bada kontuen edukiarekin. "Erresalbu" batzuk ere adieraz ditzake, baldin oro har ados badago kontuekin, salbu puntu jakin batzuetan. Edo eman dezake iritzi negatiboa, kontu horiekin ados agertzen ez bada. Auditoretzen arlo honetan ere gertatu izan dira zenbait iruzur edo irregulartasun, datuak manipulatu dituzten enpresa nahiz auditoreen konplizitate eta inplikazioekin. Kasu batzuk oso sonatuak izan dira nazioarteko enpresetan.

Daniel Udalaiz

Posta Zerbitzuari isuna Katalunian

UZTAILEAN jakin zuen Espainiako Sociedad Estatal de Correos y Telégrafos S. A. enpresak Kataluniako Gobernuak 30.000 euroko isuna jarri ziola. Merkataritza, Kontsumo eta Turismo Sailak 70 salaketa jaso zituen Kataluniako 800 bulegoetatik 20tan egindako hizkuntz eskubideen urraketaren ondoren. Katalanaren Legea 1998an jarri zen abian eta orduz geroztik Gobernuak hizkuntz eskubideak urratzeagatik jarritako isunik handiena da. Bederatzi enpresari jarri die isuna, guztira 43.216 eurokoa, Correos-ena barne.

DANI BLANCO

Correos enpresako bozeramaleak esan duenez, enpresak errespetu handia dio katalanari eta salaketak 20 bulegoetan soilik izan dira.

IKAk 15 urte

AURTEN BETE DITU hamabost urte Nafarroako eta Arabako IKA euskaltegi sareak, 1989an sortu baitzen euskalduntze alfabetatzearen egitasmoarekin. Urtemugari lotuta, datorren urtarrilean erakusketa antolatuko dute euskaltegi sarearen hamabost urteko ibilbidea azaltzeko. Dagoeneko ikasturte berrirako dena prest dute urrian hasiko baitira eskolak ematen. Bestalde, IKAk web gune berria jarri du abian Interneten (www.ikanet.net).

Seaska Parisa begira

BORDELEKO ERREKTOREAREKIN bildu dira Seaskako arduradunak, baina ez dira oso kontent atera bilkuratik. Seaskarako baliabide gehiago eskuratzea Frantziako hezkuntza nazionalaren dimentsioan kokatu behar dela erantzun die eta eskualde guztien artean bermatu behar dela berdintasuna. Beraz, zeharo itxita ez dagoen ate bakarra Hezkuntza Ministerioarena da. Erronka horri heldu beharko dio Seaskak izendatu berri duen lehendakari berriak, Ixabel Xarritonek. Lan arrazoiak direla medio Filgi Claveriek kargua utzi du.

BAHEA

Alderdi Politikoen Legearen eraginez, udaletan zinegotzi gabe geratu diren ezker abertzaleko hautetsiek beren eserlekuak aldarrikatuko dituzte hilaren bukaeran herrietan egingo diren udal bilkuretan parte hartuz. EAJ, EA, EB eta Aralarri, ilegalizazioaren ondorioz eskuratutako zinegotzien dimisioa eskatuko diete.

Datorren igandean, hilak 26, Alderdi Eguna berezia ospatuko du EAJk. Xabier Arzalluz ez da hizlari nagusien artean izango eta zuzendaritza berriaren hautaketak ekarritako liskarren ondorengo lehen Alderdi Eguna egingo da. Datozen hauteskundeak eta Ibarretxe Planaren inguruan trinkotzearen aldeko mezua nagusituko da.

Datorren larunbatean, urriaren 2an, Elkarrik elkarrizketaren aldeko manifestazioa egin du Donostian. Bertan, alderdi politikoei abendu aurretik haien arteko elkarrizketa prozesu ofiziala irekitzeko eskatuko die.

INPERNUKO POZA

TRIKITIXAREN II. JARDUNALDIAK

DONOSTIAKO
KOLDO MITXELENA
KULTURUNEAN

IRAILAK 27 - 30

ORDUA: 19.00 - 21.00

ANTOLATZAILEA:

LAGUNTZAILEA:

ARGIA

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

John Kerry 1971n: “Herriak askatzeko hil egin ditugu”

Estatu Batuetako hauteskunde kanpaina gogor eztabaidatu da Vietnamgo gerran zer egin zuen John Kerry hautagaiak eta zer George W. Bush lehendakariak. Orain gaiak itzalia dirudi. Baina kalapitaren beroan, 1971ko zenbait agiri garrantzizko atera da argitara, Kerryk orduan esandakoak biltzen dituen.

DETROIT-EKO 150 soldadu beteranoren ordezkari gisa mintzatu zen John Kerry 1971n Estatu Batuetako kongresuaren atzerri-arazoetarako batzordearen aitzinean. Duela 33 urteko kontuak dira. Eta hala ere, gizon horren orduko testigantzak ez du gaurkotasan askorik galdu.

Bush aberaskume gaztea ofizialki soldadugoa, baina egitan parrandan zebilen bitartean, Kerry gaztea —bestea bezain aberatsa— Vietnamgo gerran zebilela eta han heroi bat bezala borrokatu zela, horra zer erakutsi zen hauteskunde kanpainaren hasieran. Gero etorri ziren eztabaidak, beteranoak azaldu ziren salatuz Kerryk ez zituela egin berak esandakoak adinako balentriak, salatzaila horiek Bushen kanpainako diruarekin ordainduta zeudela, eta abar.

Hautagai demokrataren merituak auzitan jarri dituzten horiei erantzuteko asmoz, hain zuzen, artxiboetara jo du Kerryren alde ari den intelektual batek, eta pieza eder bat atera du paper zaharren artean. Todd Gitlin Columbiako unibertsitatean kazetaritza eta soziologia irakasle da eta bere azken liburua *Letters to a Young Activist* da. Gitlin irakasleak AEBetako kongresuko artxi-boetatik hartu eta Open Democracy eztabaida gunean argitaratu du 1971n Kerryk atzerri-arazoetarako batzordean egindako deklarazioa.

“Vietnamgo beteranoak gerraren kontra” elkarteko buruzagia zen John

Kerry militar gaztea. 150 beteranok bilkura zabala egin zuten Detroit hirian 1971ko urtarril-otsailean, eta han esan eta entzundakoetan oinarrituta mintzatu zen Kerry urte bereko apirilean Washingtongo kongresuan. Vietnamen AEBetako soldaduek sarraskiak egin zituzten ala ez ikertzen ari zen batzordean, hain zuzen.

Bortxatu, hil, lehertu, txikitu

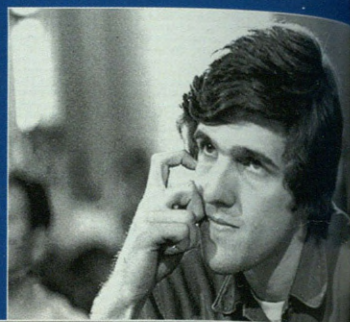
“Detroiten duela hilabete batzuk bildu ginen 150 beteranoen ordezkari nator honantz. Gauza asko ikertu genuen Detroiten, dominaz betetako beteranoen artean, eta han argi utzi genuen Asia hegoekialdean burututako krimenak ez zirela gertakari bakanak izan, krimenak egunero egiten ziren maila guztietako ofizial guztien jakinaren gainean”.

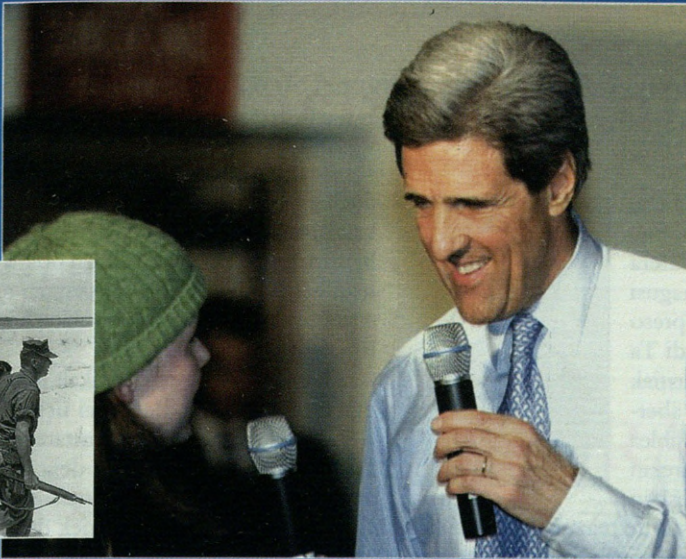
Kerry soldadu gaztea, Kennedytarren oso hurbilean hazia, ikaragarri gordin mintzatu zen batzordean. “Beteranoek kontatu dute nola haiek berek bortxatu zituzten emakumeak, belarriak moztu, gizonen barrabilak kobrezko hariz lotu eta elektrizitatea deskargatu, besoak edo zangoak moztu, gorputzak lehertu, zibilak tirokatu, herrixkak Genghis Khan-en moduan suntsitu, aziendak edo zakurrak jolas eginez akabatu, janari biltegiak pozoitu...”

Egindako eta ikusitako basakeria horiek guztiak ahaztu ezinik, beterano-

ak —eta tartean Kerry— ohartua zen gerrarekin munstro bat sortu zutela AEBek. Eta bere haserre azaltzera joan zen Washingtonera. Haserre zegoen gobernuak soldaduak modurik txarrean erabili zituelako. “1970ean West Point-en, Agnew lehendakariordeak esan zuen: ‘Batzuek gizarteko gaizkileak gorapatzen dituzten bitartean, gure gizonen onenak hiltzen ari dira Asiako arroz soroetan, zertarako eta —gerraren kontra protestan ari diren— gaizkile horiek erabiltzen duten askatasuna zaintzeko’. Esaldi hori geroztik hainbeste aldiz erabili da. (...) Baina hori gezurra da. Gu ez gara herri honetako gizonen onenak inolaz ere, lotsatuta gaude Asia hegoekialdean egin genuenagatik. Eta gaizkile deitu dieten horiek gure alde ari ziren, beste inork ez bezalako ausardia erakutsiz. Han hil direnetako asko itzuli izan balira gaizkile horiekin elkartuko ziren Hego Vietnamgo berchalako erretirada eskatzeko”.

Asian egindako basakerien ondoren, etxera itzulitakoan beteranoek jasaten zutena deskribatu zuen Kerryk batzordean. Anputatutako jendea, tetraplegikoak, urte luzez egoera kritikoa, bizitzera kondentatutakoak, zaintza urriegiagatik hiltzen zirenak, eta beste. Baina analisi politikoan ere barneratu zen Kerry. Zenbait hitz aldatuta, amerikarrek munduan geroztik egin dituzten

ere ez: zer axola zenbat gazte amerika-
rrek hil behar zuen han?"

Gerra nola bukatu, hori zen eztabai-
dagai 1971n AEBetan. Gaur horrelako-
rik ez da ageri, alderantzizkoa ez bada,
hurrengo gerra non piztu, Sirian, Ira-
nen... Baina beti iristen da atzera egin
beharreko eguna. "Estatu Batuek ezin
dute onartu mundu osoak dakiena,
oker ari dela. (...) Lehendakariak azken
hitzaldian garbi adierazi zuen: arazoa
komunismoa dela, eta galdera dela ea
Vietnam komunismoaren atzaparretan
utziko dugun ala hura herrialde libre-
izatea nahi dugun. Baina kontua da
gurekin ere ez direla aske. Vietnam
gurekin ez da herri aske bat eta guk ezin
dugu komunismoa mundu osoan
barrena borrokatu. Honezkero ikasita
eduki behar genuen".

1971ko hitz analisi horiek gaur
Kerryk berak zenbateraino ote ditu
bere? Irakeko gerrari oniritzia eman
ziola jakinda, eta munduko gizonik
ahaltuena izateko lehian sartuta, ideia
horietatik urrun egon behar du. Baina
noizbait pertsona izan zen.

Soldadu baten istorio labur bat ere
kontatu zuen 1971ko bere agerraldian
John Kerryk. "Nire lagun indio batek
—Alcatraz Nazio Indioan bizi da— hau
kontatu zidan. Txikitari, erreserba
batean bizi zenean, telebistako filmak
ikusiz cowboy-ei txalo egiten omen
zien indioen kontra tiro egiten zute-
nean. Vietnamgo gerrara eraman zuten
eta egun batean esan omen zion bere
buruari: 'Dios, jende horiei egiten ari
natzai bestek gure jendeari egindako
gauza bera!'. Eta utzi egin zuen". ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio
gehiago eta Interneteko loturak.

Zuri-beltzeko argazkiok 30 urtez goiti dituzte. Batean John Kerry ageri da 1971n
AEBetako Kongresuan deklaratzeko; egun hartan esandakoak dira artikuluan
bildu diren hitzak. Azpian, Kerry 1972an hautagai demokrata lanetan, orduko
emaztearekin. Hirugarrenean Vietkongeko gerrillariak preso daramatzate ameri-
karrek, lepotik lotuta. Koloretakoa, aurtengo kanpainako foto bat da.

gerrei aplikatzeko moduko analisiak.
Irak datorkio bati burura.

Vietnamen gerra zibil bat zegoela
eta herritarrak komunismotik babestu
behar zirela sinetsita joan omen ziren
gerrara, baina han —dio Kerryk— "aur-
kitu genituen herritar gehienek ez zeki-
ten zer ziren ez komunismoa eta ez
demokrazia. Arroz soroetan lan eginez
bizitzea besterik ez zuten nahi, helikop-
teroetatik tiroak eta abioietatik napalma
jaso gabe. Bakea eman ziezaietela eta
beren bizimodua egiten utzi, horixe
nahi zuten".

Demokrazia zaintzeko gogoz joan
eta hango diktadore ustel bati lagun-
tzen ari zirela ohartu ziren. "Herriak

salbatzera joan eta salbatzeko suntsitu
egin ditugu".

Gerrako gezur eta miserien konta-
ketarekin jarraitu zuen Kerryk.
"AEBek gorpu kontaktetan gezurrak
esaten zituela ohartu ginen, eta gero
gorpu kontaktak glorifikatu. Hilabe-
tea joan eta hilabetea etorri, etsaia beti
zegoen azkenetan. 'Gizaki orientalei'
egiten genien tiro, eta European erabili-
ko ez genituzkeen armez baliatzen
ginen han. Gizonak ikusten genituen
muino bat hartzeko borrokan zergatik
eta jeneral batek agindu zuelako, zerta-
rako eta handik gutxira berriro Ipar
Vietnamekoek berenganatzeko. Gal-
tzea ezinezkoa zen, atzera egin inoiz

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate
eta garrantziarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako
optika-sarearik handieneko — **MultiOpticas** — profesionalengan konfiantza izan duzualako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Emilio Lopez Adan

Elkarrekin amnistiaren alde

Euskal preso politikoen amnistia dela eta, ezinegon handian amiltzen ari gara. Bai, amnistiaren arazoa bereziki presoen afera da eta erabakiak hartzeko bi leku nagusi ditu: haien erakunde espezifikoak eta preso gehienek erakunde politikoa, Euskadi Ta Askatasuna. Alta, arazoak euskaldun guztiak ukitzen ditu eta, partikulariki, ezkerreko abertzaleak: populazio osoa, amnistiaren posiblea edo ezina oraingo bortizkerien bukaerarekin lotua delako; ezkerreko abertzaleak, presoen ahaide eta gogaide bezala duten sentsibilitateaz gain, gatazkaren etorkizuna amnistiaren arabera izanen delako, dema horretan neurtzen baitira aktore politikoen indarrak.

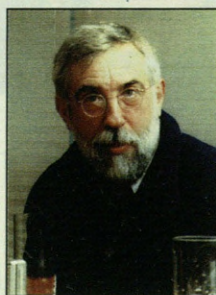
Ezinegona, diot, eta zer pentsa ematekoa, herri osoaren kausa izan beharko zen alorrean betikoak baizik ez baitira ikusten. Indarren neurtzeko, marka txarra.

Ez da harrigarria agintari politikoen amnistia ez aipatzea, hain segur bortxatuak izan arte ez dute eginen, baina ez da ulertzen zergatik erakunde eta alderdi demokratikoen ez dituzten funtsezko ekimenak bideratzen presoen aurkako neurri apartak baztertzeko. Ideia demokratikoen koherentzia, eskuin muturreko jarreratik bereizteko, egin beharko lukete. Eta ez. Bada zerbait ongi joaten ez dena. Zer? Jeltxideak eta sozialistak zer diren jakinik ere, gauza izan beharko genuke presoen eskubideen errespetatzera ekartzeko... Eta nago gaitasun falta hori ez dela soilik haien maleziaren ondorioa.

Inor hurbiltzeko gaitasun falta beste lekuetan ere ikusten da: herritarrak aspalditik ez dira masiboki mobilizatzen; eta Batasunaren ingurukoak ez diren abertzale eta ezkertiarren presentzia nahikoa sinbolikoa da, ordezkari bat edo beste igorritik elkarretaratzeetara, paperak sinatuz, eta kasik beti etorri handiko eragiketetatik kanpo.

Horien guztien gogo gutxia txarkeriaz esplikatzea ez da aski, ez da serioa: "Alderdi demokratikoa, zanpatzaile ustelak! Herri xehea, sobera ongi bizi den ganorabako saldoa! Ezker abertzale ez ofiziala, horiek bai traidore salduak!!!" Ez, ez da aski. Horiek guztiek ez badute onesten edo parte hartzen amnistiaren aldeko mugimenduan, mugimenduaren baitan ere bilatu beharko da ongi joaten ez dena.

Azken garaian hedatu diren mezu batzuen alderdi bikoitza azpimarratu nahi nuke: barnean duten zentzua kanpokoen eragotzgarri bilakatzen ahal da. Adibidez, esatea amnistiak zentzurik ez duela presoak ateratzeko eta lehen bezalako egoeran bizitzeko, amnistiak balorerik ez

ALBERTO ELOSEGI

duela ez bada egiazko irtenbidearekin, betirako bakearekin, hots, garaipenarekin lotuta. Eta, aldi berean, mobilizazioen helburu politikoa, jendar-teari eta eragile politikoei eskatzen zaiena: preso-er borroka prozesuan dagokien lekua ematea, lantza puntarena.

Mezu horiek diote borrokak luze joko duela eta, irabazi artean, berrogei urte ziegan pasa behar badira ere, klandestinitatean sartu zena beti lehen lubakian izanen dela, amore eman gabe. Diskurtso horrek duintasun estrategikoa ematen dio kartzelan egoteari, eta denek dakigu presoen borroka dela kanpoko multzo erresistenteari kohesio gune nagusia ematen diona. Dena lotua... etxe barruan ibiltzeko.

Berriz, inguruko jendartearen, tirrit. Borroka armatuaren oinarri politiko eta sozialetik urrun direnei, eta gehienak dira gure herrian, ez zaie ezker abertzale politiko-militarra-

ren ikusmoldeen laguntzeko elkartasunik eskatu behar; beraientzat amnistia posible bakarria borroka armatuaren uztearen trukez lor zitekeena da, eta kito. Alta, negoziaketa errealista bideratzeko, agintari politikoa makurtzeko, euskal jendarteko gehiengoaren presio politikoa beharrezkoa da; gehiengo hori bildu gabe ez da inongo amnistiarik izanen, eta gauza segurua da ez dugula bilduko "irabazi arte, orain bezala" mezua botatuz.

Gauza horiek ikusita eta azken hogeitertako blokeoak eta desastreak eskarmen-tatuta, presoen askatasuna nahi duen ezker abertzaleko jende anitz konbentzitu da egiazko bake hori, garaipenaren ondorioa izanen dena, hots, amnistia triumfala, ez dela inoiz etorriko ETaren inguruko estrategia politiko-militarraren bidez. Horregatik daude amnistia errealista eta negoziatu baten alde, beldurrez eta jarrera gogorretan tematzeak isolamendu handiagoa, errepresioaren garaipen mingarriena eta amnistia posible bakarria negoziatzeko ezintasuna ekarriko dituen.

Bi jarrerak, "egiazko" amnistia eta amnistia "errealista", uztargarriak dira? Ez da bate-re segurua. Entzuten bada negoziaketa "errealistaren" aipatzea etsaien aurrean makurtzea edota etsaien konplize bilakatzea dela, nekez ikusiko dira "traidoreak" ekitaldi

"ofizialekin". Goiz edo berandu, "errealistek" errefera emanen dute eta salatuko amnistiaren aldeko ekintza "ofizialak" ez direla presoen ateratzeko eginak, baizik eta gero eta preso gehiago sortzen duen estrategia itsua defendatzeko. Etorkizun iluna eta ezinegonen egotea. Finean, amnistia negoziatzen da, bai eta gure artean ere. ■

«
Bada zerbait ongi
joaten ez dena.
Zer? Jeltxideak eta
sozialistak zer diren
jakinik ere, gauza
izan beharko
genuke presoen
eskubideen
errespetatzera
ekartzeko... Eta nago
gaitasun falta hori
ez dela soilik haien
maleziaren
ondorioa
»

1512an gaztelar osteek Nafarroa konkistatu zuten.
Erresuma zaharrak independentzia galdu zuen

"En un campo próximo a la localidad de Noain esperaban el momento de la verdad los mejores caballeros de cada bando, conscientes de que en aquel encuentro se iba a decidir el destino de un reino, de todo un pueblo"

RÉQUIEM POR NAVARRA

Pello Guerra

Larunbatean,
hilak 25,
eta igandean,
hilak 26,
Euskal Herriko
kiosko guztietan
ezin sinetsizko
prezioan

9,95 euro bakarrik

CURE HERRIALDEKO HISTORIAREN FUNTSEZKO PASARTE
BATEN BERRI IZATEKO EZINBESTEKO NOBELA

"Zergatik ez diet erabateko
babesa emango?"